GERGELY MIHÁLY

A HÁBORÚNAK NINCSEN VÉGE

GERGELY MIHÁLY

A HÁBORÚNAK NINCSEN VÉGE

SELEJT

22623

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ • 1969

I

Másfél évvel ezelőtt kezdődött, egy júliusi délelőtt. A szokásos időben, reggel nyolcra mentem be a kapitányságra, behúzódtam a szobámba, kerültem az embereket, mert elég komisz állapotban voltam még; három hónapja, hogy a bíróság — feleségem váratlan kérésére és az én beleegyezésemmel — elválasztott bennünket. Előző nap adtam be az öregnek akkori ügyem, egy rablógyilkosság összefoglaló jelentését, úgy éreztem, megillet némi pihenés. Átböngésztem a helyi lapot, a moziműsort, hogy mit nézhetnék meg este. Az igazság az, hogy évek óta ritkán jutottunk el még moziba is, mert házasságunk tizenegy éve alatt úgyszólván folyton tanultam. Sokat kell tanulnia az embernek, amíg lakatossegédből használható rendőrnyomozó lesz. Először tanfolyamok, aztán a gimnázium, persze estin, utána rendőrakadémia, majd az egyetem, levelezőn, a rendes munka mellett. Szerettem tanulni, teljesen belefeledkeztem, akárcsak a munkámba. Azon az estén tehát moziba kívántam menni. Akkor játszották nálunk a „Harakiri"-t. Elismerő kritikákat olvastam róla, elhatároztam, hogy megnézem. Felkavaró hangulatától nem féltem.
idegeimmel akkor még semmi baj ser

Asztalomon megcsörrent a t
vatott, Fábián alezredes

Üdvözöltem a segédtiszti teendőket ellátó hadnagyot, s szememmel intettem Fábián párnázott ajtajára.

— Menj csak, téged vár — mondta.

Mi, nyomozók, civilben járunk, de egyenruhás fölötteseinknek mindig előírásosan, katonásan jelentkezünk. Az öreg azonban engem jobban kedvelt, nem várta el a szabályos jelentkezést akkor sem. Íróasztala mögött állt, basszus hangja jelentéktelen külsejéhez képest szinte komikus robosztussággal zendült meg.

— Foglaljon helyet! Áttanulmányoztam legutolsó ügyét, aláírtam ... Köszönöm, fiam. Igaz, mindketten tudjuk, hogy egyszerűbb eset volt ez a gyilkosság, osztályunk bármelyik nyomozója megbirkózott volna vele. Bevallom, komplikációktól tartottam, azért adtam magának.

Elhallgatott, rebbenéstelen szemével hosszan fürkészett. Betegesen puffadt arca aznap a szokottnál is erősebben elszíneződött, fekete szeme alatt a sárgás vizenyőzacskók duzzadtabbak voltak. Mindez árulkodóan beszélt a fél vesével élő ember súlyosbodó szervi zavarairól, a rá leselkedő korai halálról. Energikus mozgása, hibátlanul megformált, mindenre kiterjedő mondatai azonban ügyesen elleplezték állapotát a kívülállók előtt. Négy éve történt, hogy a járási kapitányságról kiváló minősítéssel, százados rangban, áthelyeztek a megyére, az öreg osztályára. Sosem tudtam közönyösen elmenni emberek szenvedése mellett; a közös munkában sokszor meggyőződhettem Fábián nyomozói tehetségéről, és bár külsőleg olyanok voltunk, ha [illegible] szálltunk ki valahová, mint Zoro és Huru, [illegible] rokon vonást találtunk egymásban. [illegible] tehát az öreg sorsa, betegsége,

két — folytatta az alezredes —, mert nagyon érdekelne, hogy van. Azt hittem, tekintettel lehetek egyéni problémáira, látom, mennyire megviselte a válóper, felesége magatartása. Pár napig szerettem volna békén hagyni. Sajnos, az imént kaptunk bejelentést egy bonyolultnak ígérkező esetről. Néhány perce, hogy a lakásán holtan találtak egy fiatal nőt. A holttest helyzete és egyéb jelek véletlen balesetre utalnak. Mintha a bőröndöt akarta volna foltenni a szekrényre, de kicsúszott lába alól a szék, és halántékával egy alacsony vasasztalkára zuhant. A házfelügyelőnő azonban elmondta, hogy az eset felfedezése előtti percekben a lépcsőházban találkozott a halott távol élő apjával. A felső emeletekről, föltehetően a leányától jött lefelé. Rendkívül gyanúsan viselkedett, és a segítségét felajánló házfelügyelőnő marasztalása ellenére is elpárolgott. Ennyi éppen elég, hogy ne adjam oda akármelyik kollégánknak. Maga szereti az olyan eseteket, ahol kombinatív készség, azt ne mondjam: kulonleges detektívfantázia kívántatik. Engem is ez ragadott meg ebben a munkában, amikor 1946-ban a rendőrséghez küldtek.

Rövid, szögletes lépteivel előjött az asztal mögül, nőiesen keskeny, sárgás kezét a vállamra tette, hangja is átváltott meghittebb tónusába.

— Induljon, fiam! Remélem, kedvére való munka lesz, elfeledteti mostani gondjait. Egy képességeinkhez méltó feladat mindig csábító lehetőség. Egyébként a helyszínelő csoportot és az orvosszakértőt értesítettem, már biztosan a kocsiban várnak magára. — Íróasztaláról fölvett egy papírszeletet. — Tessék, a pontos cím. Sok szerencsét! Az első jelentést nem sürgetem, csak alaposan, megfontoltan. Azért ha lehet, ne várakoztasson meg túlságosan.

Miközben beszélt, megfigyelhettem a szemében sötétlő szomorúságot, és úgy találtam, még jobban szenved amiatt, hogy nem ő maga indulhat el ezek-

nek az érdekeseknek ígérkező ügyeknek a felderítésére. Sajnos, helyszíni szemléken egyre ritkábban vehetett részt, veszedelmesen romló egészségi állapota könyörtelenül szűkítette a kört, melyben az aktív cselekvés és az eredményesség lehetőségével mozoghatott. Otthon az évek óta házi ápolásra szoruló szívbeteg feleség, itt a teljes értékű, nagy munkabírást igénylő beosztás, s mindezekhez az ő megállíthatatlanul pusztuló egészsége — igazán szívszorító volt végignézni néhányunknak, akik a kapitányságon közelebb kerültünk hozzá.

Másnak már kimondtam volna a nyelvemre tolakodó együttérző szavakat, de tudtam, hogy az öreget inkább lehangolná a sablonos vigasztalás. Ami az ő helyzetében lehetséges volt, s még a rendszeres orvosi felügyeletnél is fontosabb, a szívósság és akaraterő azzal ő úgyis rendelkezett.

— Az első jelentéssel sietek — mondtam búcsúzóul. — Különösen, ha kiszállásunk elegendő támpontot ad.

Még visszamentem a szobámba, magamhoz vettem jegyzetfüzetemet, mindentudó zsebnaptáromat, bezártam az ajtót, és lesiettem a lépcsőn.

Rosszkedvű voltam, mert ismerve az öreget, valóban arra számítottam, engedélyez egy kis pihenőt. Gyötrelmes hetek voltak mögöttem. Addig sosem volt baj az idegeimmel, de akkor először majdnem kikészültem. Első feleségem bejelentése, hogy tizenegy év után mással kíván tovább élni, tehát kéri, egyezzem bele a válásba, teljesen váratlanul ért. Azért nem rendeztem jelenetet. „Semmit sem sejtettem, gondolkoznom kell." Két nap múlva hasonló önuralommal és szűkszavúsággal annyit mondtam az asszonynak, akivel bejelentése óta mindössze az üdvözlések és a nélkülözhetetlen közlendők szavaira szorítkoztam: „Indítsd meg a válópert." Ahogyan még manapság is mondják: úriemberhez illő méltósággal viselkedtem, noha bensőmben olyan indulatok forrongtak, melyek az én

régebbi környezetemben, a bányatelep zárt világában ritkán tették lehetővé az ilyen válságok nem drámai megoldását. Sok egyéb mellett azonban — azt hiszem — sikerült kicsiszolnom magamban az önmérséklet és a higgadt, logikus gondolkodás képességét is. Nem kérdeztem meg a feleségemtől, kit szeret, mióta, meddig jutottak el, s hogy engem miért nem szeret már. Mit tagadjam, nagyon sértette férfihiúságomat is, mégsem faggattam, mert tudtam, abban a szituációban az ilyen kérdések merőben fölöslegesek. Gyerekünk nem volt, feleségem meddőségét a legelső évben megállapította több orvos is; amennyire hiányzott a házasságban a gyerek mindkettőnknek, a válást annyival egyszerűbbé, gyorsabbá tette ez a körülmény.

A kocsi a kapitányság udvarán várt. A cingár, szemüveges orvosszakértő messziről üdvözölt, éles tenorja bántotta túlfeszített idegeimet.

— Szervusz, Mackó! Gondolom, megint valami csemege, mert a főnök az ilyesmit neked tartogatja.

— Jó reggelt, Dániel elvtárs! — köszöntött az új fotós.

— Szervusz — mondta Borova főhadnagy, az ujjlenyomatok szakértője.

Morcosan morogtam valamit, beültem a sofőr mellé, megadtam a címet. A kocsi simán felgyorsult, máris benne voltunk az utcai forgalomban.

— Sürgős, százados elvtárs? Bekapcsoljam a szirénát? — kérdezte a fiatal, cigányképű sofőr.

Zsebre dugtam a kezem, világosszürke tropikál zakóm felcsúszott a fülemig, mintha fáznék. Igazság szerint fáztam is, de belül, ami még rohadtabb. Csak a hetek múlása közben jöttem rá magam is, milyen nehezen viselem el a magányt.

— Nem szükséges — mondtam. — Tud maga anélkül is sietni.

— Szóval már úgyis halott az illető — jegyezte

meg az orvos. — Nem mondanál az esetről valami közelebbit?

Makacsul néztem előre, nem volt kedvem a fecsegéshez.

— Magam sem tudok semmit — mondtam aztán. — Talán baleset, talán öngyilkosság, lehet, hogy gyilkosság. Majd meglátjuk.

A doktor elővette hosszú, egyenes szárú pipáját, amilyenhez hasonló a kapitányságon senkinek sincs, ő azonban odahelyezése után nem bírt ellenállni a csábításnak, hogy a nagy mesterdetektíveket utánozza. Élvezettel tömte meg az öblös pipát, hangos pöfékeléssel rágyújtott, miközben elégedetten elnevette magát.

— Szóval gyilkosság! — A doktor néhány szippantással telefújta a kocsit illatos dohányfüsttel. — Egyszerű balesettel téged nem terhel az öreg. Azt kiosztotta volna valamelyik pancsernak.

Válasz nélkül hagytam a doktor szavait.

— Rögtön ott vagyunk, százados elvtárs — figyelmeztetett a sofőr. — A ház előtt álljak meg vagy . . .?

— A ház előtt.

Kikászálódtam a kocsiból — ezeket a járműveket igazán nem az én méreteimhez szabják — néhány másodperc alatt szemügyre vettem az utcát. Sajátosságait így rögzítettem: nem forgalmas, de az egy-kétemeletes házakban városias életformák között lakhatnak az emberek. Szóval a házbeliek még számon tartják egymást, de hogy mi történik a szomszédban, azzal már nemigen törődnek. Mindennek új ügyemhez ebből a szempontból volt köze.

A doktor, a daktiloszkópus és a fotós már belépett a házba, a liftnél várakoztak. Lassan haladtam végig a kapualjban, kíváncsian megnéztem mindent.

— Bámulom a nyugalmadat! — mondta türelmetlenül toporogva az orvosszakértő.

Szótlanul elhaladtam kollégáim mellett.

— Talán gyalog kívánsz felmenni a harmadik emeletre? — kérdezte bosszúsan az orvos.

— Mivelhogy a házfelügyelőre most úgyis hasztalan várunk. Nyilván fönt van a ház pillanatnyilag itthon tartózkodó lakóival egyetemben. Ugye, nem tévedek: már csöngettetek?

— Többször is — zsörtölődött a doktor. — Most gyalog másszak meg három magas emeletet?

Nézelődve haladtam fölfelé, mögöttem a fotós, a főhadnagy és leghátul az orvosszakértő.

— Mackó! Igazán örömmel dolgozom veled, csak erről a lehetetlenül lomha tempódról tudnál leszokni — pörölt tovább az orvos. — Őszintén szólva, ha melléd osztanak be, mindig attól tartok: szent isten, lassúságával még elszalasztja a legfontosabbat ez az ember!

Megvártam az orvost.

— Dokikám, folyton megfeledkezel a munkánk közötti lényeges különbségről. Téged egyes-egyedül az ember . . . a sértettek és áldozatok sérülése és halálneme érdekel. Nekem azonban az okokat kell kiderítenem, a tettest kézrekerítenem; meg kell hát ismerkednem mindennel, ami az emberhez tartozott.

— Csináljak egy-két képet a lépcsőházról is? — kérdezte a fotós.

Leintettem.

— Túlzás volna. Éppen elegendő, ha megnézem magamnak.

Hallatszott fentről a várakozó emberek visszafojtott zsivaja, valaki megindult lefelé, majd visszaszólt:

— Jönnek már!

Egy hetyke mozgású, fiatal őrmester jelentette, hogy a házbeliek hívására érkezett a helyszínre, s a házfelügyelőnőtől kapott kulccsal saját kezűleg nyitotta ki az ajtót. Természetesen óvatosan, hogy az esetleges nyomokat el ne tüntesse. Hasonló módon közelítette meg a holttestet, és miután meg-

állapította a halál tényét, jelentette az esetet a megyei kapitányságnak. A lakásban azóta senki sem volt, így tehát a kiszálló bizottság mindent érintetlenül talál.

— Ezenkívül van jelentenivalója?

Az őrmester még vigyázzban állt.

— Csak annyi, hogy a házfelügyelőnő elmondta...!

— Ezt majd tőle szeretném hallani. Köszönöm, őrmester elvtárs. Kérem, tartózkodjék az ajtó előtt, senkit sem engedhet be. Most pedig megkaphatnám a kulcsot?

Jól megtermett, túlzottan kifestett, matlasszé pongyolás asszony lépett elém.

— Kérem szépen, Florenz Miklósné vagyok, a házfelügyelő, és azt szeretném mondani, hogy én találkoztam Baba papájával...

— Köszönöm, de kicsit később szeretném kihallgatni — szakítottam félbe a házfelügyelőnőt, mert mindig arra törekedtem: bűnesetnél előbb a helyszínen tájékozódhassam, hogy a tanúk vallomásai ne befolyásolják a helyszínből levonható első következtetéseimet. Átvettem a kulcsot az őrmestertől, odanyújtottam a daktiloszkópusnak. Szótlanul vártam, amíg a főhadnagy megvizsgálta az ajtót, az esetleges lábnyomokat a parkettán, szőnyegen, csak azután léptem be a doktorral

Az előszobán aránylag gyorsan áthaladtunk. A szoba ajtaja nyitva volt, de be kellett lépnünk, hogy megpillantsuk az asztal, a magas támlájú fotel és a szekrények között heverő halottat.

Felénk háttal, bal oldalán feküdt az így is magasnak látszó, telt idomú, szőke hajú nő. Végtagjai egy eszméletlenül elomló emberhez illően ki voltak fordulva, bal keze a test alá törve, jobbja oldalra kilökve.

Az orvos leguggolt a mozdulatlan asszonyhoz, megfogta csuklóját, majd sérülési nyomokat keresett.

— Másfél-két órája halott — mondta aztán fölegyenesedve, de tekintetét még mindegyre az asszonyon jártatta. — Istenem, micsoda nő volt!

— De doki! — szóltam rá korholóan, aztán a halotthoz léptem, hogy arcát is lássam, de amint megpillantottam, visszahőköltem, és éreztem, fejemből kiszalad a vér.

— Talán ismerős? — kérdezte az orvosszakértő.

Még mindig abban a görcsösen merev pózban álltam, s csak parányi mozdulattal feleltem.

— És közelebbről?

Végre összeszedtem magam, elléptem a halottól.

— A sógornőm volt. Három évig élt a bátyámmal, aztán elváltak.

— Hja, vagy úgy! — nyugtázta a doktor érezhető csalódással, érdekesebb sztorira számíthatott.

Még mindig a megdöbbentő találkozás hatása alatt álltam, éreztem, rettenetesen nehéz lesz ilyen helyzetben dolgoznom. Ismeretlen áldozatokkal másképpen van az ember, de ez a nő! . . .

— Azért megtartod az ügyet vagy visszaadod a főnöknek? — kíváncsiskodott tovább az orvos. — Végeredményben emberileg tökéletesen érthető volna. És sokkal jobban szeret téged az öreg, hogy ellenvetés nélkül ne teljesítené kérésedet.

Külön-külön felmértem a tragikus kép egyes elemeit: a szekrényt, a nő lábánál heverő, felborult, támla nélküli széket és a cserépkályha közelében elhelyezett alacsony asztalka fémvázát, hiányzott róla a hozzátartozó üveglap. Régebben törhették el, mert üvegcserépnek nyoma sem volt. Az asztalváz mellett, a szőnyegen, hosszú nyakú, feldőlt kerámia váza, vadvirág-csokorral. A kockás vászonnal behúzott, közepes méretű bőrönd szétnyílva feküdt a szekrény előtt, női strandpapucs, fürdőruha, fürdősapka és más apróságok hevertek körülötte, esés közben szóródhattak szét.

Ettől a kis részlettől eltekintve rend volt a tágas

szobában, még a vetetlen ágy sem változtatta meg ezt a benyomást.

A doktor mindenhová követte vizsgálódó tekintetemet, majd azt mondta:

— Világos az ügy: véletlen baleset... Már megbocsáss, nem akarok a munkádba avatkozni, csak éppen kikottyantottam a véleményemet. Nemde, maga is így látja, Borova elvtárs? — fordult a daktiloszkópushoz, aki utasításomra várt, hogy miként ítélem meg a helyzetet. Ha egyértelmű a baleset, az ő munkája fölösleges.

— Nem tudom, ehhez én nem értek — mondta a főhadnagy. — Mégis azt hiszem, elhamarkodott dolog ítéletet mondani a legelső benyomások alapján.

Még egyszer megnéztem a halottat, környezetét, és akkor megszólalt bennem az első vitázó hang, ellentmondott az orvosnak. Vagyis egyszerűen nem hittem annak, amit láthattam, a véletlen balesetre utaló képnek.

A nyitott ajtón át kiszóltam az előtérben várakozó fotósnak.

— Bálint elvtárs! — Megvártam, amíg a fotós felszerelésével bevonult. — Kérem, lásson munkához! Természetesen a holttest rögzítését kérem minden oldalról, lehetőleg a szűkebb környezetével együtt. Utána a lakás egységeiről is kérek felvételeket, végül néhány összefoglaló képet. Csak szóljon nyugodtan, ha útban vagyunk.

— Először a holttestet fényképezze le! — mondta az orvos. — Szeretném már tüzetesebben megvizsgálni. — Tanácsokat adott a fotósnak.

— Azt hiszem, te is elkezdheted a munkát — mondtam Borovának. — Talán a kilincseken, aztán ahol csak ujjnyomokat találhatsz.

Világos, modern bútorzattal volt berendezve a lakás, nemrégen vehették, még egyetlen karcolás sem látszott sehol. A legnagyobb falmezőt könyvespolcok borították majd két méter magasan, és sűrűn

megrakva könyvvel, folyóiratokkal. Válogatott, jó könyvekkel, leñetett vagy öt-hatszáz kötet.

Magam is szeretem az irodalmat, ha szolgálati elfoglaltságom mellett maradt szabad idõm, legszívesebben feleségem és a jó könyvek társaságában tölţöttem el. Nekem is volt már akkor egy kis könyvtáram, de talán ha kétszáz a szépirodalmi könyv, a többi szakirodalom és folyóirat. Az önkéntelen restelkedés biztosan erősebben elfogott volna, ha munkám közben nem kell sűrűn odapillantanom a szőnyegen fekvő, élettelen asszonyra, ha a váratlan látvány nem indítja meg agyamban az emlékezet mechanizmusát, mely egymás után kezdte feldobálni a majd másfél évtized rétegei alatt megbúvó, erősen megfaķult, hézagos képeket.

Első találkozásunk az esküvőn, melyen a család képviseletében egyedül vettem részt, aztán az ifjú pár egynapos hazalátogatása az isten háta mögötti bányászfaluba, szüleink bántóan tartózkodó viselkedése s a későbbi néhány rövid együttlét. Akkor éreztem meg, hogy tulajdonképpen valamennyi csupán felszínes, futó benyomás volt, elégtelen egy ember megismeréséhez.

Különben sem adhattam át magam az emlékeknek, hiszen várt rám annak a tisztázása, miként halt meg egy asszony, akivel valamikor rokoni közelségbe kerültem, akit azonban tizenhárom éve nem láttam.

Hosszan tanulmányoztam a vetetlen ágyat. Nagyon is árulkodóan gyűrött volt az ágynemű, s ezt csakis telhetetlen szeretkezés vagy a benne alvó nyugtalan, álmatlan forgolódása indokolhatta. Amit enyhén már belépésemkor éreztem, a parfőm illata most felismerhető töménységgel csapott az orromba, de hasztalan szimatoltam, nem találtam ki a nevét.

Szemügyre vettem a párnát, és nem volt nehéz összeszednem néhány hajszálat, a halott nő hajszínével tökéletesen megegyeztek. Találtam három

bronzvörös, rövid hajszálat is. Gondosan különválogattam őket, s az egészet belecsúsztattam zsebnaptárom lapjai közé.

Hogy volt sógornőm utolsó éjszakáján nem egyedül aludt, több jelből megállapítottam. Agyamat azonban abban a percben más kérdések is foglalkoztatták. Meglepőnek találtam például, hogy évek óta ugyanabban a városban élünk, és mindössze egyszer találkoztunk. Akkor sem fogadta köszönésemet, lehet, hogy nem is hallotta, mert társasággal volt, de valószínűbb, hogy bátyám miatt velem sem kívánta fenntartani a régi kapcsolatot.

Az első felvételek elkészültek, az orvos engedélyemet kérte, hogy hanyatt fektethesse a halottat. Rögtön megtalálta a bal halánték belső felén a két sérülést, melyek feltehetően a halált okozták. Mindkét sérülésnél felrepedt a bőr, de a seb alig vérzett, az is gyorsan beszáradt, éppen csak a repedés keskeny árkát töltötte ki.

— Hát igen — mondta a doktor —, mind a kettő külön is elég volt a halál előidézéséhez... Nagy pech így lezuhanni!

Az üveglap nélküli asztalkán, a belső láb tetején, sötét foltocskát fedeztem fel. Letérdeltem a szőnyegre, és a váza pereméről letört darabon is megtaláltam a hasonló foltot.

— Nézd csak, Borova! Vérnek látszik!

A főhadnagy elővette nagyítóját.

— Igen, valószínű... Bent a laborban mindkettőt megvizsgáljuk.

Miközben a vázát nézegettem, véletlenül bepillantottam a könyvszekrény alá, és megláttam a falig becsúszott, szétnyitott könyvet.

— Hát Mackó, ebből bizony nem lesz soron kívüli előléptetés, de még osztályvezetői dicséret sem! — mondta az orvosszakértő. — Minden világos: holnap reggel megcsinálhatod a zárójelentést, miután tőlem megkapod a boncolási jegyzőkönyvet!

Válasz nélkül hagytam a doktor szavait. Le kel-

lett hasalnom a könyvespolc előtt, hogy alaposabban megnézzem a könyv helyzetét, utána zsebkendőbe bagyulált ujjaimmal kivettem onnan.

Ota Kraus—Erich Kulka: Halálgyár című kötete volt. A könyv gerince beszakadt, a szétnyitásnál néhány lap meggyűrődött, mintha durván szét akarták volna tépni, és a fényezett, fekete borítólapon, egymással szemben, kivehető volt két kéz ujjainak hiányos lenyomata.

Az első tárgyi bizonyíték, ami nem illett a helyszín sugallta véletlen baleset összképébe. Egy könyvvel nem bánnak ilyen gorombán ebben a lakásban, és tulajdonosa nem hagyja a földön heverni, amikor minden kötet kínos pontossággal sorakozik a polcokon.

Munkám megkezdése óta először éreztem: mégis nekem való feladat. Csak ne egykori sógornőm halála körülményeit kellene tisztáznom.

A zavart érzés még csak fokozódott, mert képtelen voltam megállni, hogy munka közben oda ne nézzek a halott asszonyra, aki régen, első találkozásainkkor olyan erővel fellobbantotta férfiúi kíváncsiságomat.

A könyvet odavittem a vérfoltokat vizsgálatra előkészítő Borovának.

— Azt hiszem, találtam valamit. Nagyon érdekel ez a két ujjlenyomat, és ha lehet, minél sürgősebben.

Borova beszórta a könyv borítólapját az ujjlenyomatokat előhívó argentorát porral.

Megálltam a halott fölött, sokáig néztem az arcát. Nehéz volt elviselnem a látványt, végül mégis letérdeltem melléje, úgy tanulmányoztam az eltorzult vonásokat, a mereven rám tekintő, kitágult szemeket.

— Dokikám — szóltam az orvosnak —, szeretném, ha lefordítanád nekem, mit mond ez az arc egy orvosszakértőnek.

Az orvos zavartan hunyorított.

— Nem értelek, mire gondolsz? — Beidegzett mozdulatokkal elővette pipáját, finom bőrből készült dohányzacskóját.

— Megkérlek, egyelőre ne gyújts rá — mondtam még mindig a halott mellett térdelve. — A kérdésem pedig arra vár tőled választ, amiben az orvos többet tud egy nyomozónál. Tehát?

Az orvos, mintha megszégyenítették volna, elpirult. Sietősen zsebre dugta pipáját, mellém guggolt, s megbántottan zsörtölődött.

— Ugyan mit mondhatna már egy halott arca? Olyan végérvényesen befejezte földi pályafutását, hogy maga Krisztus sem támaszthatná fel! Másfélkét órája érte a baleset, eszméletét rögtön elvesztette, nem szenvedett... És ne is mondjam: hülye halál ilyen szép nőnek így elpusztulni!

— Utóbbi észrevételed a nyomozás körén kívül esik, ha a te véleményedet fogadnám el — mondtam a dokinak. — Hogy szép, fiatal nő volt, az csak egy másik verzióban kaphat szerepet... Igen, akkor nagyon is fontos szerepet kap... Most azonban arra volnék kíváncsi, hogy véletlen, tehát váratlan baleset hagyhat-e maga után ilyen feldúlt arcot? Nem elcsitultabbnak, nyugodtabbnak kellene lennie, ha valóban az itt látható balesetnek esik áldozatul?

Az orvos kissé fölényesen elnevette magát.

— Csak nem azt akarod mondani, hogy nem balesetről van szó? Talán egyenesen gyilkosságról? Mackó, Mackó! Azt hiszem, legközelebbi értekezletünkön javasolni fogom a főnökségnek: óvakodjanak attól, hogy szimpla balesetekhez is magadfajta ravasz rókát küldjenek ki, aki mindenütt rögtön a gyilkost keresi... Hát nézd meg jobban ezt az arcot: nem békésen elsimult, igaz, de gondold meg, elég volt egyetlen józan vagy féléber pillanat, hogy az ütések okozta fájdalomtól arcvonásai grimaszba ránduljanak!

— Tévedsz, dokikám. Egyszerűen csak azt te-

szem, ami a nyomozó feladata: rekonstruálom a helyszín sugallta esetet. Vagyis összegyűjtöm mindazokat a momentumokat, amelyek a baleset mellett szólnak. És persze, ha nem akarok túlságosan nagy bakot lőni, akkor egyidejűleg felkutatom az esetleg ellene valló bizonyítékokat is.

— Ellene? — csodálkozott az orvos. — Talán már találtál is ilyeneket?

— Még nem tudhatom, mi az, amit találtam, mindenesetre folytatom a gyűjtögetést. De térjünk vissza erre az arcra. Nem gondolod, hogy ez a halálba dermedt feldúltság nem eredhet a féléber és öntudatlan testi fájdalmaktól? Hátha a halált megelőző percek felindultságát, dühét őrizték meg inkább?

— Puszta feltevések! Tévútra csalogató hipotézisek! — felelt ingerülten Czabar. — Ha az orvos véleményére vagy kíváncsi, már megmondottam: persze, hogy az utolsó pillanatok fájdalma torzította el!

Az ágyat és környezetét fényképező fotóshoz fordultam.

— Hadnagy elvtárs, csinált az arcról közelit?

— Nem, de ha parancsolja . . .

— Igen, kérek néhány totálképet. Hátha később szükségünk lehet ezekre az arcvonásokra is, a boncolás úgyis szétdúlja őket . . . Dokikám, most már szeretném, ha elszállíttatnád. És ha lehet, minél előbb juttasd el a jegyzőkönyvet.

— Megengeded, hogy a telefont használjam? — kérdezte az orvos.

— Még nem végeztem vele — mondta a főhadnagy. — Biztosan talál készüléket valamelyik szomszédban.

Az orvos kiment, a főhadnagy dühösen morgott.

— Nagyon elegem van a fontoskodó dumájából!

Megvártam, amíg a fotós elkészül az új felvételekkel.

— Szeretném, ha mindketten jól megnéznétek ezt a feldőlt vázát... És ha elmondanátok, mi jut róla eszetekbe.

Rövid szünet után a fotós kezdte.

— Gazdája nagyon kulturált, igényes ember volt... És igényének megfelelő anyagi körülményekkel rendelkezett. Különösen szerette a könyvet és a kerámiát, feltűnően sok van belőlük ebben a szobában. És többnyire egyedi darabok.

— Helyes. És aztán?

— Igen, ez mind igaz — mondta a főhadnagy. — De van ebben a vázában valami szokatlan..: Valami furcsa...

— Éspedig? Hadd halljam!

A főhadnagy lassan eltávolodott a vázától.

— Azt hiszem... azt találom furcsának... mert ebben az ízléssel berendezett és rendben tartott lakásban valóban furcsa: mit keres egy ilyen váza a földön? Persze mostanában divat egy-egy üvegballont vagy nagyobb kerámiát a földön elhelyezni. Ahol rálátás van... De ennek ugyan mi keresnivalója van ebben az amúgy is túlzsúfolt sarokban?

— Pontosan ezt gondoltam én is — nyugtáztam elismerően a feltevést. — Kérlek, vizsgáld meg a vázát: biztosan találsz rajta ujjnyomokat! Ennél csak egyetlen izgalmas kérdést kell tisztáznod: kinek a keze nyomát őrzi a váza?

A főhadnagy szakszerűen fölemelte a vázát, s már nyúlt a kicsit félregyűrt csokorért, hogy kiemelje és eldobja.

— Lassabban, barátom! — kaptam el a kezét még idejében. — Amint látod, ez a mezei csokor arról árulkodik, hogy a balszerencsés asszony ráesett, súlyától a virágok megdőltek, oldalra hajoltak... Még mindig nem érted, mit kell rajta megtalálnunk?

— Nem, még nem tudom.

— Az ágyból az előbb fölszedtem néhány szőke

hajszálat; vagyis ennek az asszonynak kissé hullott a haja... És mert esés közben nagy erővel csapódott a vázához, feje végigsúrolta a virágcsokrot, biztosan fölfedezhetsz rajta pár szálat.

— Igaz, köszönöm. Ebből is tanultam valamit — mondta a főhadnagy. Az ablakhoz sétált a vázával, alaposan megvizsgálta. — Egyetlen szálat sem lelek... Legjobb lesz, ha ezt is beviszem.

— Helyes — adtam meg a beleegyezést —, de nagyon gondos légy! — Látszólag figyelmesen néztem, hogyan csomagolja el Borova a vázát a virággal együtt, pedig magamban már a következő kérdést fogalmaztam. Aztán ki is mondtam, mert ha módomban volt, szerettem felötlő kérdéseimre másoktól is hallani a választ. Vagyis ellenőrizni, menynyire reálisak és kézenfekvőek ezek a kérdések és feleletek. — Talán maradjunk még a vázánál... Letennéd egy percre oda, ahonnan fölvetted?

Az orvos szótlanul tért vissza, kíváncsian állt meg kis csoportunk mögött.

— Mi az, Mackó, talán újabb bűnjel? — Hangja megbántottan és ironikusan csengett. — Az előbbihez hasonlóan zseniális?

Éppen a váza fölé tenyereltem, közelről nézegettem a szőnyeget.

— Egyelőre semmi bűnjel, dokikám. Hiszen még csak egy sajnálatos baleset körülményeit tisztázzuk. Hogy úgy mondjam: közönséges leletmentés folyik. Szabályos helyzetrögzítés. Mint most például a váza mozgásának a rekonstruálása. Nos tehát, szabad a gazda: kinek mi jut eszébe erről a vázáról? Mi ugyanis már tűnődtünk rajta. De ha nem akarsz kimaradni belőle, még beszállhatsz! Mondd csak: szerinted hány kilót nyomhat a... halott?

— Ez specialitásom: majdnem centiméterre és kilóra megmondom egy nő méreteit! — Lepillantott a mozdulatlan asszonyra. — Ez például hetven kiló és százhetvenöt centiméter magas.

Igenlően bólintottam, majd a többiekhez fordultam.

— Íme, egy értékes adat a továbbgondolkodáshoz. Tessék elképzelni: hetven kilós test zuhan erre a vázára... mondjuk... — Felpattantam, a zsebemből előkotort fémszalaggal mérni kezdtem a feldőlt párnás szék magasságát. — De legyünk pontosak, ha tehetjük... Százhetvenöt... ezt odabent még ellenőrzöd, doki, plusz negyvenegy, tehát kettőszáztizenhat centi magassággal zuhan egy test... Mi történik akkor ezzel a vázával?

— Mint látod, kicsorbul — mondta még mindig csipkelődően az orvos. — Lepattant belőle egy darab.

— Szerintem ripityára törik — mondta a fotós.

— Ember, gondolkodjék, mielőtt beszél! — ripakodott rá az orvos. — Tudja, maga, hány tonna súlyt kibír például az ember élére állított lábszárcsontja, melyet a legkisebb rúgás is eltörhet, ha olyan szögben éri? És erre a keményre égetett és mint látom, nem is vékony falú, masszív vonalakkal megformált vázára merőlegesen zuhant rá az asszony feje... És még ennek a súlynak a felét is az asztalka fémlába fogta fel; nem szabad elfeledkezni róla. A halántékon a két sérülés egészen közel van egymáshoz.

— Ezt most úgysem tudjuk eldönteni — mondtam. — Később majd csinálunk itt egy próbát. Mindenesetre följegyzendő érv, igazán köszönöm, doki! Nos, van még valami?

— Azt hiszem, hogy egy ilyen súlytól felborított váza talpával mélyen beletúr a szőnyegbe — mondta a főhadnagy.

— Ezt azonban nem találtam — mondtam elismerően. — De a keresést még folytatjuk.

Az orvos legyintett.

— Ugyan, mind csak okoskodás! — Cipője sarkát belemélyesztette a szőnyegbe. — Tessék megfigyelni, milyen mély árok, és a szőnyeg percek

alatt kirúgja. Mert gyapjúszőnyeg... Pontosan úgy, mint a gyapjúruha a gyűrődést.

— Köszönöm, doki, okos megfigyelés, a későbbi próbánál ezt is ellenőrizzük! Most azonban, hadnagy elvtárs, csináljon két-három felvételt erről a helyzetről... Így, itt feküdt a váza, itt állhatott... A szőnyegen azonban a súlyos zuhanásnak semmi nyoma... Talán egyet felülről, s kettőt oldalról, hátha a lencse felfedezi azt, amit a mi szemünk nem lát.

A halottat elszállították, a doktor is velük ment. Folytattam a terepszemlét, a szoba után a fürdőszobát, a konyhát, utoljára az előszoba túlsó végén nyíló másik szobát kutattam át. Azt is modern ízléssel rendezték be, mégis kitaláltam, másvalaki lakja. Itt a falakat metszetek, grafikák, festmények borították, és minden bútoron magyar népművészeti tárgyak, kancsók, vázák, kulacsok, tányérok és néhány régi használati tárgy a paraszti életből.

A lakásban láthatóan minden a helyén volt, valószínűleg a megszokott rendben, csupán Baba egyik szekrénye volt kissé feltúrva, ahol az egymás fölött sorakozó polcokon fehérneműit, kardigánjait, kesztyűit, harisnyáit tartotta. Nagyobb értékek nem tűnhettek el, tehát például rablásról nemigen lehet szó akkor sem, ha a nyomozás kiderítené, hogy nem baleset történt.

Mikor mindennel végeztem, megköszöntem munkatársaim közreműködését, gyors eredményeket kértem, és kikísértem őket. A lépcsőházban valamivel kevesebben álldogáltak, de még mindig elég sokan. Kérdésekkel fogadtak, de én az őrmesterhez fordultam.

— Köszönöm, őrmester elvtárs, elmehet! Az esetről természetesen csak röviden tegyen írásbeli jelentést, a többi az én dolgom. A viszontlátásra! Florenzné, kérem, fáradjon be!

Az asszonyt magam elé tessékeltem, az ajtót becsuktam. Körülnéztem a szobában, mert nem ül-

tethettem a fotelokba, a fényezett karfán ujjlenyomatokat talált a főhadnagy, s előhívásuk után — kérésemre — vékony fóliával leragasztotta, hogy ha később a bizonyítási eljárás során szükség lenne rájuk, sértetlenül a rendelkezésünkre álljanak. Fogtam tehát a felborult széket, akkor azonban eszembe jutott: hogyan lehetséges, hogy a nehéz test alól kivágódva sem érte semmi sérülés? Megvizsgáltam, de a lábak meg sem moccantak.

— Sajnos, itt nem tudom mire leültetni — mondtam közben a házfelügyelőnőnek —, talán hozzon át valamit a másik szobából!

— Köszönöm — szabódott Florenzné —, nem vagyok fáradt.

— Egy kis türelmet kérek, valami még eszembe jutott. — Letérdeltem, hogy megvizsgáljam a parkettát a szekrény előtt, ahol a balesetkor a szék állhatott. A parkettán sem találtam nyomot, sem horzsolást, sem karcolást, amit a lezuhanó test alól kirúgódó szék keményfa lábának ott kellett volna hagynia a felvikszelt tölgyfafelületen. A gyanúsított helyet krétával bekarikáztam.

Ezt is a tisztázandó kérdésekhez soroltam, aztán a másik szobából áthoztam két támlásszéket, leültettem magammal szemben Florenznét, elővettem jegyzetfüzetemet, és megkezdtem a kihallgatást.

— Neve?

— Florenz Miklósné.

— Florenz? Z-vel a végén?

— Igen.

— Tehát maga itt a házfelügyelő?

— Igenis, kérem.

— Mióta?

— Már tizenkét éve.

— Mióta lakott itt a... Szentgály Sarolta?

— Baba?... Ötvenhattól. Most decemberben lett volna kilenc éve, hogy a barátnőjével, Judittal ebbe a lakásba költözött. Az első tulajdonos ugyanis családjával együtt disszidált. Egy reggel ideállt

a ház elé egy teherautó, az értékesebb cuccot felpakolták.

— Szóval ketten bérlik a lakást?

— Igen, a barátnőjével közösen. Ez a Baba szobája, a másik Judité.

— Tehát Baba egyedül élt?

Florenzné pufók arcán hamiskás mosoly jelent meg.

— Hát ha arra tetszik gondolni, hogy volt-e férje, akkor egyedül... Igaz, egyszer már volt férjnél, három évig, de azóta gondolni sem bírt az újabb házasságra. Valami durva disznó lehetett az első, annyira elvette szegény kedvét egész életére a házasságtól! Bízni sem tudott azóta a férfiakban egyáltalán, mert tetszik gondolni, hogy lett volna kérője több is, de nem sok idő után mindegyiket elküldte.

Buzgón jegyezgettem, hogy elleplezzem pirulásomat, mert amit a pletykás nő Baba volt férjéről elmondott, igaz volt, s tudtam, hogy mérnök bátyám sokkal nagyobb mértékben vétkes házasságuk felbomlásában.

— Különben sosem kellett az egyedulléttől szenvednie szegénykének — folytatta Florenzné biztatás nélkül. — Igazán olyan szép nő volt, hiszen láthatta, még így is az volt, halálában... Istenem, borzasztó, hogy így kellett elpusztulnia! Szóval sosem volt magára hagyva, mindig volt barátja... És barátnői is.

— Hol van most Judit? Értesítette már a történtekről?

— Sajnos, nem tehettem! Ugyanis külföldre utazott, Németországba... Egyik barátnője Münchenben él, az hívta meg.

— Mikor jön haza?

— Azt mondta, két hétre megy... Szóval, egy hét múlva.

Rágyújtottam, s amikor az elhasznált gyufaszálat el akartam dobni, közelebb vettem a hosszú, ala-

csony asztalról a zöld kerámia hamutartót. Mielőtt azonban a gyufaszálat beleejtettem, tekintetem megakadt néhány sötétebb folton. Alig észrevehető kis hamumorzsán kívül semmi sem volt a kerámia szelencében, egyetlen csikk sem. Megszagolgattam a hamutartót, a cigaretták eloltása után ottmaradó sötét foltokat frisseknek találtam.

Florenzné, látva foglalatoskodásomat, készségesen sietett a felvilágosítással.

— Baba nem dohányzott, de szerette, ha férfibarátai finom cigarettákat szívtak. Aminthogy mindenben annyira szerette a finomat, a jót, az elegánsat, szegény. Úgy szeretett élni, hogy én olyant még nem láttam! Mintha mindig attól félt volna, hogy neki nem jut elég az élet örömeiből, vagy megérezte volna, hogy nem lesz hosszú életű!

Visszatettem a hamutartót az asztal túlsó sarkára, másikat kerestem helyette.

— Bocsásson meg, nem is kérdeztem, dohányzik?

— Igen, én is Fecskét szívok... Köszönöm szépen, már nagyon rászomjaztam. — Élvezettel fújta a füstöt, vastagon kifestett széles ajkáról affektáló mozdulattal csípett le egy dohányszálat.

— Ki volt Baba utolsó barátja?... Gondolom, egy házfelügyelő előtt semmi sem titok, ami a házban történik.

Florenzné sóhajtott.

— A legutolsót értesíthettem volna... Festőművész az illető, de két hónapja, hogy Baba vele is szakított. Pedig azt hiszem, valamennyi barátja közül az tetszett neki legjobban. Igen, azt biztosan szerette is. De az illető családos, gyereke van...

Az ágyra pillantottam.

— Az elmúlt éjjel mégsem egyedül aludt Baba, igaz? Föltételezem, hogy ezt nálam sokkal jobban tudja!

— Igen, tudom... Tegnap este jött haza a Balatonról, egy nappal előbb, mint elutazásakor ter-

vezte. Egy idegen férfit hozott magával. Már úgy értem, hogy külföldit.

— Honnan tudja, hogy külföldi volt?

— Kulcsárné mondta, hogy valamilyen idegen nyelven beszéltek.

— Milyen nyelven?

— Kulcsárné nem mondta.

— Baba milyen nyelven beszélt?

— Angolul és németül, úgy emlékszem.

— És hová lett az a férfi?

— Nem tudom. Nem láttam elmenni sem. Nyilván valami futó kaland, ritkán azért ilyen is előfordult Babánál. Este hazahozta, reggel elküldte. Különben szerette a hosszabb, tartós kapcsolatokat. A házban egyesek így is kurvának tartották... már engedelmet a szóért! Pedig meg lehetett érteni, szegényt, olyan élettel a háta mögött... Tizenhat éves volt, amikor negyvenöt végén hazajött a deportálásból. Huszonkét tagú családjából mindenki Auschwitzban maradt, csak ő élte túl... Judittal tért haza, ott kötöttek barátságot, azóta együtt laknak. Judit kimondhatatlanul ragaszkodott hozzá, mert Baba megmentette az életét.

— Látta valaki azt a férfit, amikor elhagyta a házat?

— Nem tudok róla... De hát mondom, csak egyszeri futó kaland lehetett. Nem is csodálom, ha szegény Baba ráadta a fejét... Nagyon megviselte a festővel való szakítás. Azért is ment le két hétre a Balatonra, felejteni, pihenni... Tetszik tudni, hogy van az: kutyaharapást szőrivel!...

Elszégyelltem magam. Éreztem, hogy bakot lőttem, túlságosan sok értékes percet elvesztegettem a máskor valóban kifizetődő alapos helyszíni tanulmánnyal. Mert mi van, ha a boncolás és a laboratóriumi vizsgálatok néhány óra múlva beigazolják gyanúmat, megerősítik azt a feltevésemet, hogy nem balesetről van szó, hanem gyilkosság történt?... És ha a gyilkos nem az ugyancsak gya-

nusítható apa, hanem a külföldi? Aki közben három óra alatt átjutott a határon?... Megnéztem az órámat: tíz óra tíz perc.

— Itthon van Kulcsárné?

— Biztosan... Az előbb még itt...

Most már egy másodpercet sem szalaszthattam el.

— Van telefonjuk?

— Igen.

— Tudja fejből a számukat? — Közben az előszobából beemeltem a készüléket és a telefonkönyvet.

Florenzné meglepődött hirtelen támadt sietségemen.

— Nem... nem tudom.

— Kulcsár... Kulcsár... Keresztneve?

— Imre... Kulcsár Imréné.

Máris tárcsáztam, idegesen magam elé kaptam karórámat: tíz tizenkettő.

— Kulcsár Imréné?... Kérem, legyen szíves azonnal feljönni Szentgály Sarolta lakásába, tanúkihallgatásra... Igen, máris induljon!

Letettem a kagylót, az öreget tárcsáztam. A hadnagy azonnal kapcsolta, s nyomban meghallottam a zengő basszust.

— Maga az, Dániel fiam?... Van valami újság?

— Igen, alezredes elvtárs!... Több jel arra mutat, hogy igen. És hogy talán már el is szalasztottam valamit... Valakit...

— No, csak nyugodtan mondja el, mi van!

Ajkamba haraptam. Ráadásul hebehurgyának is mutatkozom, aki elvesztette a fejét.

— Engedélyt kérek, hogy később jelentsek! Most csak jelezni kívánom, hogy indokoltnak látszik a gyanúsítható két ember egyikének... egy még ismeretlen nemzetiségű külföldi állampolgárnak a határon való feltartóztatása. Feltételezve, hogy ő a tettes, és egyenesen Nyugatra tart. Ehhez kell kérnem az ön jóváhagyását és segítségét.

Néhány pillanatnyi csönd után az öreg azt mondta:

— Diktálja a személyleírást!

— Bocsánat, éppen most lépett be, akit ez ügyben ki kell hallgatnom! Elnézést kérek, perceken belül újra jelentkezem!

Forróság öntött el, homlokomon kiütközött a verejték. Nem volt időm magammal foglalkozni, most már a percekért futottam. Hátha még nem késő. A félénken közeledő asszonynak szögeztem az első kérdést.

— Kulcsár Imrené?

— Az vagyok.

— Mikor találkozott utoljára Babával?

— Tegnap este nyolc körül.

— Egy férfi kísérte?

— Igen.

— Milyen volt? Próbálja leírni a kulsejét!

— Hát... magas...

— Gyorsabban!

— Magas, kimondottan szép férfi... Roppant elegánsan öltözve...

— Milyen ruhában volt?

— Szilvakék, selymes fényű öltönyben.

— Valami különös ismertetőjele?

— Szép kis szakállt és bajuszt viselt... És aranykeretű szemüveget.

— Milyen színű volt a szakálla? Haja?

— Nem emlékszem. Nem is láthattam volna jól, már sötétedett, de a lépcsőházban még nem égett a villany.

— Beszélgettek?

— Igen, de nem értettem őket, mert valami idegen nyelven.

— Milyen nyelven?

— Nem tudom.

— Van erről még valami mondanivalója?

— Hát... talán az, hogy biztosan azzal a szép

autóval jöttek a Balatonról, amelyik ott állt a ház bejáratától pár méterre.

— Milyen típusú kocsi volt?

— Azt nem tudom, nem ismerem én a motorokat... De a kis Moravecz Lali biztosan mégmondja. Még csak tizenegy éves...

— A kocsi színére emlékszik?

— Hát... tetszik látni, milyen az ember feje! Zöld... De nem vagyok benne biztos.

Florenznéhoz fordultam.

— Kérem, azonnal kerítse elő azt a fiút! Amilyen gyorsan csak lehet!

Florenzné meglepő frisseséggel kiviharzott a lépcsőházból ki az udvari lakások előtt elvezető gangra, és lekiabált a háztömb mély kútjába, ahol nagy lármával gyerekek fociztak.

— Moravecz Lali... Ott vagy, Lali?

— Itt vagyok, Florenz néni!

— Futás föl! Ahogy csak bírsz!

Néhány pillanat múlva betrappolt a nyitva hagyott ajtón egy szeplős, hosszú lábú fiú. Föltettem az első kérdést.

— Láttad azt a szép kocsit tegnap este a ház előtt?

— Há... hát persze!

— Azt is láttad, amikor megérkezett?

— Azt nem.

— Más gyerekek is látták a kocsit?

— Igen... Gedeon Simi... De őt ma falura vitték... a nagymamájához...

— Milyen típusú volt?

— Négyhengeres Simca... Volt már benne vagy százezer, de...

— Milyen színű?

— Zöld.

— Valami ismertetőjele?... Sérülés nyoma?

— Ó, azért hibátlan tragacs volt!

— És ma mikor láttad a kocsit?

— Már nem volt ott, amikor lementem az utcára.

— Hánykor mentél le?

— Úgy . . . lehetett már nyolc óra.

— Honnan tudod, hogy annyi volt?

— Mert a mama akkor szokott elindulni a hivatalba.

— Miből gondolod, hogy külföldi kocsi volt? Hiszen Simcából sok szaladgál nálunk is, ma már nem nagy márka.

— A rendszámtáblájáról.

— A rendszámára persze nem emlékszel?

— Nem . . . Csak arra, hogy külföldi volt.

— A betűket se jegyezted meg? . . . No, gondolkozz, fiacskám! Gondolkozz! . . . Nos? . . . Nagyon fontos! Lehet, hogy minden ezen múlik!

Szeplői elszíntelenedtek, végül is felhúzta a vállát.

— Nem jut eszembe.

— Hát ez elég baj! Te most elmehetsz! — Meg se vártam, míg Florenzné kikíséri a gyereket, Kulcsárnét faggattam tovább. — Hány éves lehetett a férfi?

— Negyvenvalahány. De fiatalabbnak látszott, nagyon ápolt volt. Csakúgy áradt belőle a kölni meg a finom cigaretta illata.

— Milyen cigarettát szívott?

— Nem tudom, de nagyon illatos volt.

— Florenzné szerint Baba két idegen nyelven beszélt, németül és angolul. A két nyelv meglehetősen eltér egymástól; nem tud visszaemlékezni?

— Nem . . . Sajnos, én nem beszélek . . .

— Kérem, figyeljen: erre hasonlított-e az a nyelv, vagy inkább a másikra? — Egy percig németül beszéltem hozzá, megpróbáltam könnyedén csevegő lenni, amilyen Baba és az idegen lehetett a sikeres nyaralás utáni hangulatban.

— Nem, nem ez volt — állapította meg végül Kulcsárné.

— Köszönöm, most elmehet, kérem!

Felhívtam az öreget, bediktáltam a szűkszavú személyleírást, a valószínűsíthető pár adatot.

— Mikor állt be a halál? — kérdezte Fábián.

— Az orvosszakértő szerint reggel hét-nyolc között.

— Most tíz huszonhét... Azóta Bécsben van a pasas. Még akkor is, ha útközben tankolnia kellett, és egy defektet is kifogott... Hacsak nem csinált valami gigszert, ami a legdörzsöltebb bűnöző számításaiba is majdnem mindig becsúszik... Kiadatom a körözést a feltartóztatására, maga pedig folytassa a munkát. Csak semmi kapkodás!

Idegesen rágyújtottam, egy-két percig szó nélkül fel s alá sétáltam. Végül leültem a megszeppenve hallgató Florenznéval szemben.

— Kérem, meséljje el, hogyan fedezte fel az esetet. A legapróbb részletek is érdekelnek.

Florenzné rövid, párnás kezének izgatott mozdulataival elsimítgatta vastag combján a virágmintás pongyolát. Már nem volt fiatal, a túlzott mértékben felkent festék jobban leleplezte korát.

— Megkínálhatom még egy Fecskével?

— Köszönöm, de egyelőre elég lesz. Ugyanis magas a vérnyomásom, kétszáz körül, vigyáznom kell a dohánnyal, feketével, alkohollal. Fogyni, sajnos, sehogy sem tudok, pedig már egy éve, hogy nem is vacsorázom...

— Kérem, rövidebben!

— Igenis, bocsánat a bőbeszédűségért! — Feszesen duzzadó keblén igazgatta a ruhát, aztán kisbabásan telt arcához nem illő, platinaszőke hajával babrált. Láthatóan felkavarták az események, ennek ellenére folyamatosan s most már kitérők nélkül adta elő a történteket. — Éppen elkezdtem felmosni a lépcsőházat, az első emeleti fordulónál tartottam, amikor hallom, hogy jön lefelé valaki. Már a kopogásáról kitaláltam, nem házbeli, mert ugye az ember ennyi idő alatt mindenféleképpen

megismeri a lakókat. Felpillantottam, miféle idegen jár kora reggel a házban, amikor látom, hogy megáll az illető, és úgy tesz, mintha vissza akarna fordulni... Rögtön megismertem, pedig mindössze egyszer láttam, fél évvel ezelőtt. Baba apja volt. Ráköszöntem. „Jó reggelt, Szentgály úr! Hát megint csak meglátogatta a leányát?" Csuda zavarban volt, valamit makogott, ahogy közelebb jött, nem is értettem, mit mond.

— Hány óra lehetett akkor?

— Negyed kilenc. Igen, annyi lehetett, mert mindennap nyolckor kezdem felmosni a lépcsőházat. Borzasztóan sápadt volt, mintha rettenetesen megijedt volna valamitől... De hát tőlem? Olyan ijesztő vagyok én? Kérdem aztán: „No és örült magának Baba? Nem túl korán zavarta?" „Nem... nem találtam otthon!" — makogta még rémültebben, és én rögtön gyanakodni kezdtem, hogy itt valami nem stimmel. Mert igaz, hogy jogász ember, de olyan topis volt az egész megjelenése, és ittas is lehetett, megéreztem a szagát... Mondom, hogy én nem ihatom, az ilyen sokkal érzékenyebb a szagokra... Tudtam, hogy a múltkor is azért szemtelenkedett el a leányához annyi idő után, hogy pénzt könyörögjön ki tőle. Az ilyenektől, ugye, minden kitelik. „Ne beszéljen már, mondom neki, hogyne volna itthon, amikor tegnap este jött haza, és ma még nem ment el!" Mert azt én mindig meghallottam, ha Baba jött vagy ment, olyan jellegzetes járása volt. Szóval akkor is meghallottam, ha az ajtónk csukva volt. „Lehet, hogy itthon van, de a csöngetésre nem ébredt fel!" — mondta Szentgály. „No, jöjjön csak, majd én felébresztem! Csak nem megy el dolgavégezetlenül, ha már olyan messziről felutazott hozzá!" De bizony nem akart velem jönni. „Nem olyan fontos, hogy felzavarjuk! Majd délután visszajövök, hivatalos ügyeim után!" — mondta, azzal köszönés nélkül otthagyott. Valósággal futott, mintha kergetnék. No, ezzel még gyanú-

sabb lett nekem, feljöttem hát rögtön, és becsöngettem. Jó hosszan csöngettem, többször is, de meg sem moccant itt semmi. Akkor kimentem oda, a folyosóra, hogy megpróbálok belesni a roló mellett. Gondoltam, legalább megtudom, csakugyan elment-e úgy, hogy én meg sem hallottam. Nézegettem, de nem láttam sehol. Akkor már ketten-hárman is ott voltak mellettem, mi van, mit akarok Babától... Egyszer csak megpillantottam a szekrény előtt fekve. „Jesszusom!" — sikoltottam fel — „valami baj érte!" Nézik a többiek is, hát igen, látták mind, hogy nem mozdul. Lesiettem a lakásba, mert elutazáskor Judit ideadta a kulcsát. De idejében eszembe jutott, nem lesz helyes, ha mi bejövünk, telefonáltam a körzeti rendőrőrsre, hogy küldjenek ki valakit. Azt az őrmestert küldték, akit tetszett látni... Ő jött be aztán, de mindjárt vissza is tért hozzánk, a lépcsőházba. Mondta, hogy meghalt Baba, és telefonálnia kell, hol a legközelebbi készülék. Hát ennyit tudok róla mondani.

— Köszönöm, ezt egyelőre befejezhetjük. — Megnéztem az órámat. Talán ha most ér oda a határátlépő állomásokra a körözés! Ha sima volt a pasas útja, már biztonságban van. Ha valami késleltette vagy semmi köze az esethez, tehát ártatlan, akkor még nem érte el a határt, s talán csak napok múlva akarja elhagyni az országot. — Azért még volna néhány kérdésem... Ismeri Szentgály címét?

— Nem. Csak azt tudom, hogy Baba Miskolcon született, és a deportálásig ott éltek, de utána nem bírt hazatérni... És emlékszem, említette a múltkor, hogy apja régóta máshol lakik.

— Talán majd Baba levelezésében ráakadok a címére.

— Nem leveleztek... Gyűlölte apját, amiért annak idején cserbenhagyta a családot, pedig az ő originál keresztény származása után Baba is csak félzsidónak számított. Szóval, legalább a gyereket

megmenthette volna a deportálástól a piszok!... Már bocsánat, de felforr az ember vére, ha belegondol, milyen hitvány alakok léteznek a földön!

Rágyújtottam, néhány pillanatig némán fújtam a füstöt. Tekintetem most a velem szemben függő keretezetlen festményt faggatta. Sok színű, vastag erekben aláfutó festékcsurgatás volt az egész kép, esztétikai értékeléséhez nem sok ismerettel dicsekedhettem. Gondolataim különben is abban a számomra ott feltáruló körben mozogtak, s annak a körnek a határát igyekeztem tágítani.

Észrevettem Florenzné feszélyezett kis mozdulatait is, melyekben egyszerre volt jelen a rendkívüli esemény-keltette megdöbbenés, kivételes fontossággal bíró saját szerepének tudata, és a még nem idős, valamikor biztosan csinosabb nő önkéntelen magakelletése.

— Fényképről azért felismerné?

— Hát persze! Mindössze kétszer láttam, de olyan az én eszem!...

Körülnéztem, majd odamentem a hosszú könyvespolc zárt részéhez, mintha tudnám, hol tarthatta levelezését és emléktárgyait Baba. Rövid kutatás után csakugyan megtaláltam a két dobozt. Ölembe vettem a leveleket, Florenznéra pillantottam.

— Ki lakik alattunk?

— Török elvtárs. Osztályvezető a Kisgépgyárban. A felesége ugyanott főelőadó... Szóval nem panaszkodhatnak!...

— Itthon tartózkodhatott tőlük valaki reggel hét és nyolc között?

— Hogyne, kérem szépen, a Török mama... Tetszik tudni, két éve magukhoz vették, amikor megszületett a Tibike.

— Legyen szíves lemenni Török mamához, és megmondani neki: kérem, tartózkodjék otthon, félóra múlva felkeresem!

— Igenis! — Florenzné nehézkesen állt fel, kocsonyásan remegő, zsírpárnás arcán látszott a lep-

lezetlen csalódás, hogy szívesen maradt volna, hiszen annyi mindenről tudna még beszélni.

Pontosan megértettem a néma gesztusok értelmét is, de csupán legbelül nyugtáztam a gyarló kis hiúságot egy elnéző mosollyal. Hozzátartozik a munkámhoz, hogy ismerjem az embereket, és az utóbbi időben vettem észre, szakmai képességem kezd szenvedéllyé válni; minden elém kerülő emberre úgy néztem, mint tanulmányozásra feltétlenül érdemes alanyra.

Az asszony után szóltam.

— Szeretném, ha visszajönne, hátha találok ezekben egy-két dolgot.

— Igenis, felügyelő elvtárs! — Széles, kövér csípője járás közben ütemesen ringott, a selymesen fénylő matlasszé pongyola rózsái úgy hullámoztak, mint egy virágos rét. Az ajtónál megállt. — Ne vessem be az ágyat, tessék mondani? Sehogy sem illik Babához ez a rendetlenség, hiszen mindig olyan pedáns, tiszta volt, szegény!

— Köszönöm, hagyja csak! Egyelőre minden úgy marad, ahogyan találtuk.

Florenzné elment, én pedig kiemeltem az első köteg levelet. Nem találtam meg, amit kerestem, márpedig nekem most mindennél sürgősebben az apa címére volt szükségem, mert biztos voltam benne, hogy Szentgálynak esze ágában sincs ide visszatérni, hiába is várnék rá.

Nem maradt más hátra, felhívattam a központi nyilvántartót, bediktáltam dr. Szentgály Elemér nevét és régi lakhelyét, Miskolcot, ami megkönnyíthette több azonos név közül a keresett személy kiemelését.

Visszatért Florenzné, közölte, hogy Török néni vár.

Gyorsan átböngésztem a másik dobozt is, de Baba gyermekkori fényképei közül csak három maradt meg, hasonló korú kislányok társaságában, az egyiken nagy kuvasz kutyával és egy lompos szőrű

macskával. Megmaradt szülei esküvői képe is, de mint sejtettem, Baba még erről is eltüntette apját; ollóval metszette le anyja mellől, így csak a jobb kéz ujjait láthattam, melyekkel a férfi a boldog ifjú asszonyt gyöngéden magához ölelte.

Elhatároztam, hogy a leveleket és fényképeket később még előveszem, mert szinte naplószerűen megőrizték Baba életének sok epizódját.

A két dobozt elzártam a könyvszekrénybe, aztán a türelmesen várakozó Florenznéhoz fordultam.

— Le tudná írni Szentgály külsejét? Magasság, hajszín, öltözet, érti, ugye?

— Megpróbálom... Kérem szépen, először is magas... Igen, feltétlenül magas. Nem olyan, mint az elvtárs, jó pár centivel alacsonyabb... Nem tudom, a haja milyen lehetett, már erősen őszül...

— Bajusz, szakáll? Valami különös ismertetőjel?

— Nem, bajuszt, szakállt nem visel. Elég vékonypénzű, a szeme karikás. Nagyon kiélt ember benyomását kelti. Igen...

— A ruhája?

— Zöld vászonöltöny, fehér ing és barna nyakkendő.

— Nyakkendő júliusban? Nem téved?

— Nem, erre jól emlékszem.

— Cipője?

Florenzné összehúzta szemöldökét, halványlilára festett, húsos ajkával csücsörített.

— Azt nem tudom. Mert amíg szemben volt velem, az arcát figyeltem, amikor meg utánanéztem, már csak a cipője sarkát láthattam. Hogy cipő volt-e vagy nyári szandál, még azt sem tudhatom... Igazán sajnálom.

— Táska, bőrönd?... Azt mondta, távolról utazott ide!

— Egy kopott aktatáska volt nála, semmi más. Mindent följegyeztem.

— Még valami... Tudja, hol nyaralt Baba?

— Tihanyban.

— De közelebbről? Melyik üdülőben?

— Nem üdülőbe ment, hanem egy barátnője víkendházába, így mondta.

— A pontos címet ismeri?

— Nem, mert nem adta meg nekem sem.

— És ha mégis sürgősen keresték volna?

— Azt mondta, kivannak az idegei, ne zavarja őt senki két hétig.

— Egy lapot csak küldött két hét alatt?

— Küldött: „Sokszor csókol Tihanyból Baba!" Hogy hol lakik, hogyan tölti az idejét, semmi.

— Hol dolgozott?

— A megyei nyomda főkönyvelője volt... Elsőrangú szakember lehetett, szegény, mert annyi jutalmat, oklevelet kapott!

— Lehetséges, hogy nagyobb összeget tartott itthon?

— Kizárt dolog. Mindig elköltötte magára meg a lakásra minden pénzét. Hiszen tetszik látni!... — Kibuggyanó könnyeit sietve felitatta.

— Köszönöm a segítségét, elmehet. Ha szükségem lesz magára, megkeresem. Van telefonjuk?

— Igen.

— Rendben. A lakást lezárom, engedélyem nélkül senki sem léphet be ide!

— Juditka sem?

— Azt mondta, egy hét múlva jön haza: addig biztosan feloldjuk a zárlatot.

Florenznét kikísértem, aztán átmentem Judit szobájába. Megtaláltam Baba két tihanyi levelezőlapját és egy levelét, de címet még a levélre sem írt.

Baba személyi igazolványából kiírtam munkahelye pontos címét, felhívtam a vállalatot, ott sem tudták, hogy Tihanyban hol lakott.

Törökné nem sokkal hét után hallott fentről egy dobbanást, de abból még nem következtethetett semmire, hiszen máskor is előfordult ilyesmi. Beszédfoszlányt vagy más zajt nem hallott.

Az udvaron abbamaradt a foci, a gyerekek közrefogták Moravecz Lalit. Magamhoz szólítottam a fiút, mutassa még, hol állt a kocsi. Megvizsgáltam a parkolás helyét, az oda vezető útszakaszt, de semmit sem találtam, amit egy bizonyítási eljárásban felhasználhattunk volna.

Betelefonáltam a kapitányságra, két nyomozót kértem, randevút beszéltem meg velük a közeli presszóba. Kollégáim megérkezéséig még egyszer feltárcsáztam a bűnügyi osztályt, hívják meg sürgősen Tihanyt, a rendőrkirendeltséget, hátha Baba bejelentette ideiglenes lakását. Ebben nem bizakodtam, mert tapasztalatból tudtam, hogy az emberek egyáltalán nem tesznek eleget ennek a ma is érvényben levő bejelentési kötelezettségnek, mégis ellenőriznem kellett minden felmerülő nyomot, éspedig késlekedés nélkül.

Kollégáimra nem kellett sokáig várnom. Éppen csak annyi időm maradt, hogy a kis presszóasztalkán följegyezzem a következő lépéseket, s elszürcsölgessem a feketét.

A legszükségesebbről tájékoztattam fiatal munkatársaimat, aztán a következő megbízásokat adtam nekik.

Először. Azokban a házakban, amelyekből kilátni a Simca parkolási helyére, alaposan körülnézni, hátha valaki szemtanúja volt Babáék tegnap esti megérkezésének.

Másodszor. Ezzel a kutatással együtt felderíteni, látta-e valaki, amint ma reggel hét és nyolc között az idegen férfi kijött a házból, s a Simcával elhajtott.

Harmadszor. Kihallgatni a szóban forgó ház lakóit, hátha Kulcsárnén kívül más is találkozott a külföldi férfival. Ha igen, személyleírást kérni tőlük. Különösen a korán munkába indulóktól remélhetnek igenlő feleletet, tehát meg kell várniuk, és sorban kihallgatniuk a délután és este hazatérő lakókat is.

Negyedszer. Látta-e valaki, hogy reggel mikor lépett be a házba — esetleg Baba lakásába — az apa? Így megtudhatnánk, hogy negyed kilencig mennyit időzött leányánál.

Visszamentem a kapitányságra. Pillanatnyilag csak hiányosan megindokolható feltevésekről tájékoztathattam volna az alezredest, ezért még behúzódtam a szobámba, onnan hívtam fel a titkárt, nem kapták-e meg időközben a budapesti központi nyilvántartótól a kért címet, s beszéltek-e Tihanyival. A tihanyi rendőrőrssel beszéltek, de Szentgály Sarolta nem jelentette be ideiglenes tartózkodását.

Végre jelentkezett a központi nyilvántartó is, megmondták Szentgály lakáscímét: Baja, utca, házszám, mióta.

Nem halogathattam tovább, mielőtt a következő lépéseket megtenném, értekezni akartam az öreggel. És nemcsak azért, mert volt olyasmi is, amihez az engedélyét kellett kérnem, de szerettem vele konzultálni a nehezebb feladványokról. Kitűnő szimatával sok mindent megtalált, amit mi több éves gyakorlattal sem tudtunk földeríteni. Tartottam ettől a találkozástól, de nem térhettem ki előle. Csodálkoztam is, hogy Fábián még nem hívatott, holott a segédtiszt nyilván jelentette visszatérésemet.

Az öreg egy másik ügy nyomozóival tárgyalt, pár perc múlva csöngött a telefon, engem kéretett.

Fábián most is megelőzte előírásos jelentkezésemet, helyet mutatott az íróasztal külső oldalához állított széken, nála az a munkamegbeszélések kelléke volt. Ilyenkor ugyanis közben telefonálnia, intézkednie kellett, iratokba belelapozni, nem vonulhattunk félre a nagyméretű szoba túlsó sarkába, a kényelmes fotelokba. Néhány pillanatig szótlanul nézett, majd azzal kezdte:

— Gondolom, mit vár most legtürelmetlenebbül.

— Egyenesen ült, csak formaruhát viselő emberek

és bizonyos betegségekkel régtől hadakozók testtartása oly merev, hogy hiányzik belőle minden lazítottság. Azelőtt is kemény tartású ember lehetett, a betegségével szembeni állandó készenléte túlzottan feszessé tette.

Reggel óta is láthatóan dagadtabb ujjaival fáradtan simított végig az arcán.

— Még semmiféle választ nem kaptam — folytatta. — Tehát két eset lehetséges: az illető vagy kijutott feltartóztatási parancsunk előtt, vagy még nem érkezett egyik határátlépő állomásra sem.

— És ha óvatosságból elhagyta a kocsit és vonatra szállt? — vetettem közbe. — Szégyellem, hogy erről megfeledkeztem.

— Természetesen a nemzetközi vonatokra is kiterjesztettem a megfigyelést — mondta. — Ez után a nem kockázat nélküli lépésünk után szeretném, ha tájékoztatna az ügy pillanatnyi állásáról.

A lehető legrövidebbre fogva minden lényeges mozzanatról beszámoltam. Egyszer sem szólt közbe, még akkor sem, amikor közlendőim előzetes megrostálására néha hosszabb szünetet tartottam.

Amikor befejeztem, az öreg így szólt:

— Azt hiszem, hasznunkra válik, ha a kronologikus sorrendből most megpróbálja külön csoportosítani a baleset és külön a gyilkosság mellett tanúskodó érveket. A nyomozás minden stádiumában, de kezdetén különösen ajánlatos tisztázni, milyen feltevésekkel és bizonyítékokkal megalapozott nyomon indulunk el.

Ismertem az öreg stílusát, a kérdés tehát nem ért váratlanul. Egyelőre azonban még nem végeztem el ezt az osztályozást, gondolkodnom kellett. Elővettem jegyzetfüzetemet, ez azonban inkább csak beidegződött mozdulat volt. Belelapoztam. Amikor felpillantottam belőle, az öreg változatlanul feszes tartással ült kényelmetlenül egyenes támlájú székében, s a szemét lehunyta. Pergamen vékony, sárga szemhéján átsötétlett fekete szivár-

ványhártyája, mint két halovány anyajegy. Meglepett a szokatlan látvány, s észre kellett vennem a sárgás arcon elhatalmasodó fáradtságot, a régóta elleplezett fájdalmak könyörtelenül bevésődő nyomait a kesernyés szigorral lefelé hajló, összepréselt ajak vonalán, az orrcimpától lefutó mély redőkön.

Tudtam, hogy rendkívül szívós, s arra kellett gondolnom, talán hihetetlen akaratereje a leghatásosabb orvossága.

Kinyitotta szemét, és mintha elkapta volna részvevő pillantásomat, ajka meglágyult, a súlyos görbe kissé fellazult, s ez már-már mosolynak tetszett.

— Kezdjük akkor!

— A véletlen baleset mellett szól a holttest helyzete és a körülötte található berendezési tárgyak összképe... Igen, pontosan olyannak látszott minden, ahogyan az őrmester jelentette. Hazajött a nyaralásból, fel akarta tenni a bőröndöt a szekrényre, hiszen rendszerető ember volt. Sajnos, a kicsiny szék megbillent alatta, lezuhant, pontosan a kisasztalka egyik lábára, és a véletlenül melléje helyezett vázának csapódott a feje... A lakásból, a tulajdonos értékeiből, láthatóan semmi sem hiányzik, tehát rablásról szó sem lehet... Igen...

— Nincs tovább?

— Nincs.

— Látom, nem győzte meg magát az a nagyon is kézenfekvő helyzet!

— Ugye, ön is megérezte, hogy szinte gyanúsan tökéletes szituáció?

— Folytassa!

— Ami ellene szól... Szorosan a halál beállta körüli időpontban két férfi is felbukkant az áldozat...

— Pardon! Látom, magában máris döntött a gyilkosság alternatívája mellett: áldozatról beszél.

— Igen, nem tagadom. Nos: utolsó éjszakáján

a külföldivel aludt, apja pedig éppen ma reggel kereste fel, messzi vidékről utazott ide. Baba szép nő...

— Ne haragudjék, amiért ismét félbeszakítom, de meglep, hogy Babának nevezi a halottat. Nem szokott ilyen meghitt viszonyba kerülni az áldozatokkal.

Cigarettáért nyúltam.

— Rágyújthatok?

— Természetesen! Elnézést kérek. — Felnyitotta a telefonok mellett elhelyezett dohányoskazettát. — Tessék! Nem éppen pihentető diskurzus közben, de végre mégis elszívhatunk egy Fecskét.

Kis szünet után feleltem az öreg közbeszólására.

— Beszámolómban valamit elhallgattam... Az áldozattal ugyanis valamikor közeli rokonságban álltam: három évig bátyám felesége volt.

— Sajnálom. Gondoltam, hogy van valami... És nem nehezíti ez túlságosan a munkáját?

— Bevallom, a helyszínen megnehezítette.

— Nem gondolt rá, hogy felmentését kérje a megbízatás alól? Mostani idegállapotára való tekintettel is.

— Nem. Talán éppen hasznára válik a nyomozásnak, hogy közelebbről ismertem. Például... Már csak azért is rögtön gyanakodni kezdtem a végzetes zuhanásra, mert tudtam, hogy egykori sógornőm gimnazista korában az iskola legjobb kosárlabdázója és ígéretes középtávfutója volt. Tehát kisportolt, ügyes ember. Lehetetlennek éreztem, hogy abból a bukásból ne tudott volna minden sérülés nélkül kijönni... Egy bokaficam még hagyján, de halálos utés?!... Hogy egyensúlyát veszítve úgy zuhanjon le, akár egy krumplíszsák! Aztán: semmi nyomot sem hagyott a lába alól kirúgott szék, maga a szék sem sérult meg a hetvenkilós asszony alatt! És tovább... A férfi, aki nála aludt, Kent cigarettát szívhatott, de hogyan lehetséges, hogy egyetlen csikk sem maradt a lakásban? Még

cigarettahamu sem. Nemcsak a szobában, de az előszobai szemetsvödörben sem, ahová Baba a kora reggeli takarításkor kidobhatta volna.

— Az ilyen apró szemetet a vécékagylóba is kiönthette, miután éjszakai vendégétől elbúcsúzott.

— Ez igaz, de... miért távozik oly sietősen és kora reggel egy ráérősen utazgató, pénzes külföldi a remek nője mellől?

— Talán lejárt az ideje, már azzal is vesztett egy napot, hogy hazahozta a csábítóan vonzó balatoni tündért — sorolta a lehetséges ellenvetéseket, stílusához híven az öreg, semmit sem változtatva testtartásán. — Kellemes ráadás volt az az éjszaka, a vízparti szép napok megkoronázása, aztán reggel elköszönt, hogy még a kánikulai hőség előtt megtegye útja első szakaszát... De egyáltalán: a gyilkosság alternatíváját kutatva próbált már arra a kérdésre felelni, tulajdonképpen mi érdeke fűződhetett a jól szituált külföldinek egy szerény jövedelmű tisztviselőnő megöléséhez? Ugye, nem feledkezett meg róla: személyes — anyagi vagy más természetű — érdek a bűntények túlnyomó többségének a rugója!

— Erre nem lesz könnyű felelnünk, még akkor sem, ha a most folyó laboratóriumi vizsgálatok egészen őrá terelik a gyanút — ismertem be őszintén. — Pillanatnyilag teljesen oktalannak látszik a gyilkosság.

— Akkor egy érvvel több a baleset mellett.

— És a szekrény alatt talált, durván megtépett könyv? Szerencsére megőrzött néhány ujjlenyomatot. Hátha elválásuk előtt összevesztek?

— Azért még nem bolond gyilkolni senki, maga is tudja! Talán éppen azért hagyta faképnél sokkal előbb, mint tervezte.

— És ha az apával veszett össze? Mert nem volt hajlandó átadni a kért összeget?... Mert hogy a lecsúszott papa most is pénzt akart kicsikarni leányától, azért utazott ide, azt biztosra vehetjük.

Összevesztek, szó szót követett, Baba talán durvaságra ragadtatta magát, és az apa megütötte valamivel. Talán csak ösztönös védekezés volt, de az ütés halálosnak bizonyult. Mit tehetett, hogy megmeneküljön? Jogvégzett ember, de önzésében könyörtelen és ravasz: megrendezte tehát a baleset látszatát.

— Látja, ez sokkal meggyőzőbben hangzik — mondta az öreg. — Ha jól értettem az imént, már megkapta az illető lakcímét; még nem intézkedett?

— Az ön véleményét és jóváhagyását akartam kérni ehhez is.

Fábián fölemelte a kagylót, utasította titkárát, azonnal kapcsolja a bajai kapitányságot.

— Hallhatnám a további nyomozással kapcsolatos elképzeléseit?

Némi gondolkodás után feleltem.

— Pillanatnyilag egyetlen dolog izgat legjobban... Ami perdöntő lehet a baleset vagy a gyilkosság mellett.

Az öreg változatlanul egyenes törzsével előrehajolt, íróasztalára könyökölt.

— Éspedig?

— Az orvosszakértői jelentést várom.

— Mennyiben lehet az perdöntő?

Ismét cigarettáért nyúltam.

— Megengedi?

— Természetesen, tessék! — Megvárta, amíg rágyújtottam. — Hallgatom: egyre kíváncsibbá tesz!

— Ha baleset történt, az áldozat halántékán két egymástól különböző tárgy okozta kétféle sérülést kell találniuk. Egyik a vasasztalka lábától, másik a hegyes csőrű vázától származik.

Az öreg alig észrevehetően elmosolyodott, elégedetten bólintott is.

— Gratulálok! Eszerint tehát, ha gyilkosság történt, ugyanattól a tárgytól eredő két egyforma... legalábbis hasonló sérülésnek kell lennie a koponyacsonton!

— Igen. És ezt tudnunk kell, mielőtt végleg döntünk a gyilkosság mellett, vagyis teljes erővel megindítjuk a gyanúsítottak intenzívebb keresését... Az a külföldi feltartóztatására kért körözés csak előrelátó biztosító lépés volt, vállalnunk kellett. Még akkor is, ha a külföldi ártatlannak bizonyul, és feltartóztatásáért diplomáciai úton tiltakozna.

Az alezredes megnézte karóráját.

— Tizenhárom huszonkettő: már nem fog tiltakozni. Autón is, vonaton is elérte a határt.

— Félek, hogy elvesztegettem az időt, még a körözésünk előtt kijutott.

A segédtiszt Baját kapcsolta, az öreg kérte, hogy egy nyomozót azonnal küldjenek ki dr. Szentgály Elemér lakására. Nem valószínű, hogy otthon találják, sem vonattal, sem autóbusszal nem érhetett még haza, de sosem lehet tudni: személykocsi is van a világon. Feltétlenül várják meg a lakásán, időközben tájékozódjanak életkörülményeiről és legközelebbi rokonairól, barátairól, bárhol laknak is az országban, akiknél Szentgály, ha valóban van miért bujkálnia, egy ideig meghúzhatja magát. Ha a legkésőbb befutó járművekkel sem érkezne meg, azonnal jelentsék, hogy a körözést kiadhassuk ellene.

Ezután áttelefonált a technikai osztályra, megsürgette az ujjlenyomatokat és a fényképfelvételeket.

— Háromra ígérték őket, azt hiszem, addig lemehetünk az ebédlőbe, utána pedig fölkeressük Czabar doktort. Amilyen fontoskodó, írásbeli jelentését nem kapjuk meg reggelnél előbb!

Követtem az öreg példáját, felálltam.

— Őszintén szólva, semmi étvágyam — mondtam. — Inkább rögtön indulnék.

Fábián vállamra tette a kezét, maga felé fordított.

— Mit is mondott, hány centi magas volt az az asszony?

— A doki százhetvenötre becsülte. Magam is úgy emlékszem, hat-nyolc centivel volt nálam alacsonyabb.

— És a szekrény?

— Normál magasságú, körülbelül száznyolcvanegynéhány.

Az öreg az iratszekrényhez lépett, szemügyre vette.

— Vagyis olyan, mint ez?

— Körülbelül.

Kiemelte a szekrényből aktatáskáját.

— Tegye csak fel a tetejére!

Fogtam a táskát, egy pillanatig értetlenül bámultam az alacsony emberre, majd lassan elpirultam.

— Hát persze! — morogtam aztán bosszúsan és restelkedve. — Nem is volt szüksége arra a székre, hogy föltegye a bőröndöt!

Megélénkült mozdulatokkal visszatette helyére a táskát, majd kezét hátul összefogva néhány lépést tett.

Ismertem az öreget: ezek a gesztusok mindig azt jelezték, hogy izgatni kezdte egy nem mindennapinak ígérkező ügy. Irigység és féltékenység nélkül figyeltem.

— Meg kellett jegyeznem — szólalt meg Fábián —, mert két jelzőt is használt az áldozat rendszeretetének jellemzésére: pedáns, tiszta. És ahogyan a lakást leírta... Nem gondolja, hogy ezek után még azt a kérdést is meg kellene vizsgálnunk: egyáltalán a szekrény tetején tartotta-e az az asszony a bőröndjét? Egy olyan kulturáltsággal berendezett lakásban?... Alig hihetem.

— Egyetértek, köszönöm — mondtam kis késéssel, mert már dühös voltam magamra, hogy ez az ellentmondás nem szúrt rögtön szemet.

Az öreg azonban úgy tett, mintha mit sem venne észre. Belém karolt, és lementünk az ebédlőbe. Az ebéddel hamar végeztünk, mert Fábián a könnyű diétás menüből is csak csipegetett, nekem pedig

valóban nem volt étvágyam, amit az elmúlt órák és a rám váró látogatás a boncteremben kellően megindokolt.

Az orvosszakértő befejezte a munkát mire megérkeztünk. Tisztelettel üdvözölte az öreget, engem meg ezzel fogadott:

— Látom, Mackó, nem hagynak nyugodni a hipotéziseid! Pedig közölhetem veled: balesetről van szó! — Kibújt összevérzett kötényéből, lehúzta gumikesztyűjét, s a boncteremből nyíló kis laboratórium felé tessékelt bennünket. — Igaz, a gyomor és belek tartalmának vizsgálati eredménye csak holnap reggelre készül el, de biztosra veszem, hogy negatív. Azaz kizárva bármiféle méreg jelenléte. Ellenben a halántékot ért két ütés külön-külön is halálos volt.

— És milyenek a koponyán esett sérülések? — kérdeztem.

— Nem túlságosan nagyok.

Elfullasztott az izgalom.

— Úgy értem... alakjukra... formájukra nézve?

— Két egyforma fejsérülés... Szegényke, pedig igazán!...

— Azt mondja, két egyforma sérülés? — kérdezte az öreg, s máris indult a boncasztal felé, melyet éppen letakart az utóműveletekkel foglalatoskodó boncmester.

— Igen... igen — mondta az orvos, és kérdőn pillantott rám, miközben mind a ketten követtük a szaporán lépkedő Fábiánt.

A boncmester még beöltözötten tett-vett az asztal körül, várakozóan fordult felénk.

— Csak a fejsérülésekre vagyunk kíváncsiak — mondta Fábián az orvosnak. — Kérem, mutassa meg!

— Emelje le a halántékról a fejbőrt! — utasította az orvos a boncmestert.

Az kiemelt egy csipeszt és egy kést a használt

műszerek közül, óvatosan felhajtotta a takarót. Hátával elfedte előlünk a kis műveletet, de két perc múltán félrehúzódott.

Először az alezredes hajolt a halott fölé, majd leküzdve a helyiség nehéz, édeskés hullaszagától még súlyosbított irtózásomat, én. Hosszú másodpercek teltek el a szótlan vizsgálódásban, míg végül egymásra pillantottunk. Szólni akartam, de az öreg megelőzött.

— Kaphatnék nagyítót és erősebb világítást?

— Hogyne, rögtön hozom! — Az orvos hamar előkerült a kis laboratóriumból, a boncmester odahúzott egy mozgatható százötvenes égőt.

Fábián a nagyítóval tanulmányozta tovább a két sérülést, majd szó nélkül átadta a lencsét nekem.

— Igen, helyesen mondta, Czabar elvtárs — jegyezte meg Fábián. — Két pontosan azonos sérülés a koponyán, s nyilván mindkettő halálos. Ebben maga a szakember.

— Mondhatom, utoljára kezdő medikus koromban csináltam ezt a munkát olyan borzongással, mint ma! Ilyen kivételes nő! . . .

— Hát ha közben még azt is tudta volna, hogy ez a kivételes nő nem ostoba baleset, hanem egy ravaszul elrendezett gyilkosság áldozata! — mondta némi iróniával az öreg, s mert ismerte a doki gyöngéjét, cinkosan rám hunyorított.

— Gyilkosság? De hiszen . . .

Visszaadtam a nagyítót az orvosnak.

— Emlékszel arra az alacsony vasasztalkára és a kerámia vázára?

— Igen, de . . .

— Javaslom, doktor, előbb nézze meg még egyszer a két sérülést! — mondta Fábián. — No, ne sajnálja ezt a kis ráadást!

Az orvos zavart, fanyar képpel engedett az unszolásnak. Fábián, mintha kitalálta volna Czabar gondolatait.

— Nincs mit szégyellnie, kedves barátom, szak-

véleménye tökéletesen helytállónak látszik: két azonos sérülés a bal halántékon. Hogy ebből a nyomozás szakemberei milyen következtetéseket vonnak le, ezt viszont bízza rájuk.

— Betakarhatom? — kérdezte a boncmester.

Az orvos némán bólintott. Mielőtt azonban a boncmester a takarót is ráborította volna, ismét a halotthoz léptem, és a sérülés külső nyomait vettem szemügyre.

— Az ütésekhez képest elég kicsiny a két sebhely — mondtam aztán. — És nem is nagyon vérzett, igaz, doki?

— Igen — felelte kedveszegetten Czabar.

— És lehetséges, hogy nem is buggyant ki rögtön a vér a felrepedt bőr alól?

Az orvos immár másodszor vesztette el szívesen játszott fölényét, mert kérdésem mögött ismét olyasmit sejthetett, amivel rápiríthatnak. De csak egyféle feleletet adhatott.

— Inkább lassan szivárgott elő a vér.

— Tehát kétséges, hogy bevérezhette a sérülést okozó tárgyat?

— Ez valóban kétséges. Noha lehetséges, hogy egy kis vérfoltocska ottmaradt rajta. Hiszen magad is láttad az asztal lábán és a letörött vázadarabkán!

— Láttam, de most már biztos vagyok benne, hogy utólag kenték rá a vért! A megtévesztésünkre.

— Szinte hihetetlen!

— Ajánlatos megtanulni, doktor, hogy a bűnözés terén nincsenek hihetetlen dolgok — mondta Fábián, s kifelé indult.

Az öreg irodájáig vezető úton még egyszer megtárgyaltuk a gyilkosság tényét bizonyító érveket, most már egyetlen mozzanatot sem volt szabad elhanyagolnunk.

Az öreg íróasztalához ült, nekem is helyet mutatott. Mozgását és gesztusait kissé fellazította a

munka szenvedélye. Némán nézett maga elé, gondolkodott. Engem már nem zavartak ezek a közös munka közben előbukkanó kiadós hallgatások. Nem sokkal idekerülésem után tudatosan kezdtem magamat is hozzászoktatni, hogy egy-egy nehezebb ügy felgöngyölítése közben minél sűrűbben csináljam meg az elemző próbát, mert az öreg tehetséges nyomozásai példáján ellenőrizhettem e módszer helyességét.

— Gratulálok a szimatjához — törte meg hallgatását az öreg. — Első gyanúja megint helytállónak bizonyult: tudja, milyen tiszteletre méltó nyomozói erény ez? Nem kockázat nélküli, mert az esetek egy részénél félrevezetheti az embert. Szóval gyilkosság volt, és most meg kell találnunk a gyilkost. Azaz egyelőre kézre kell kerítenünk mind a két gyanúsítottat.

Pontosan három órakor csöngött a telefon, Borova főhadnagy jelentette, hogy a nagyszámú vizsgálattal még nem tudtak elkészülni. Negyedórás haladékot kért.

Az öreg letette a kagylót, jó ideig nem zavarta töprengésemet.

— Kire gondol?

— A külföldire.

— Éspedig?

— Hogy biztosan még a körözésünk előtt átjutott a határon.

Az öreg szeme körül meglágyult a mozdulatlanságba dermedt sárgás arcmező.

— Szóval már azt is eldöntötte, melyik után veti magát először?

— Még nem dönthettem véglegesen.

— Persze, tudom én, hogy a labor bizonyítékait is számításba kell vennünk, de a magunkfajta szimatja kissé mindig elébe szalad a tárgyi bizonyítékoknak... Hallhatnám én is, miért választotta két gyanúsítottunk közül a külföldit, noha több ok szól az apa ellen?

— Mondhatnám azt is, hogy éppen azért, mert az apa bűnössége túlságosan kézenfekvő! — Türelmetlenül rágyújtottam. — De ha arra gondolok, például, hogy egy eszméletlen, súlyos test megmozdításához, megtévesztő elrendezéséhez sokkal kevésbé alkalmas a gyönge fizikumú apa, mint az atléta termetű külföldi, akkor én már inkább a külföldire gyanakszom.

— Csábító lehetőség, mégse feledkezzünk meg róla, hogy rendkívüli helyzetekben az ember hihetetlen teljesítményekre képes... Azért én is azt mondom, tegyünk csak meg mindent a kézrekerítésére. Meg kell tennünk az újabb lépéseket, hiszen azzal semmire sem megyünk, ha elfogadjuk azt a feltevést, hogy a külföldi kijutott. Induljunk ki abból, hogy még nem hagyta el az országot. Nézzük csak, miért nem. Mi történhetett vele, mi tartóztathatta fel? Mondjuk, ártatlan, semmiről sem tud, tehát kicsit még elnézelődik nálunk... Hiszen vannak szép tájaink, jó konyhánk és igazán pompás asszonyaink!

— Nem, nem ártatlan! — tiltakoztam hevesen, hogy magam is túlzásnak éreztem, mihelyt kimondtam.

— Miért van akkor még mindig a határon belül? Nos?

— Talán mert útközben elfogta a félelem, hogy előbb fölfedezik a gyilkosságot, mint remélte... Vagyis attól tartott, hogy az átkelőhelyeken már várja a letartóztatás.

Az öreg bólintott.

— Lehetséges, de mihez kezd ebben az esetben?

— Természetesen a határzónába elmerészkedett, megközelítette a határt, amennyire csak tudta, aztán... — Felpattantam, az ajtóig sétáltam, s onnan vissza. Az öreg nem siettetett. — Aztán megpróbál olyan embert találni, aki pénzért átcsempészi! Az ilyen fickó nyilván nem hetven dollárral

indul el, és legrosszabb esetben ott a Simca, az még csábítóbb valuta!

— Helyes. De ha mégsem jutott el a határzónába?

— Ez a fickó mindenáron el akar oda jutni. Vagy talán arra gondol, hogy útközben karambolozott? Biztosan sietős volt az útja, gyorshajtás, meg nem engedett előzés, máris kész a karambol, igaz?

Az öreg végre kényelmesen elengedte magát karosszékében, és halkan felnevetett. Ritka percei voltak, amikor ennyire meg tudott feledkezni betegségéről, fájdalmairól, a rá leselkedő korai halálról, s a hosszú évek alatt énjévé vált önfegyelméről.

— Pontosan, fiam, pontosan így gondolom én is! — Felemelte a telefonkagylót. A Belügyminisztérium Közlekedésrendészetét hívta, és kérte, azonnal értesítsék, ha a tőlünk Ausztria felé vezető utakon a reggeli-délelőtti órákban gyorshajtásért felírtak, megbírságoltak egy külföldi rendszámú, zöld Simcát, vagy a kocsi karambolozott volna. Megadta a külföldi személyleírását is.

A hátralévő percekben még egy telefont bonyolított le. A határőrség parancsnokságát figyelmeztette, hogy a körözött külföldi esetleg tiltott határátlépésre készül, és szinte bizonyos, hogy Ausztriába akar átjutni.

Borova főhadnagy negyed négyre érkezett. Tekintélyes vastagságú dossziét szorongatott a hóna alatt.

— Még egyszer elnézést kérek, alezredes elvtárs! — mentegetődzött, de az öreg közbevágott.

— Lássuk, mit végeztek! — A hosszú tárgyalóasztalhoz ment, felszólítás nélkül követtem, alig vártam az újabb bizonyítékokat. — Előbb a fényképeket kérem! — Gondosan megnézett minden felvételt, némelyiknél a segítségemet kérte, hogy tisztábban lásson valamit. Mikor végzett velük, a szolgálatkészen várakozó főhadnagyhoz fordult. —

Halljuk az ujjlenyomatokkal és az egyéb bűnjelekkel kapcsolatos összefoglalót!

— Előhívásnál előbukkantak más ujjnyomok is, de nem frissek. — Magyarázat közben megmutatta a felvételeket. — Végül is a megvizsgált legfontosabb helyeken három ember ujjnyomai maradtak meg: a halotté és két ismeretlen egyéné. Az egyik neme majdnem százszázalékosan megállapítható a méretekből, csakis férfié lehet, a másiknál bizonytalanságban vagyunk. Tessék, külön is kiemeltem és egymás mellé helyeztem a lenyomatokat. A halotté, a férfié és a bizonytalan nemű.

— A személyleírások alapján a két idegen ujjlenyomat közül csakis ez lehet a külföldié — mutatott Fábián a középsőre, majd a harmadikra. — És valószínűleg ez az apáé.

Képtelen voltam megvárni, amíg a főhadnagy szabályos beszámolójában sorra kerül, ami engem legjobban izgatott.

— Kiknek az ujjlenyomata maradt meg az előszoba és Baba szobájának kilincsén?

Borova kiemelte a kért felvételeket, egymás mellé teregette őket.

— Nagyon érdekes helyzetre utalnak a kilincsek... Először is: az események előtt valamennyit letörölte a... nyilván a példásan rendszerető háziasszony!

Az öreg atyaian elmosolyodott.

— Kedves barátom, én, a hatvanéves figyelmeztessem valamire magát, a huszonhányéveset?

— Harminc, alezredes elvtárs!

— A harmincéves fiatalembert emlékeztessem arra, hogy javakorabeli szépasszonyoknak nem a hajnali takarítás a legfőbb dolguk egy átprütykölt éjszaka után?

— Ha megengedi, alezredes elvtárs, a nők kiszámíthatatlanul szeszélyesek — mondta a főhadnagy. — Hogy mit, mikor, miért tesznek, csak ritkán sikerül a logika segítségével megfejteni.

— Van igazság ebben is — ismerte el az öreg.

— Ujjlenyomatokat azért csak találtál valamelyiken? — siettettem Borovát.

— Hogyne, tessék! Ez az előszobaajtó külső gombján volt... ez már belül a kilincsen. Ez pedig a halott szobájába nyíló ajtó külső és belső kilincsén. És kétséget kizáróan valamennyi egy embertől származik!

— Az apáé! — kiáltottam fel meglepetten és csalódottan.

— Vagyis újabb rovás a papának! — mondta az öreg, de nem az én ingerlésemre szánta. Inkább arra, hogy továbbgondolkodásra ösztökéljen.

— Az apa fordult meg utoljára a helyszínen! — csökönyösködtem. — De akkor már minden megtörtént!

— Persze, hogy miként jutott be a lakásba, ez még tisztázandó — jegyezte meg az öreg. — A külső zár sértetlen, tehát valakinek be kellett engednie. De lehet, hogy álkulccsal vagy korábban ellopott kulccsal hatolt be.

— Ha Baba engedte volna be, akkor a kulcscsomó benne marad a zárban, és az őrmester nem tudta volna akadálytalanul kinyitni. A kulcscsomót azonban az előszobában, egy kis szekrénykén találtam... Különben kinek az ujjlenyomatai maradtak meg a kulcsokon?

Borova újabb felvételeket vett elő.

— Nem teljesen tiszták, azért azonosítani lehet a halott ujjrajzolataival.

— Abból egyébként nem sok következtetést vonhatunk le, hogy a kulcsokat a kis szekrénykén találta — mondta az öreg. — Minden valószínűség szerint az áldozatnak szokása volt, hogy mindig kivette a zárból a kulcsot, hiszen ketten éltek a lakásban.

— De a barátnője csak egy hét múlva jön haza, és ő ezt nagyon jól tudta!

— Csakhogy éppen ez a reflexek legfőbb sajá-

tossága, hogy tudatunktól függetlenül működnek. Ez tehát nem bizonyító erejű.

— Mit találtál a vázán? — folytattam a kriminológus faggatását.

— Semmit. Egyetlen nyomot sem.

— Hihetetlen, mondaná a doki, ha itt volna — szólt némi malíciával az öreg, láthatóan maga is élvezve a célzás humorát. — Mi azonban minősítsük inkább érdekes, elgondolkoztató mozzanatnak. Egy virágcsokorral nehezített, magas váza, mely magától mozog: lám, milyen titokzatos feladványokat produkál olykor a mi sokat kigúnyolt praxisunk!

— Utólag tették azt oda, és nagyon is kiszámítva! — mondtam meggyőződéssel. — A külföldi! Persze előbb azt is letörölgette!

— Vagy takarításkor az a... — Borova nem fejezte be a mondatot.

Az öreg bólintott.

— Mind a kettő lehetséges. Tovább!

— Szerintem a vázát az elutazás előtti utolsó takarításkor törölgették meg — mondtam —, tehát amikor tegnap este a vadvirágcsokrot beletették, még érintetlen volt.

— Csakhogy előbb vízzel megtöltötték, ahhoz pedig ki kellett vinni a konyhai vagy a fürdőszobai csaphoz — mondta Fábián. — Ahhoz pedig meg kellett fogni!

— Víz azonban nem volt a vázában, a szőnyeg teljesen száraz maradt. Vagyis a hazatérés izgalmában... no meg más izgalmak közepette is, megfeledkeztek a vízről. Erre különben utal az elszáradt csokor is.

— Tovább! — nógatott az öreg.

— Amikor a külföldinek szüksége volt a baleset megrendezésére, kesztyűvel vagy valami ronggyal fogva tette le a vázát a kisasztalka mellé. Ujjlenyomatok ezért nem maradtak rajta. Most már biztos vagyok benne, hogy a nő hajszálaiból sem ta-

láltál egyetlenegyet sem — fordultam **Borová**-hoz.

— Valóban így van.

— Persze mindezt megtehette az apa is — mondta az öreg. — Egyelőre még őt se hagyjuk ki a játszmából.

— Ebben az alternatívában nem hiszek többé!

— Én sem, Dániel fiam, de ha majd be is bizonyította ezt a hitét, én akkor csatlakozom fenntartás nélkül.

— Azt akartam mondani: tudom, hogy nem az apa volt!

Heveskedésem sem zökkentette ki nyugalmából az öreget.

— Amit pillanatnyilag tud, az nem az, amit mi így nevezünk. Ezek többsége még csupán feltevés, következtetés. De folytassuk a munkát!

— Láthatnám a könyvön talált ujjlenyomatokat? — kérdeztem a főhadnagytól.

Elénk tartotta a két kópiát.

— Az áldozaté... ez pedig az ismeretlen férfié — mondta.

— Vagyis a külföldié! — Nem bírtam ülve maradni izgalmamban. — És ez már perdöntő bizonyíték, mert arról árulkodik, hogy Baba és a külföldi csúnyán összevesztek!

— De miért éppen egy könyvbe kapaszkodtak bele dühükben? — mondta az öreg. — Egy olyan lakásban, melynek legfőbb dísze a könyv, s lakójának a szerelem mellett talán második szenvedélye a jó irodalom, amint azt a maga beszámolójából kivehettem!

— Nyilván véletlen, hogy éppen egy könyv volt a kezük ügyében, amikor veszekedni kezdtek.

— Lehetséges, hogy merő véletlen — ellenkezett tovább az öreg —, én azonban ajánlatosnak tartom, hogy munka közben csak legutoljára utaljunk valamit a véletlen körébe. És még akkor sem szabad megfeledkeznünk róla, legyünk rá készen, hogy

bármikor újból elővegyük és tüzetesebben megvizsgáljuk.

Csengett a telefon, az öreg a készülékhez sietett. A BM közlekedésrendészete közölte, hogy délelőtt 8.35-kor egy külföldi rendszámú, zöld Simca gyorshajtás következtében a Győrhöz közeli N. faluban karambolozott. Sérülést csak a Simca vezetője szenvedett, kartörést és kisebb agyrázkódást. Elsősegély és a helyszíni jegyzőkönyv felvétele után a falu orvosa beszállította az illetőt a győri kórházba a szükségesnek vélt vizsgálatok elvégzésére. Bediktálták a kocsi rendszámát s a vezető nevét: John Redmar, üzletember, Kanada, Montreal.

Amit nekem a labor eredményei mondhattak, azt már megtudtam. Engedélyt kértem tehát az öregtől, hogy azonnal indulhassak N. faluba és Győrbe. Lefelé menet még beléptem a laborba, a bűnjelek közül zsebre tettem Babá kulcscsomóját. Úgy számítottam, ha a kiszállásról nem túl későn térek vissza, elmegyek volt sógornőm lakására. Szerettem volna zavartalanabbul s az új ismeretek birtokában ismét körülnézni.

Egy kis kitérőt jelentett, de útbaejtettük a tett színhelyét, hogy pontosan megtudjuk: attól a háztól hány kilométerre karambolozott a Simca, és a megengedhető legnagyobb sebességgel mennyi ideig tartott az útja.

Szerencsére Csuhaj őrmester kocsiját kaptam meg ismét, őt pedig nem kellett kétszer biztatnom, hogy hajtson.

A bőrünket és a kocsi épségét nem kockáztattuk, hatvanöt perc alatt így is N. faluban voltunk, éppen a falu elején, az út szélére kivágódott Simca mögött álltunk meg.

Akkor is akadtak még bámészkodók, mi is körüljártuk a roncsot. A motor használhatatlanná zúzódott a vasbeton villanyoszlopon, a karosszéria is csúnyán deformálódott.

A karambolról annyit mindjárt megtudtam, hogy

a gyorsan hajtó Simca a téesz egyik szekerét akarta előzni, de nem várta meg, amíg dudálására lehúzódik jobbra. Hátsó sárhányója beleakadt a szekér tengelyébe. Az összeütközéstől a lovak megvadultak, berohantak az árokba, ezenkívül más bajuk nem történt. A Simca ellenben megpördült és kivágódott balra, a vasbeton oszlopnak. Ez nagyjából megegyezett a közlekedésrendészet tájékoztatásával.

Az orvost szerencsére otthon találtam, rendelés közben. Az ő vallomása beigazolta feltevéseim és következtetéseim helyességét. Azt hiszem, nem vagyok túlságosan hiú ember, azért én is nagyon tudok örülni a sikereknek. Jó szériám akkor még javában tartott, talán ezzel a nyomozással érte el tetőpontját.

Az orvos által adott személyleírás megegyezett azzal, amit én — ha hiányosan is — a tanúktól összeszedtem. Az illető nevét és fontosabb adatait is tudtuk már, együtt volt tehát minden szükséges, csak a gyilkost kellett letartóztatnunk. Az orvos vallomása azonban megértette velem, hogy a csúnya ügyet mégsem fogom olyan simán felgöngyölíteni, amint azt a kocsiban, a karambol színhelye felé rohanva, magamban már elkönyveltem.

Az orvoshoz néhány falubeli saroglyán vitte el elsősegélyre a kocsiból kiesett, eszméletlen embert. Percek alatt sikerült fölélesztenie. Komolyabb külső sérülései nem voltak, csak a fejebúbja vérzett két helyen, de azt a jódtinktúra elállította. Bal alsókarja eltörött, az orvos ideiglenesen sínbe tette, még be is gipszelte, hogy a kórházi kezelésig se mozogjon, ne okozzon fájdalmat. A kórházba szállítást szükségesnek tartotta az esetleges belső sérülések kivizsgálására. Már az is csoda volt, hogy a csúnya karambolt túlélte.

Még nem fejezte be a gipszelést, amikor a közlekedésrendészet cirkáló kocsija megérkezett. Az ő tolmácsolásával hallgatták ki a külföldit. Egyfor-

mán törték a franciát, a legszükségesebbet tisztázhatták. Az eset világos volt. A karambol John Redmar hibájából történt, ezt pillanatig sem tagadta. A téesz nem kért kártérítést, mert a kocsis és a lovak ijedtségén kívül más baj nem esett. John Redmar kijelentette, neki haza kell utaznia, nincs ideje az esetleges büntető eljárást megvárni. Készségesen lefizette a gyorshajtásért és mások testi épségét is veszélyeztető karambol okozásáért kiszabható maximális összeget, ezzel be is fejeződött a rendőrséggel való kapcsolata. A kezelésért gavallérosan az orvosnak ajándékozta a lerobbant Simcát. Írásban. Neki már semmit sem ért, de alkatrészenként még sok minden használható volt belőle. Az orvos éppen Győrbe készült, értekezletre, így hát felajánlotta, hogy beviszi a kórházba, a feltétlenül szükséges kivizsgálásokra és végleges gipszelésre. John Redmar útközben azt mondta, inkább Bécsben intézi el mindezt. Mire azonban Győrbe értek, a nemzetközi vonatot lekéste. John Redmar akkor sem kívánt elmenni a kórházba, hiába ajánlotta ezt az orvos nyomatékosan. Láthatóan nagyon sietett. Az orvos nem tehetett érte többet; figyelmeztette, vállalnia kell a kockázatot, hogy esetleg útközben lesz rosszul.

— Önnek mivel indokolta sietségét?

— Azt mondta, ma délben tárgyalása van bécsi üzletfeleivel, feltétlenül oda kell érnie időben, különben jelentős anyagi veszteségek fenyegetik.

— Viselkedésében nem tapasztalt valami különöset?

— Mire gondol?

— Előbb önt szeretném hallani.

— Hát kérem ... Mindenesetre nagyon nyugtalan volt, ami ilyen esetben persze természetes. Hiszen súlyos karamboloknál legtöbbször sokk éri az ember idegeit, ahhoz képest ő derekasan viselte magát.

— Ne felejtse: erős, edzett, középkorú férfi!

— Ezt is számításba vettem.
— Ez minden?
— Igen.
— Nos... Nem vett észre az arckifejezésén... a szemén, a mozdulatain olyasfajta félelmet, riadalmat, amit egy karambol sem indokolhat?
— Talán... talán két mozzanatot így is minősíthetnék, ha tudnám, hogy valóban van valami ténybeli alapja az ön kérdésének.
— Egyelőre kérem azt a két mozzanatot!
— Amikor élesztgetési kísérleteim után végre magához tért, a szemében... igen, nevezhetem félelemnek is, rémületnek, ahogyan rám nézett... A másik, hogy mindenáron menni akart... Igen, mintha minél előbb le akart volna rázni a nyakáról.
— És ha megmondom, hogy ezt az embert dél óta gyilkosság gyanújával körözzük, akkor még bizonyosabban állíthatja, amit most elmondott?
— Hogyne! Így mindjárt érthetőbb a viselkedése!
Még egy kérdést sikerült vele tisztáznom. Amikor az illető kifizette a közlekedési rendőröknek a büntetést, az orvos látta, még bőven van nála pénz. Arról azonban, hogy hová tűnhetett, semmit sem tudott.
Átkutattam a kocsironcsot, de semmi olyasmit nem találtam, ami engem igazán érdekelt volna. Az első ülés mögé lecsúszva ráakadtam egy Kent-cigaretta-dobozra, a táskámba tettem. Sofőröm segítségével leszereltem a kormánykereket, melyen feltétlenül megtalálhattuk az azonosításhoz szükséges ujjlenyomatokat. Redmar ruhadarabjait, használati tárgyait összecsomagoltuk, magunkkal vittük.
Győrben érdeklődtem a taxisok körében, de nem tudtak róla, hogy valamelyikük aznap hosszabb fuvarja lett volna az általam leírt személlyel. Megnyugtattak, nem is fogok a nyomára akad-

ni. Ha az illetőnek dohánya volt, könnyen kapott helyet egy Bécsbe tartó külföldi kocsin. Még dohány nélkül is, ha az illető más garanciát adhatott. Júliusban tíz percig sem kell várnia, hogy az országúton lestoppoljon egy alkalmas kocsit.

Megint volt miért pirulnom, hogy erre a nagyon is kézenfekvő lehetőségre nem gondoltam. De mert a körözésünk nem csupán a kocsira szólt, elég jó személyleírást is adtunk, s az öreg azóta biztosan közölte az átkelőhelyekkel az illető nevét, adatait, megnyugodtam, nem juthatott át a határon.

Győrben nem volt tovább mit keresnem, semmi nyomot nem találtam, elindultam haza. A madár úgyis bent van a kalitkában, most már csak az a teendő, hogy szigorúbban figyeljük, nehogy észrevétlenül kiröpüljön.

Baba lakása közelében elköszöntem a sofőrtől, a büfében haraptam valamit, megittam egy duplát, aztán felmentem a lepecsételt lakásba. Először is felhívtam otthonában az öreget, mindenről beszámoltam. Megállapodtunk, hogy amennyiben Baja nemleges válasszal jelentkezik, mindennek ellenére kiadjuk a körözést dr. Szentgály ellen. Az öreg felhatalmazott, hogy kapitányságunk nevében eljárjak. A bűnügyi osztálynak is telefonáltam, hogy tudják, milyen szám alatt találhatnak. Kértem, Baja jelentkezése után azonnal hívjanak fel.

Megvizsgáltam a szekrényt, s ami a magasságot illeti, jóvá kellett hagynom az öreg feltevését, hogy magamfajta embernek nem kell székre állnia, ha egy bőröndöt akar feltenni rá. Most már teljesen lehetetlennek éreztem, hogy ebben a szobában a bőröndöt bent tartsák, azért a szekrény tetejét még megnéztem. Egyenletesen vékony porréteg takarta, csak elöl látszottak friss nyomok, a lecsusszanó bőrönd hagyta maga után. Redmar ezt a mozdulatot sem feledte ki a jelenet beállításakor.

Sorban kinyitogattam a ruhás- és fehérneműsszekrényt, mindkettőben példás rend uralkodott,

csak a polcos szekrény két rekesze volt bántóan feltúrva. Nem nyúltam semmihez, úgyis láthattam a két rekeszben tartott ruhaneműeket. Ebből a jelből feltétlenül levonhattam azt a következtetést, hogy valószínűleg idegen kéz tette. Rendszerető, pedáns asszony nem bánik így a ruhaneműivel. A könyv megtépése sem az ő műve lehet, hanem John Redmaré.

Az előszobának bútorvászon függönnyel eltakart kis beugrójában rábukkantam a bőröndök helyére. Igaz, a polcot üresen találtam, de méretei után biztos voltam feltevésemben.

Legfontosabb tisztázni valóm azonban az volt: mi lehetett az a tárgy, mellyel a gyilkos a két halálos ütést adta. Négyzetméterenként fésültem át a szobát, nehogy véletlenül bármi is elkerülje figyelmemet. Ugyanígy tettem a lakás többi helyiségében, természetesen Judit szobájában is. Nem találtam meg azt a nehéz, enyhén legömbölyítetten sarkos tárgyat. Meglehet, hogy volt ilyen ütőszerszáma, bokszer, erős nyelű tőr vagy éppenséggel pisztoly.

Körülnéztem Judit hangulatos szobájában, s akkor tekintetem megakadt egy rajzon. Érdekesen vonzó arcú, fiatal nőt ábrázolt, koromfekete haja laza tincsekkel keretezte az ovális, fehér arcot. Most már közelebbről is meg kellett néznem, mert volt valami egészen különös ebben az arcban. Talán a mélytűzű, gyermekien csodálkozó, nagy szeme (a magasan ívelő, hosszú, vastag szemöldök még érdekesebbé tette), talán az összenőtt szemöldöktől szinte orrnyereg nélkül lefutó, görögös orr, talán a nőiesen gömbölyded, érzékiségre és akaraterőre valló erős áll keltette ezt a hatást? Nem tudtam volna eldönteni. A művész alig egy-két vonással érzékeltetett valami ruhafélét, de nekem abban a pillanatban eszembe jutott Baba fényképgyűjteménye, s mindjárt rájöttem, hogy ő az a volt sógornőm társaságában sokszor látható nő.

Vagyis Judit.

Baba szobájába visszatérve elővettem a fényképdobozt, és kikerestem belőle a két barátnőről készült felvételeket. Igen, jól emlékeztem, a délelőtti gyors kutatás is pontosan rögzítette Judit külső jellemvonásait: érdekes szépség, pompás termet és zaklatott, szenvedő tekintet.

Említettem már komisz állapotomat, s ha kiegészítem azzal, hogy akkor már hónapok óta nem nyúltam asszonyhoz, könnyen érthető; még abban a helyzetben is megmozdult bennem a férfi, és szinte már sajnáltam, hogy Judit csak egy hét múlva tér haza, addig mi nyilván lezárjuk az ügyet, s vele nem is találkozom.

Megszólalt a telefon, egy női hang Babát kérte. Egykori sógornőm barátnője volt az illető, azt kívánta megtudni, hazaérkezett-e már Baba, és hogyan érezte magát az ő nyaralójában. Időbe telt, amíg elhitte, igaz a szörnyű hír, nem otromba tréfát hall. Megkérdeztem tőle nyaralója címét, szükségünk volt a kiszállásra.

Kis idő után megkaptam a bajai rendőrség értesítését: Szentgály az este érkező járművekkel sem tért vissza lakására. Elrendeltettem tehát az ő körözését is, azzal, hogy elsősorban a bajaiak által közölt öt cím alatt keressék.

Kicsit fáradt voltam, jólesett volna leheverni egy félórára, de Baba fekhelyét érintetlenül kellett hagynom. Amennyire lehetett, kényelmesen elnyúltam a párnásszéken, s gondolataimat megpróbáltam a legérthetetlenebb kérdésre koncentrálni: miért ölte meg véletlen kalandjának hősnőjét John Redmar? Mi érdeke fűződött Baba meggyilkolásához? Milyen előnye származhatott a nagyon is kockázatos és nyilván nem előre eltervelt merényletből?

Az a szekrény alatt megtalált könyv arról vallott: veszekedtek, de vajon beérhetjük-e csupán ezzel a magyarázattal? Min vesztek össze oly heve-

sen, hogy az végül gyilkosságba torkollott? És ha már összevesztek, mi akadályozta meg John Redmart abban, hogy fogja magát, és szó nélkül távozzék?

Minderre egyelőre nem tudtam felelni.

El ne feledjem: amikor visszatérésem után felhívtam a bűnügyi osztályt, tájékoztattak két fiatal kollégám munkájának eredményéről. Ebből azonban csupán egyetlen tanúvallomás örvendeztetett meg: a ház egyik női lakója látta lefelé menni a lépcsőházban John Redmart. Előtte sietett ki a házból, gyorsan beült a Simcába, és elhajtott. Persze, hogy megnézte magának, nem titkolja, igazán csinos férfi volt, nem mindennapi jelenség. Az időpontra már nem tudott percnyi pontossággal visszaemlékezni, úgy negyed és fél nyolc között lehetett.

Nem tartottam szükségesnek, hogy rögtön kihallgassam én is, megbízhattam munkatársaimban. Ha a szembesítésre sor kerül, elég lesz előtte beidéznem.

Csengő csörömpölt, de annyira elmerültem gondolataimban, hogy hirtelen a telefonért nyúltam, s csak a búgó hangot hallva jöttem rá, az előszoba csengője szól.

Kinyitottam az ajtót. Florenzné állt ott egy síró nőt gyámolítva.

— Képzelje, felügyelő elvtárs — mondta Florenzné —, hazajött ez a szegény teremtés... Azt mondja, megérezte, hogy valami szörnyű baj van... Hát az bizony van!

A nő végre elvette arcáról a kezét, rám meredt.

— Igaz?... Ugye, nem igaz?

Florenzné bevezette a lakásba, lefektette az egyszemélyes heverőre. Otthonosan kivett egy törülközőt a szekrényből, elmaradhatatlan matlasszé pongyoláját suhogtatva meglepő fürgeséggel kisietett a fürdőszobába. A benedvesített ruhát a szünet nél-

kül zokogó nő halántékára borította, közben kifogyhatatlanul ömlött belőle a szó.

— Ne emészd magad, drágám! Nem segít az már semmit, csak az idegeidet teszed tönkre még jobban! Pedig tudod, mennyire kell kímélned az idegeidet! — Erős karjával átnyalábolta Judit vállát, és megitatta. — Igyál csak, édesem, ez most jót tesz! Vagy inkább valami alkoholt? Ugye, felügyelő elvtárs, ilyenkor jót tesz egy kis alkohol? No, hát ne sírj már, bele kell nyugodnunk Isten akaratába! — Kinyitott egy kisebb szekrényt, valóságos házi italbár tűnt elő a tukrös belső részt automatikusan megvilágító villanylámpa fényudvarában. — Mit innál, drágám? — Mulatságosan rövid, kócos frizurájával bebújt az üvegek közé. — Lengyel vodkát?... Cherry brandyt?... Konyakot? — Figyelmesen hátrapillantott Juditra, de az talán nem is hallotta szavait. — A konyakot szereted, jó lesz, ugye? — Töltött egy kis pohárkába.

Judit egész testében vacogva nyüszített, megmegdobta tagjait, hogy fémes nyiszogással nyögtek alatta a heverő rugói, és csökönyösen ismételte:

— Nem!... nem!... nem!... — Egy-egy görcsösen feltépett tagadást hangosabban dobott ki magából. — Nem!!... nem!! — Akár a vizet, a konyakot is félig öntudatlanul itta meg, gépiesen engedelmeskedve Florenzné anyás babusgatásának, aztán visszahanyatlott, de sírása nem csillapult.

Az ajtófélfának támaszkodva tehetetlenül néztem a jelenetet. Képtelen voltam kitalálni, mivel segíthetnék a fájdalmában vergődő nőn. Az igazat megvallva, az a tény, hogy az alig pár perccel korábban magam elé képzelt, izgatóan érdekes nő váratlanul megjelent, hogy testi valójában is ott láthattam magam előtt, annak ellenére erősen hatott rám az első percekben, hogy a barátnője elvesztése miatt érzett fájdalmában egyelőre félig eszméletlen volt, és rólam tudomást sem vett. Szemem a heverőn elnyúló, lassan felmeztelenedő testre tapadt,

torkom elszorult: megértettem, hogy ennek az asszonynak még szerepe lesz az életemben.

Befelé el is pirultam az oda nem való gondolatokért, megszoruló torkomért, csak azért nem hagyom ki ebből az elbeszélésből, mert egyedül is megindokolhatja bénultságomat, mellyel Judit megérkezése óta szereplője voltam a jelenetnek.

Szerencsére a bámulatosan eleven Florenzné mindhármunk helyett eleget nyüzsgött. Még arra is telt tőle, hogy rám pillantson, s talán észrevegye furcsa állapotomat. Kérdezősködés nélkül visszatért az italhoz, két poharat telitöltött. Az egyiket felém nyújtotta.

— Egészségére, felügyelő elvtárs! — Rutinosan tüntette el az italt, majd nyelve hegyével megnyalta alsó ajkát. — Azt hiszem, ránk fér ez mindannyiunkra! Ó, Szűzmáriám, hogy mik vannak ebben az életben!... Tiz ember helyett megszenvedett már gyermekkorában, *odakint*... és most mégis ilyen korán kellett befejeznie... De miért, miért kellett megölni egy ilyen áldott jó teremtést, mondja már, felügyelő elvtárs?

A kérdésre Judit is abbahagyta a sírást, megtörölgette szemét, és várakozóan nézett rám. Micsoda szem, micsoda arc! Ahhoz írónak vagy festőnek kell lenni, hogy az ember méltóan lefesse!... Hát még a hatását!

Tizenöt éves prakszisomban egyetlen eset sem fordult elő, ahol bizonyos momentumok zavartak volna a munkában, akkor pedig a legelső napon már a másodikkal találkoztam. Előbb a szörnyű felfedezés, hogy az áldozat egykori sógornőm, utána Judit!

A kérdésre felelnem kellett.

— Sajnos, egyelőre csak a bűnjelekből következtethetünk... Attól tartok azonban, hogy ha sikerül elfognunk a gyilkost, erre a kérdésre lesz a legnehezebb megtalálnunk a hiteles választ.

— És tetszik már tudni, ki ölte meg szegény

Babát? — kérdezte ellenállhatatlan kíváncsisággal Florenzné.

— Még nem... Nyomon vagyunk, de ezt még nem tudjuk biztosan.

Judit felkönyökölt, pillantása találkozott tekintetemmel, s abból kiolvashatott valamit, mert zavartan nézett felcsúszott ruhájára. Megpróbálta lejjebb húzni, de teste alá csavarodott, nem boldogult vele. Felállt, megigazította ruháját, s kiment a fürdőszobába.

Majdnem hozzám ért miközben mellettem kilépett az ajtón, fejét zavartan lehajtva, talán hogy semmiképpen se kelljen rám néznie, testének jellegzetes, érzéki illatával egyszerre megtelt az orrom, minden idegem. Árulkodóan bámulhattam utána, mert Florenzné azt mondta:

— Most maga is láthatja, felügyelő elvtárs, milyen gyönyörű két nő ez, mégis el kellett pusztulnia az egyiknek. — Hangját lehalkította. — Nem is tudom, hogyan fogja szegény Judit elviselni a borzasztó fájdalmat! Látja, milyen érzékeny lelkű. — Odajött hozzám, suttogva folytatta. — Megmondhatom őszintén?... Féltem ezt a lányt, olyan roszszak az idegei... Ó, ha maga azt tudná, hogy ezek ketten min mentek keresztül *ott*, hát azon csodálkozna velem együtt, hogy egyáltalán túlélték!

— Igen, látszik, hogy nagyon összenőttek... hogy szerették egymást — mondtam, hogy mondjak valamit, mert kezdett kellemetlenné válni hosszú hallgatásom. Igazán örültem volna, ha a bőbeszédű Florenzné mielőbb elvonul. Egyelőre azonban maradt, és úgy viselkedett, mint aki tisztában van jelenléte fontosságával.

— Tetszik tudni, felügyelő elvtárs — folytatta (és megint azzal a felügyelőzéssel, de ezért már előbb kellett volna szólnom) —, úgy voltam én Babával meg Judittal, mintha a mamájuk volnék!... Vagy a nővérük — helyesbítette gyorsan önmagát, nehogy véletlenül is idősebbnek nézzék.

— Nekem mondták el minden bánatukat, nekem kellett megvédenem őket a sok mocskosszájú pletykással szemben, akik könnyen rásütik egy magányosan élő fiatal nőre, hogy kurva!... Tessék nekem elhinni, hogy nincs mocskosabb fajta az ilyen pletykaéhes népségnél, mert őelőttük aztán semmi sem szent, nekik maga Szűzmária sem elég erkölcsös!

Végre előjött a fürdőszobából Judit, megszabadított Florenzné fecsegésétől. Fekete-sárga frottírköpenyt vett fel az útiruha helyett. Biztosan le is zuhanyozott, arcát bepúderozta, de szempilláját és szemöldökét nem kellett feketével kihúznia, mert az festés nélkül is tökéletes volt.

Meglepetésemben önkéntelenül is elléptem az ajtótól. Judit még mindig görcsös merevséggel az egyik fotelhoz ment, aztán felém fordulva, kissé kérdően végigmért, és így szólt:

— Foglaljon helyet!

Mozgásomban majdnem őt utánoztam, s amikor már ott ültem vele szemben, ismét a közelében, és most sem valamilyen parfüm illatát éreztem, hanem az előbbi édeskés illatot, csak valamivel könnyedebb, illanóbb változatában, még mindig hallgattam, mint aki a másik kezdeményezésére vár, pedig abban a helyzetben az kétségtelenül engem illetett meg. Végre sikerült összeszednem magam, s kissé meghajolva bemutatkoztam.

— Dániel rendőrszázados vagyok, barátnője halálának körülményeit nekem kell kivizsgálnom... Gondolom, Florenzné elmesélte, mi történt.

— Igen, már amennyire képes voltam odafigyelni.

— Annál többet egyelőre én sem mondhatok. — Látszólag megnyugodott, de a mozdulatlan arcvonások és az egymás mellé húzott lábak derékszöge elárulta, mindez csak felszín, alóla akármikor feltörhet a fájdalom üvöltése. Kíméletre szorult volna, tudtam, akkor volnék igazán tapintatos, ha

azonnal elköszönnék, pihenni hagynám, de a nyomozás érdekében nem mondhattam le az első kihallgatásról. — Ha nem vagyok nagyon terhére, volna néhány kérdésem.

Lábát keresztbe tette, kezét a térdére fektette, tekintetét egy pillanatra nem vette le rólam. Próbáltam elemezni a különös tekintetet, vajon csupán kíváncsiság búvik meg benne, vagy annál egy fokkal magasabb rendű érdeklődés, talán rokonszenv?

— Nem halaszthatná holnapra? — kérdezte kis szünet után.

— Hacsak nem túlságosan fáradt, az ügy érdekében arra kérem, inkább most beszélgessünk.

— Kérem — adta meg magát, s végre hátradőlt, de testét még így sem tudta pihentetően elengedni.

— Akkor én... talán legjobb lesz, ha én most elmegyek — szólalt meg a hátam mögött álldogáló Florenzné. Egészen megfeledkeztem róla, amióta abbahagyta fáradhatatlan nyüzsgését. — Talán később majd felnézek.

Nem kellett kikísérni, ismerte a járást.

— Megengedi, hogy rágyújtsak?

— Természetesen.

— Megkínálhatom?... Fecskét szívok.

— Köszönöm, én Velencét.

— Nagyon hasonlóak: tessék!

A tüzet elfogadta tőlem, aztán várakozóan vizsgálgatott.

— Tudja, hogy én ismerem magát?

— Pedig biztos, hogy nem találkoztunk.

— Miért olyan biztos benne?

— Maga olyan asszony, akit egy férfi nem felejt el, ha egyszer láthatta.

Húsos szemhéja lassan kitágult, majd összeszűkült.

— Fényképekről ismerem; maga Baba volt férjének az öccse.

— Igen.

— Csak egyszer említette magát. Azt mondta,

az egyetlen elviselhető XXI. századi lény férje családjában... Nem tudom, hallotta-e tőle ezt a kifejezést?

— Nem hallottam, de sejtem, hogy valamilyen szimbolikus jelentéssel használta.

— Igen. Imádott élni, az elmúlt húsz esztendő minden napjában úgy élt, mintha az a nap volna az utolsó, és az élet minden örömét utoljára ízlelhetné... Mintha az *ott* töltött tíz hónap iszonyát tíz emberélet sem törölhetné ki emlékeiből... az idegeiből... Különben ebben is tökéletesen egyformák voltunk.

Halkan, tagoltan beszélt, s hogy elég gyorsan le tudta gyűrni fájdalmát, abból arra következtettem, rendelkezik a sokat próbált emberek önfegyelmével.

— És a XXI. századi ember? — emlékeztettem Baba megkülönböztető jelzőjére.

— Szóval imádta az életet, de az emberekben *azóta* nem tudott hinni. Az egész kort meggyűlölte, úgy, hogy magunkat és mindazokat, akikben némi tiszteletre méltó emberit talált, XXI. századinak nevezte. Így kapta tőle maga is ezt a kitüntető címet... Persze, ahogyan Baba férjét megismerhettem, és abból a kevésből, amit róla elmondott, kétkedéssel fogadtam, hogy maga, egy olyan durva, komisz férfi öccse lehet-e XXI. századi.

Hosszan tűnődhettem mindezen, mert egy ideig hallgatott, aztán így szólt:

— De kérdezni akart néhány dologról, tessék!

— Igen... Először is, noha nem tartozik az esethez, mégis érdekelne, ha felelhet rá. Florenzné azt mondta délelőtt, hogy csak egy hét múlva jön haza...

— Kell erre felelnem?

— Ha nem túl kellemetlen.

— Hát jó... Lehet, hogy amit elmondok, az magának kétszeresen idegen lesz. Úgy is, mint férfi-

nak, úgy is, mint olyan embernek, aki szerencsé-jére nem hord olyan élményeket... És nem kí-nozzák gyakran a múlt lidércei... Először is, hogy megértse, azt kell tudnia, hogy Németországban voltam, Nyugat-Németországban. Münchenben él egy barátnőm, együtt voltunk Auschwitzban, azóta levelezünk. Régóta hív, de nekem nem volt erőm arra az útra, mindig féltem odamenni, ahol azok az emberek élnek, akik...

Hangja el-elfulladt, de láttam rajta, beszélni akar, talán beszélnie is kellett róla valakinek, mindegy, kinek, csak megszabaduljon a lidércnyo-mástól.

— Elmúlt húsz év, azt hittem, most már mehe-tek... Az első két napot együtt csavarogtuk végig, meg akarta mutatni a város minden nevezetesség-ét, egy igazi patrióta lelkesedésével, mert neki az a szülővárosa... Onnan hurcolták el a család-ját, és oda tért vissza negyvenötben a papával... Ketten maradtak a tizenhat tagú családból. Mű-vészettörténész lett, a múzeumban dolgozik, szerelme-se Dürer piktúrájának, tíz éve dolgozik egy Dürer-monográfián... A papáját hazatérésük után nem-sokára eltemette, ő aztán férjhez ment egy iroda-lomszakos tanárhoz... Megérti hát, miért tudott kifogyhatatlanul beszélni a városáról... Én azon-ban az újjáépített templomok, a múzeum, Dürer kissé túlélénk színekkel restaurált vásznai mellett észrevettem a pimasz pillantásokat is, amelyekkel egyesek végigmértek, nyilván egyből leolvasták ró-lam, hogy zsidó vagyok... Mert nekem valóban az arcomra van vésve fajtám minden jellegzetessége, nem úgy, mint Babának, akiről még az SS-ek sem akarták elhinni, hogy félzsidó... És láttam mást is: fasiszta könyveket a kirakatokban, horogke-resztet a házfalakon, és hallottam árulkodó beszéd-foszlányokat az emberek között járva, és olvashat-tam újságjaikat...

Anélkül, hogy engedélyt kértem volna, az italos

szekrényből kiemeltem a konyakot, két poharat és töltöttem.

— Parancsoljon, jót tesz közben egy-két korty! Csak megízlelte.

— A harmadik napon azt kérdeztem a barátnőmtől: „Mondd, hogy tudsz húsz éve itt élni ezek között a gyilkosok között?"... Csodálkozott. „De hiszen nem mind gyilkos, te is tudod!... Nem gyilkos Wili sem, különben nem élnék vele!" „Nem gyilkos, mert akkor még tizennégy éves taknyos volt, de ha tart pár évig a háború..." „Nem gyilkos az apja sem, becsületes tanárként tudta végigélni az egész..." „Nem lett gyilkos, mert nem vitték oda, ahol ölni kellett, de ezek mind vadállattá változtak, ha oda kerültek. Hiszen együtt láttuk *ott* őket, nem?"... Megölelt, csillapítani próbált. „Judit, te ma is így nézel rájuk?" „Így, mert ők verték belém tíz hónap — százezer év! — minden napján ezerszer is, hogy mindig csak anyám, apám, testvéreim gyilkosait lássam bennük!"... Sokat vitatkoztunk aztán, de egyre világosabbá vált, mekkora a távolság kettőnk gondolkodása között. Ő húsz év alatt megtanult felejteni, én pedig... rólam pedig kiderült, hogy képtelen vagyok felejteni... Hogy nem tudok... nem tudok, mert talán már nem is akarok felejteni. De hát én tehetek róla?... Türelmes volt hozzám a barátnőm, de éreztem, nem bírnék ki abban a városban két hetet sem. Az ötödik napon már ki sem mozdultam a lakásból, csak a függönyök mögül lestem az utcát. És tegnap este kitört rajtam valami, nem maradhattam tovább, jönnöm kellett.

Felhörpintette a maradék konyakot, kezét tördelte.

— Biztosan nem hiszi el, de én a vonaton már határozottan éreztem, hogy Babával történt valami. Úgy voltunk mi, mintha ketten alkotnánk egy egészet: ha egyikünknek valami baja volt, betegség, megkeseredettség vagy egyszerűen csak a szörnyű

múlt tört elő erősebben, megérezte és átvette a másikunk.

— Nem lehetetlen ilyen érzékenységű rezonancia két ember között — mondtam. — Különösen akiknek annyi közös élményük van, és tartósan együtt élnek.

Szemét ismét elborította a könny, de sikerült leküzdenie a kitörni készülő sírást.

— Irtózatos! Hát kinek ártott?... Amikor veszekedni se bírt senkivel, nemhogy durváskodni!

— Nem tartja elképzelhetőnek, hogy összeveszett a gyilkosával, apjával vagy azzal a külföldivel, és talán önvédelem közben ütötték meg?

Nagy, fehér szemgolyójáról leszivárgott a könny, csodálkozott.

— Baba?... A bátyjától biztosan hallotta, milyen volt a házasságuk, különösen az utolsó évben, hogy a férje végül meg is verte féltékenységében. Baba azonban sohasem ütött vissza, mert *azóta* elképzelhetetlennek tartotta, hogy még egyszer visszatérjen az életébe az, amiről akkor azt hittük, örökre a hátunk mögött hagytuk. Nem ütött vissza egyszer sem, mert elsősorban önmagát nem akarta megalázni, de a harmadik eset után elköltözött a férjétől, és azóta beszélni se volt hajlandó róla. Tizenkét év alatt kétszer találkoztak, véletlenül, de Baba keresztülnézett rajta, mint egy idegenen.

Nem tudtam a szemébe nézni, bátyám helyett is szégyelltem magam.

— Igen, említette... Haragszik is rám, amiért nem neki adtam igazat.

— Életében egyetlenegyszer ment neki valakinek... akkor is miattam tette. *Ott* történt... Egy SS-tiszt... látja, egyszerre nem jut eszembe a neve, pedig azt hittem, hogy annak a neve lesz az utolsó, akit én elfelejthetek!... Egyszer appelt hívatott össze az a tiszt miattam..., mert szerettem

egy lengyel fiút, és saját kezűleg akart halálra korbácsolni.

A fölidézett emlék olyan erővel tört rá, hogy már zihálva, ki-kihagyó lélegzettel beszélt. Gondoltam, megmondom, tegye félre azt az emléket, talán másnap könnyebben tud róla beszélni, ő azonban leintett, és folytatta.

— Halálra akart korbácsolni az a... tiszt. Nem tudom, hány ütést mért már meztelen testemre... De nem jól mondom, tudom, mert a hátamon ma is megszámolható minden ütés nyoma: tizenkettőt kaptam már, amikor Baba kiugrott a sorból, a hóhéromhoz futott, és beleharapott a karjába. Fel volt gyűrve a zubbonyujja, mint a mészárosoknak, talán látott olyan képeket, nagyon szerettek könyökig meztelen karral masírozni... És verni, hentesek módjára kínozni, gyilkolni. A tiszt akkor Babára vetette magát, de csak egyetlen ütést mérhetett rá, egyenesen az arcára. Jobb szemöldöke sarkánál az a halvány, vékony hegvonal annak a bélyege. Szerencsénkre abban a pillanatban megszólaltak a láger szirénái, a légiriadó alatt elbujtattak bennünket más barakkbeliek. Utána aztán megtudtuk, hogy az a hóhér közvetlenül a riadó lefúvásakor elutazott Németországba, szabadságra... Nem is tért aztán vissza, legalábbis nem tudok róla. Így menekültem én meg Babával...

Számomra teljességgel ismeretlen volt az a fajta élmény és az az embertípus. Az élményeket csak könyvekből, újságokból ismertem, gyűlöltem és megvetettem azokat, akik állatokká aljasodtak. Találkoztam néhány emberrel, akik megjárták a poklot, tulajdonképpen mégis Judittól hallottam először egy szemtanú hiteles vallomását. Megrendítő volt, hosszú ideig meg is feledkeztem mindarról, ami miatt valójában beszélnem kellett vele. Részvéttel és szánalommal néztem azt az embert, akit a múltba merült kegyetlen élmények felidézése is úgy meggyötört, mintha friss sebek kínjait kellene

elszenvednie. És az is különös volt, hogy noha sajnálnivalóan szenvedett, mégis minden kérés nélkül egyre beszélt, előttem ismeretlen kényszernek engedelmeskedve. Érdekes lett volna kifürkésznem a hosszú önkínzásra késztető különös kényszerérzetet, de már nem nézhettem rá úgy, mint közömbös idegenre. Felelősnek éreztem magam érte, ezért végre föltettem az első kérdést, hogy eltereljem gondolatait a szörnyű témáról.

— Mond magának valamit ez a név: John Redmar?

Nem tudott egyszerre kilépni régi élményei bűvköréből.

— Nem... Semmit... Most hallom először.

— Annak a kanadai üzletembernek a neve, aki Baba apja mellett a gyilkossággal gyanúsítható. Magas, középkorú, kis szakáll, bajusz, aranykeretű szemüveg: sosem látta?

— Soha.

— Nem is említette Baba?

— Nem.

— Akkor meg kell maradnunk eddigi feltevésünknél, hogy mostani, balatoni ismeretség volt.

— Semmit sem tudok róla. Az első héten küldött levelezőlapjain nem is említette, hogy megismerkedett valakivel.

— Ezzel kapcsolatban további kérdéseim lesznek, de nem feltétlenül muszáj magát ma fárasztanom velük. Ha holnap ráérne...

— Még egy hét szabadságom van, a történtek után úgysem tudnék dolgozni. A műtősnői beosztás kipihent, nyugodt embert kíván; hol vagyok én most attól!

— Tehát holnap megkereshetem? Esetleg itthon, hogy ne fárasszam be a kapitányságra?

— Természetesen. Csak előbb szóljon ide telefonon.

— Egy-két kérdésem van még. Milyen volt a viszony Baba és apja között?

— Baba apja hitványul viselkedett: már 1941-ben otthagyta a családot, amikor megjelentek az első, kiközösítő zsidóellenes törvények... És 1944-ben, a deportálások idején a kisujját sem mozdította, hiába írta neki Baba mamája a könyörgő leveleket. Pedig ő megmenthette volna családját a pokoltól, Babát biztosan megmenthette volna... Sosem bocsátott meg neki Baba, nem ismerte el többé apjának.

— Az apa talán fel akarta újítani kapcsolatukat?

— Igen. Először negyvenkilencben keresteˆ fel Babát, de ő leköpte és elzavarta.

— Hallom, pár hónapja mégis újból felbukkant, és pénzt kapott Babától.

— Adott neki pár száz forintot, mert másként nem bírta lerázni a nyakáról. Annyit beszélt Babának az új házasságban született két féltestvéréről.

— Vagyis valószínű, hogy ma is pénzt akart tőle kikönyörögni.

— Biztosan. Lezüllött alkoholista.

— Van itt valami, amit még nem tudok: hogyan jutott be a lakásba Szentgály? Ugyanis majdnem biztos, hogy amikor ideért, Baba már halott volt. A kilincsen csak Szentgály ujjnyomatai maradtak meg, tehát nem Baba engedte be. Akkor már nem is tehette. A záron erőszakos behatolásnak semmi nyoma, csakis kulccsal nyithatta ki, de hogyan?

Töltött magának egy kortyi italt, idegesen kihörpintette.

— Várjon csak... Legutolsó alkalommal, hogy Szentgály itt járt, emlékszem, Baba megmutatta a kulcsát. Nem értette, hogyan lett szappanos. Azt gondolta, én kevertem valahogy a mosdóra... Olvastam valahol, hogy így szoktak lenyomatot venni kulcsokról: nem lehet, hogy Szentgály is ismerte a módszert?

— Biztosan ismerte. Egy jogász? Köszönöm: ez tökéletesen megmagyarázza az esetet. Mondja: volt

Babának mostanában nagyobb pénzösszege vagy ékszerei, amiért az apja érdemesnek tartotta a lakásba behatolni?

— Az elmúlt félévben nagyon kiköltekeztünk a lakásra, Babának nem volt pénze. Ékszere sem... Persze Szentgály erről semmit sem tudhatott, egyáltalán nem leveleztek.

— Köszönöm, még egy utolsó kérdés: hol tartja Baba a bőröndjét?

— Az előszobában. Van ott egy elfüggönyözött kis zug, mind a ketten ott tartjuk.

— Tehát nem a szobában, a szekrény tetején?

— Ugyan! Baba úgy szerette mindenben a szépet, az elegánsat, meg nem tűrt volna ilyesmit a lakásban!

— Azért attól még nyugodtan földobhatta ideiglenesen azt a bőröndöt... Hogy addig se legyen útban, amíg teljesen elrendezkedik.

— Ezt is kizártnak tartom: akármikor jött haza, a bőröndöt mindig kiürítette és kitette az előszobába.

Láthatóan nagyon fárasztotta már a beszélgetés, ezért lepecsételtem Baba szobáját, és elköszöntem tőle. Megállapodtunk, hogy másnap délelőtt felhívom.

II

A Szentgály-ügy első napján későn kerültem ágyba, jóval elmúlt éjfél. Egyáltalán nem voltam álmos, de éreztem, fokozatosan telítődöm az eseményekkel zsúfolt nap feszültségeivel, a személyes élmények felzaklató hatásaival, ajánlatos volt tehát lefeküdnöm, hiszen második napom semmivel sem ígérkezett könnyebbnek az elsőnél.

Hat órakor, szokásom szerint, szinte percnyi pontossággal felébredtem. Fáradt voltam, délig aludtam volna. A kiadós torna és a zuhanyozás felfrissített. Amióta egyedül éltem, egy presszóban reggeliztem, mert lakásomtól a kapitányságig ott visz el az utam. Szép onnan a kilátás: ablakai a város főterére néznek. Bőségesen reggeliztem, megittam az első duplát, fél nyolcra a kapitányságon voltam.

Az osztály ügyeletese közölte, hogy dr. Szentgály Elemért az éjszaka folyamán, Szolnokon lakó húgánál, őrizetbe vették, és átszállították hozzánk. Szentgály felbukkanásának részletei alig érdekeltek, hiszen az ügy akkori fázisában már harmadrangú szereplő volt. Mégis ki kellett hallgatnom, mert ha John Redmar bűnösségében bizonyos voltam is, Szentgály is bűncselekményeket követett el, és azokat tisztáznom kellett.

Fölébredésem percétől egyre Juditra gondoltam, s amikor szobámba értem, rögtön a telefonért nyúltam. Aztán mégis visszatettem a kagylót, mert eszembe jutott: tapintatlanság volna zavarnom reggel fél nyolckor, nyilván alszik még.

De vajon alszik-e? És ha valami őrültséget csinált? Igaz, megmondta este, nem kell féltenem, de ki lehet-e számítani egy rossz idegzetű asszony minden percét?

Felhívtam Florenznét: kissé bizalmaskodóan, de aprólékosan tájékoztatott.

— Epp az előbb voltam Juditnál, még alszik. Jól tette a felügyelő elvtárs, hogy nem csöngette föl. Este, hogy el tetszett menni, még felszaladtam hozzá, vittem neki egy tányér erős húslevest, hisz egész nap semmit sem evett. Szerencse, hogy volt itthon két levespor. Nem akart enni, de az utolsó cseppig belediktáltam. Szegény, egyre csak sírt, alig bírtam megnyugtatni. Aztán megágyaztam neki, altatót vett be, és mellette maradtam, amíg elaludt. Most is már készítem a finom kakaót, vajas kiflit. Ne tessék nyugtalankodni, mellette leszek, hiszen tudom én azt, hogy ilyenkor van a legnagyobb szükség egy barátnőre! És elmondhatom, én igazán nagyon megszerettem mind a kettőjüket. Majd felhívjuk a felügyelő elvtársat, ha Judit felébred.

Leszóltam a fogdába, hogy Szentgály Elemért kísérjék föl kihallgatásra. Az osztály legjobb gépírónőjét, Pintericsnét megkértem, vezesse a kihallgatás jegyzőkönyvét.

Az őrmestertől átvettem a foglyot. A sovány, magas, kissé hajlott hátú férfi riadtan pislogott, mozdulatlanul várta, hogy megszólítsam. A személyi adatok felvétele után föltettem a kérdést, tudja-e, miért tartóztatták le.

Egymásba kulcsolt ujjait tördelte, a megfélemlített állatok riadalmával leste mozdulataimat. Beesett, csontos arca mészfehér volt, lába remegett. Odamutattam az íróasztal külső oldalán elhelyezett székre.

— Üljön le! — Türelmesen vártam, aztán, hogy képtelen volt megszólalni, megkínáltam egy pohár

vízzel. Mohón ivott, zakójára csurgatta a vizet, finomkodó mozdulatokkal törölte le.

— Nos: várom a választ!

— Igen, kérem tisztelettel, tudom, miért vettek őrizetbe... A leányom halála miatt.

— A leánya meggyilkolása miatt; akarta mondani!

Színevesztett öreg szemével rám meredt, hangja mulatságosan mutált.

— De hiszen én úgy láttam... ahogy a földön feküdt... baleset történhetett...

— Kezdje az elején, és mondjon el mindent őszintén... Önnek nem kell magyaráznom, jogvégzett ember: milyen fontos enyhítő körülmény a töredelmes beismerés!

Akadozva kezdte, de aztán folyamatosan adta elő vallomását. Tizennyolc éve, hogy másodszor megnősült, van két leánya, akikre mind többet kell költenie, az ügyvédi prakszistól korábbi ügyei miatt eltiltották, anyagbeszerzőként dolgozik egy vállalatnál, de ebből a keresetből nehezen tudnak megélni, pénzre volt tehát szüksége. Babára gondolt, arra, hogy a lakásán biztosan talál pénzt vagy más értéket. És abban reménykedett, ha Baba felfedezi is a kisebb értékű lopást, tulajdon apja ellen nem tesz bűnvádi feljelentést. Múltkori látogatásakor szappannal lenyomatot vett a kulcsokról, így tehát simán bejuthatott. Előbb még egy utcai telefonfülkéből felhívta a nyomdát, ott közölték vele, hogy Szentgály Sarolta nyaral. És mert tovább erősködött, hogy neki Szentgályval vagy a lakótársnőjével feltétlenül beszélnie kell, azt is megtudta, Judit Németországba utazott. Ezek után nyugodtan elkezdhette terve végrehajtását. Amikor azonban belépett a szobába, ott találta a szőnyegen Babát. Abban a pillanatban menekülni akart, de aztán annyit mégis megtett, hogy megnézte, hátha csak rosszul lett. A mozdulatlan pulzus, az üveges tekintet és a már majdnem kihűlt test meggyőzte

róla, hogy a leánya halott. A test helyzetéből, a bőröndökből kiszóródott holmikból, a felborult székből és virágvázából arra következtetett, baleset történt. Hogy a rendőrséget értesítse, arra azért nem szánta el magát, mert attól félt, úgysem hinnének neki, gyilkossággal vádolnák. Okosabbnak vélte, ha észrevétlenül távozik a házból, néhány napig meghúzza magát a húgánál, közben minden tisztázódik, őt már nem is keresik.

— Amint látja, kerestük és megtaláltuk.

— De kérem szépen... én ártatlan vagyok! Csak nem tetszik gondolni, hogy én... hogy én öltem meg a leányomat?

— Ön jogász volt, tehát tudja, bűntetteknél csakis a bűnjelek, a tények bírnak bizonyító erővel.

Szentgály a szemem előtt roskadt össze.

— Igazán különös. Hogyan lehetséges, hogy arra nem gondolt: éppen a házból való gyors távozásával, majd bujkálásával válik gyanússá?

— Kérem tisztelettel... Kérhetnék egy kis vizet?

A zilált arc rémületről valló vonásai, szemének tétova repkedése, a remegő, csontos kéz sokkal nagyobb félelemről beszélt, mint amit a bevallott bűntett, a magánlaksértés s a lopási kísérlet indokolt volna.

— Kérem szépen... gondoltam én arra is... de biztosra vettem, hogy a rendőrség egy-két nap alatt elfogja az igazi gyilkost... Amennyiben gyilkosság történt... És hogy akkor én már egyáltalán nem leszek érdekes, még ha a házfelügyelőnő azt vallaná is, hogy a kritikus időpontban találkozott velem a lépcsőházban...

Nem Szentgály vallomásának hittem, hanem a bűnjeleknek, és azok már előbb valószínűsítették, hogy a külföldi volt a tettes. Azért az emberölés gyanúját Szentgályval szemben sem ejthettem el véglegesen.

— Szakértőnk hamarosan elkészíti ujjlenyomatait, és az bizonyítani fogja, hogy maga valóban bent volt leánya lakásán.

— De kérem tisztelettel, én azt nem is tagadtam! Bátorkodom emlékeztetni, hogy őszintén . . .!

— Márpedig ha vallomása mellé mi még be is bizonyítjuk, hogy ön tegnap reggel nyolc óra tájban valóban leánya lakásán tartózkodott, akkor nekünk minden okunk megvan arra, hogy a gyilkossággal önt gyanúsítsuk! Nem gondolja, ügyvéd úr, hogy mindenképpen nehéz helyzetben van?

Zsebkendője már átnedvesedett, ő azonban előkelősködő, apró mozdulatokkal itatgatta vele az arcán kiütköző verejtéket.

— Beismerem, tisztelettel! Beismerem! . . . De ha méltóztatik megengedni egy kérést: ha szíveskednének tovább folytatni a nyomozást . . . lehetetlen, hogy meg ne találnák az igazi tettest . . . És akkor az én szerepem rögtön tisztázódik!

Nyolc óra elmúlt, leszóltam a laborba, megkértem Borova főhadnagyot, egy ujjlenyomat-felvétel kellékeivel jöjjön a szobámba. Néhány perc múlva mind a ketten azonosíthattuk a helyszínen talált harmadik ujjnyom és Szentgály ujjrajzolatát. Amiben eddig sem kételkedtem, azt most már tárgyi bizonyíték is igazolta.

Borovának megköszöntem közreműködését, Szentgályt visszakísértettem a fogdába, anélkül, hogy félelmeit eloszlattam volna.

Megérkezett Czabar doktor boncolási jegyzőkönyve. Írásban is csak azt közölte, amit szóban már hallottam tőle, és magam is láttam, új csak a gyomor és belső részek vizsgálata, a negatív leletek voltak. Erre azonban számítottam; maradt tehát a halált kiváltó okként a halántékra mért két ütés.

A határőrség országos parancsnokságát éppen olyan fölösleges lett volna tudakozódásommal zavarnom, mint a Belügyminisztérium illetékes osztályát. Elég megbízható személyleírásos körözésünk

változatlanul érvényben volt, bármi nyomra akadnának, azonnal közölnék velünk. Annak pedig nem sok gyakorlati értelmét láttam, hogy magam vegyem nyakamba az országot, ha csak a nyugati határvidéket is. Ha annyi figyelő szem elől ilyen nyomtalanul el tudott tűnni John Redmar, nehezen hihettem, hogy majd én elővarázsolom. Különben sem végeztem még valamennyi helyszínvizsgálattal; a tihanyi kis nyaralót aznap feltétlenül meg akartam látogatni. Előző nap a tekintélyes számú lelet még elhalványíthatta előttem a tihanyi helyszín jelentőségét, reggel azonban úgy éreztem, komoly hiba volna tovább halogatnom az utazást. Mondom, éreztem, hogy esetleg fontos adatokat találhatok, melyek birtokában cáfolhatatlanabb lehet a bizonyítás.

Rövid kihallgatást kértem az öregtől. Megbeszéltük az orvosszakértői jelentést, Judit és Szentgály vallomását és a tihanyi kiszállást. Engedélyt kértem tőle, hogy amennyiben késznek mutatkozik, Baba lakótársnőjét magammal vihessem az útra.

— Úgyis szabadságon van még egy hétig — mondtam. — Az utazást is értékes tájékozódással tölthetném... És ha még megengedi: idegileg nagyon kimerült, azt hiszem, a környezetváltozás most a legjobb kikapcsolódás.

Fábián moccanás nélkül hallgatott végig.

— Persze az utóbbi szempont már kívülesik feladatkörünkön — mondta változatlan arckifejezéssel. — Ami az első érvet illeti, tökéletesen egyetértek. Magam is azt hiszem, használ mostani munkájának, ha a barátnő révén minél többet megtud az áldozat életmódjáról, jelleméről... Szóval semmi kifogásom civil útitársa ellen.

— Magammal vinném Borova főhadnagyot és az új fotóst is.

— Helyes. — Rögtön tárcsázta a laboratórium vezetőjét, elkérte tőle tegnapi munkatársaimat. Kikísért az ajtóig. — Magának nem kell mondanom:

eddigi eredményeink után látszólag már csak egy másodrangú színhelyről van szó, azért sosem lehet tudni.

Szobámból felhívtam Juditot. Már ébren volt, éppen reggelizett. Mindezt Florenznétól tudtam meg.

— Rögtön küldöm Juditot, felügyelő elvtárs! — mondta szolgálatkészen. — Tessék csak nyugodt lenni: nincsen semmi baj! De már jön is.

— Halló, maga az? — Az alt női hang egy pillanat alatt megint testközelbe hozta Juditot, a torkom ismét elszorult.

— Kezét csókolom!... Először is... azt szeretném tudni, hogy van? Kipihente magát?

— Tardyllal valamennyire... Talán van valami újság?

— Nincs, csak... szeretném meghívni egy tihanyi kirándulásra... Szét kell néznem abban a nyaralóban, ahol Baba töltötte a két hetet; gondoltam, jót tesz magának is egy kis kikapcsolódás. És közben sok mindent elmesélhetne nekem Babáról, amit az ügy felderítéséhez tudnom kell.

Várt.

— Szóval vegyem ezt a meghívást hivatalosnak?... Vagy inkább magánjellegűnek?

— Őszinte leszek: mind a kettőről szó van.

— Értem. Vagyis nem mondhatok nemet?

— Mondhatna, de mégis arra kérem, jöjjön velünk! Meglátja, nem bánja meg... Akkor félóra múlva ott vagyunk a kocsival.

Megint hallgatott, rettenetes lassúsággal múlt az idő.

— Rendben van, a ház előtt várom — mondta aztán határozottan.

— Köszönöm! Köszönöm, Judit!

Eszembe jutott, ha mindezt tudná és hallaná Czabar doktor, hát igen kíméletlen csipkelődésbe kezdene.

A garázstól Csuhaj őrmestert kértem, szükségem

volt az ő ötszemélyes Pobjedájára. No meg a rutinjáért is szerettem, ha tehettem, újabban mindig őt választottam. A jelzett időben megálltunk a Deák utcában, Judit már várt ránk.

Fekete ruha volt rajta, vagyis gyászolta Babát, de szépsége így is érvényesült, s mintha egyénisége meghatározóját tette volna hangsúlyosabbá, mély érzelemvilágát. Mindenféle festékkel igen takarékosan bánt, nem is tudtam megállapítani, vajon ajkát kifestette-e, vagy meghagyta természetes pirosságában. És megint az a könnyű, édes illat, szinte részeg tántorgással léptem hozzá.

— Köszönöm, hogy eljön!... Középen vagy inkább az ajtó mellett kíván ülni?

Arcvonásai meg sem rezdültek, de azért ez nem a tegnap esti, bénító fájdalomról árulkodó, dermedt merevség volt.

— Az ajtó mellett, ha lehet.

Elhelyezkedtünk, elindultunk.

Sokáig zavartan hallgattunk. Megpróbáltam beszélgetést kezdeni Judittal, de talán feszélyezte munkatársaim jelenléte, talán valóban csak kérésem hivatalos részének tett eleget, vagy még mindig olyan erővel fogva tartották az előző nap eseményei, sehogyan sem tudott feloldódni. Egy-két kísérlet után lemondtam róla, hogy szóra bírjam. S éppen legjobbkor, Borova törte meg az újabb kínos hallgatást, hosszadalmasan beszámolt a „Harakiri"-ről, este nézte meg a feleségével.

Tíz óra volt, de már perzselően tűzött a nap, a nyitott ablakokon meleg levegő áradt be. Lekerült rólunk a zakó, de a könnyítés ellenére is hamarosan kiütközött homlokomon a verejték. Egy közeli szérűn cséplőgép dolgozott, zúgása ritmikusan össze-összetorlódott, amikor a dobba ejtett kévéket elkapták a kerekek. Az erős zúgásban nők és férfiak kiáltásai keveredtek, egy fuvallat a cséplésre váró gabonaasztagok illatát sodorta kocsinkba. Gyermekkorom színes és tragikus emlékeit idézte

föl a következő percekben. Szédítően illatozó friss szalmakazlak, a kazlakba fúrt alagutak fullasztóan forró levegőtlensége, Mályi Ilus sikoltása, akit egy durván incselkedő legény rádobott kévéje taszított a dobba, aztán az elevátorról lepotyogó, véres porral borított ujjak, karcsontok, húscafatok, a szekérre ültetett, halottsápadt lány, s jobb vállának vérvörös rózsája, az anya eszelős sikongásainak képei váltogatták egymást.

Gyorsan hajtott az őrmester, puhán ringott alattunk a kocsi, a kanyarokban egymáshoz préselődött kihevült testünk, Judit minden érintése tüzes hullámokat kavart bennem, odakint a forrósodó júliusi délelőtt, aztán a kitáruló Balaton párás, kék síkja, halszagú illata; mindez elzsibbasztott, különös jóérzéssel telített, hogy már azt kívántam, bár csak sose érne véget az az út.

Sofőrünk egyszeri kérdezősködés után odatalált a dióstetői kis nyaralóhoz, melyben Baba élete utolsó két hetét eltöltötte. Játékvárszerűen kicsi, de ízléssel megtervezett, nem régi házikó volt a nyaraló. Kerítése és kapuja ellenben csak jelkép, könnyűszerrel kinyithattuk, kocsinkkal behajtottunk.

Fotósunk rögtön működésbe lépett, utána Borova vette kezelésbe az ajtó külső kilincseit. Én pedig csatlakoztam Judithoz; megérkezésünk pillanatától ott állt a hegyoldalból kiugró kis teraszon, ahonnan páratlan kilátás nyílott az öbölre, a kékpárás tó fölött a túlsó partig, s az északi parton Balatonfüreden, Csopakon túl Alsóőrsig. Mozdulatlanul szemlélődött, csak egyre erősebben hullámzó keble árulta el indulatait.

Szótlanul álltam mellette. Pillantásommal végigpásztáztam a tájat, s visszatértem hozzá; egyetlen mozdulatát sem akartam elszalasztani. Alig szóltunk egymáshoz az egyórás úton, én mégis úgy megteltem vele, mintha már az enyém lett volna, mintha elszakíthatatlanul hozzám tartozna. Szeret-

tem volna vállára tenni a kezem, megcirógatni a nagy víz felől fujdogáló szélben repkedő haját, de meg nem tettem volna, hiszen látnom kellett, mennyire uralkodik érzésein, hogy idegenek semmit sem sejthettek meg abból, én sem vagyok számára közömbös.

— Csodálatos látvány! — mondta aztán megindultan, s alig mozdítva fejét, rám tekintett. — Örulök, hogy Baba itt tölthette élete utolsó napjait... Hogy várta ezt a két hetet, el nem hinné, micsoda lázban volt!

— Készen vagyok — szólalt meg a ház előtt Borova.

— Véletlenül nem hozott fürdőruhát? — kérdeztem Judittól.

— Sajnos, nem.

— Kár, jót napozhatott volna, amíg mi dolgozunk... Biztosan találok bent nyugágyat, rögtön hozom! — Elővettem Baba kulcscsomóját, a ház felé indultam.

A nyitott kapun bikinis, szalmakalapos, barnára sült filigrán nő sietett be. Megvártam, mert sejtettem, mit akar.

— Lóránt Lajosné, Illésné szomszédja vagyok. Nem láttam Illésnét maguk között, átjöttem, hogy megkérdezzem...

— Dániel rendőrszázados! Parancsoljon! — Megmutattam az igazolványomat.

A babaarcú, csinos kis asszony elsápadt.

— Mi történt?... Miért?

— Azt mondta, itt lakik a szomszédban?

— Igen.

— Állandó lakásuk?

— Győriek vagyunk.

— Mióta van idelent?

— Már egy jó hónapja. Tanárnő vagyok, itt töltöm a szünidőt a kislányommal.

— Ismeri Szentgály Sarolt át?... Babát?

— Most ismertem meg, két hétig volt itt, teg-

napelőtt alkonyatkor indultak haza. Talán vele?... Az istenért, mondjon már valamit!

Borova és a hadnagy a ház előtt vártak rám, Judit odajött hozzánk, a szeme megint az esti képet juttatta eszembe: kék tengeren úszó fekete hajó, és egyre távolodik tőlem.

— A legrosszabbra kell felkészülnie... asszonyom — mondtam akadozva, mintha nem találnám a megfelelő szavakat. — A barátnőjét tegnap reggel megölték.

A kislányosan csöpp nő ajkához kapta kezét.

— Úristen!... De hát miért?

— Tegnap reggel fél kilenctől erre keresem a választ. Azért jöttem, hátha itt találok valami nyomravezetőt. Mondotta, barátnőjének tekinti Babát, ... tehát gyakran voltak együtt ebben a két hétben?

— Igen... Nagyon megszerettem. Pár évvel idősebb volt nálam, szókimondó, de mindig becsültem az őszinte embereket; néhány kifejezését akaratlanul is átvettem.

— Már azt is említette, hogy tegnapelőtt alkonyatkor indultak haza... Tehát nem egyedül volt?

Kutatóan nézett egy-két pillanatig.

— Egy külföldi férfival... Az utolsó héten ismerkedett meg vele a hotel bárjában, amikor a férjemmel hármasban lementünk egy este... Gyorsan egymásba bolondultak. Jópofák voltak, Johnt is megszerettük!...

— Azt hiszem, maga sokat segíthet nekem... Ha megengedné, kinyitnám a házat, hogy munkatársaim közben dolgozhassanak, és nekem is körül kell néznem... Nem venné addig pártfogásba Juditot, Baba régi barátnőjét?... Ismerkedjenek meg!... Ha kölcsönözhetne neki fürdőruhát...

Lórántné barátkozóan elmosolyodott, kezét nyújtotta Juditnak.

— Szervusz! Gyere, menjünk át hozzánk! A sógornőmnek van itt két fürdőruhája is: nagyon egy-

forma az alakotok. — Belekarolt. — Ha végzett, csak jöjjön át maga is! — szólt vissza pár lépés után.

Kinyitottam a nyaraló ajtaját, s Borova után mi is beléptünk. Az ebédlőnek, társalgónak és hálószobának egyformán használt előtér volt a legtágasabb, abból nyílott a kisebb szoba, egy főzőfülke és a miniatűr fürdőszoba.

Borova ujjlenyomatokat gyűjtött a kilincseken, fogantyúkon, hamutartókon, a hadnagy felvételeken rögzítette a helyiségeket. Én is megkezdtem a felderítést, s mindjárt az előtérben. Baba otthonára emlékeztető pedáns rend volt itt is, de az olcsó, öntöttüveg hamutartóban maradt egy félig szívott Kent cigaretta, biztosan az indulást megelőző takarítás után, a készülődés perceiben gyújtott rá John Redmar. A papírkosár üres volt, de kint a ház mögött, a szeméttartóban megtaláltam hat üres Kent-dobozt. Óvatosan kiszedtem őket, bevittem Borovának.

— Vedd birtokba, talán megtalálod rajtuk az ujjnyomait... Szerencsére eső nem esett azóta, így hát reménykedhetünk.

A szobában, az ágynemű között egy elég friss „Life"-ot találtam, s amint végiglapoztam, kiderült, milyen becses lelet. A margót ugyanis több oldalon megtöltötték Baba firkálásai: Baba — John... Szentgály Sarolta — John Redmar, Kanada, Montreal... Aztán egy nagy hirdetés üres közepébe belerajzolva a játékos meghívó szövege: „Szentgály Sarolta főkönyvelő és John Redmar üzletember, örömmel értesíti, hogy esküvőjüket 1965... hó... napján tartják a...-i központi házasságkötő teremben, melyre minden kedves barátjukat szeretettel meghívják."

Biztos voltam benne, hogy a képes magazint Baba föltétlenül magával vitte volna, mint a szép nyaralás kedves emlékét, de az utazás lázában be-

ágyazta, így találhattuk meg mi az ügy egyik figyelemre méltó dokumentumát.

A fürdőszobában kanadai zsilettpengedoboz, fogpaszta, rágógumi, használt papírzsebkendők; igazán elégedettek lehettünk a lelettel.

Miután végeztünk, mondtam munkatársaimnak, nyugodtan leszaladhatnak a vízhez egy-két órára, addig eltart Lórántné kihallgatása. A sofőr is örült az alkalomnak, előrelátóan két fürdőnadrágot hozott magával, így jutott a hadnagynak is, aki még újoncnak számított nálunk, gondolni sem mert egy gyors fürdőzésre hivatalos kiküldetés közben.

Átmentem a szomszédba, Juditot és Lórántnét a kertben találtam, nyugágyakon elheverve. Félárnyékban feküdtek, egy kajszibarackfa ritkás lombján átszűrt napfényben. Judit oldalra hajtotta fejét, lehunyta szemét. Észre se vettem, hogy lépteim önkéntelenül meglassultak, úgy közeledtem hozzájuk, mert én csak Juditot láttam.

— Odaát végeztünk is!...

— Mindjárt elalszik — szólt közbe suttogva Lórántné, és nesztelenül felállt. — Menjünk távolabb!

— Nem alszom — mondta Judit anélkül, hogy szemét kinyitotta volna. — Nyugodtan maradhatnak.

— Nem akar kicsit napfürdőzni? — kérdezte Lórántné, s indult is befelé. — A férjem fürdőnadrágja jó lesz magának.

— Rokonszenves asszony — mondtam, amikor Lórántné eltűnt a házban.

Judit végre megmozdult, mosolytalan arca most nem volt olyan zaklatott, tekintetében azért érintetlenül ott sötétlett a tegnap esti szomorúság.

— Szeretem az ilyen nyílt embereket... Különben érdemes volt lejönnie? Talált valamit?

— Többet, mint reméltem.

A nyaraló teraszán megjelent Lórántné, meglengetett egy fürdőnadrágot.

— Jöjjön, öltözzék át!

Néhány perc múlva mind a hárman lehevertünk a félárnyékba, én kezemben a jegyzetfüzettel, s megkértem Lórántnét, mesélje el, mit tud John Redmarról.

— Tegnap múlt két hete, hogy Baba megérkezett, és mondhatom, gyorsan összebarátkoztunk. Ő is mindennap főzött magának, mert meg kell adni, nagyon szeretett enni, finomakat enni... Így aztán hasonlóan alakult a napirendünk: délelőtt bevásárlás, főzőcskézés, ebéd után le a vízre, estefelé vissza... A kislányom is szerette, talán többet volt Babával az első héten, mint velem. Néha nála aludt, mert Baba imádta... Nem is értem, miért nem volt neki gyereke.

— Volt egy kisfia, de másfél éves korában meghalt — mondta Judit. — A gyerek haláláért is őt okolta a férje, pedig azért vitték késve orvoshoz a kisfiút, mert a férfi azt mondta, nem kell hisztizni a gyerek minden nyafogására... Akkor már annyira előrehaladt a középfülgyulladás, hogy menthetetlen volt.

Lórántné részvéttel hallgatta Juditot.

— Szegény asszony, ezt nem is mondta!

— Nem szívesen beszélt a házasságáról.

— Akkor értem, miért rajongott úgy a gyerekekért! Már az első héten sokan kikezdtek vele a strandon, lent a Gödrösben, mert persze hogy vonzotta magához a férfiakat. Azt hiszem, ő pontosan az a típus volt, akire a férfiak azt mondják: bomba nő! Baba azonban elhessegetett mindenkit, nem is értettem, miért, amíg nem beszélt utolsó szerelméről, a festőről, szakításukról... De aztán néhány napra leszaladt a férjem, és első este lementünk a hotel bárjába. Tíz perc után táncra kérte egy feltűnően elegáns, jóvágású, szakállas külföldi. Tánc után asztalunkhoz ültek, bemutatkozott: John Redmar... Igen, jól emlékszem a nevére, amerikai üzletember. Két nappal előbb érkezett a hotelba.

— Nem mondta, miért jött Magyarországra?

— Később elmondta... Másnap délelőtt megjelent itt az európai körútjára bérelt Simcájával, attól kezdve elutazásukig minden idejüket együtt töltötték... Éjjel-nappal együtt voltak. Akár ide is költözhetett volna, de Baba nem akarta, mégis a barátnője nyaralója... Attól fogva Babának sokkal kevesebb ideje maradt, nagy kirándulásokat tettek a tó körül, főzőcskézni sem engedte a férfi, mindig együtt étkeztek, éttermekben, ahol éppen jártak... Néha azért összeülhettünk hármasban, beszélgettünk, egyszer-kétszer engem is magukkal vittek, így sok mindent megtudhattam róla... Azt Baba mondta el, hogy Redmar egyetemista korában járt először Magyarországon, és éppen Tihanyban nyaralt, itt találkozott élete első s mindvégig legnagyobb szerelmével. Egy istenien szép, fiatal szőke leánnyal, akinek Baba a pontos mása... És azt mondta a férfi, azért szeretett bele ellenállhatatlanul Babába, mert régi szerelmére emlékeztette, hogy úgy jött ide, mintha valami sugallat kergetné, itt megtalálja, akit azóta is hasztalan keres.

— Sajnos, Babára a kelleténél jobban hatottak az ilyen átlátszó férfivallomások — mondta Judit. Felállt, hogy beljebb állítsa nyugágyát az árnyékba.

— De ez nem férfitrükk volt, Redmar megmutatta a régi fényképet... Baba csakugyan hasonlított hozzá. És Redmar úgy viselkedett, mintha nem csupán kellemes nyári kalandnak szánná a találkozást. Azt mondta Babának, most hazautazik, mert üzleti ügyei várják, de még ebben az évben visszajön, és feleségül veszi.

— Tehát az a házassági értesítés a „Life"-ban nem csupán játék volt?

— Nem. Én is ott voltam, amikor az egyetlen esős napunkon megfogalmazták és aláírták. Igazán kedves emberek voltak, jól éreztem magam a társaságukban.

— Maga is beszél angolul?

— Sajnos, nem, de magyar—francia szakos tanár vagyok, és a férfi elég jól beszél franciául is.

— Átöltözés közben láttam a fényképezőgépüket: véletlenül nem csinált róluk felvételt?

— Két alkalommal többet is, de a tekercs fele még üres. Megígértem Babának, elküldöm a fényképeket.

Felpattantam.

— Ugye, nincs akadálya, hogy mi hívjuk elő a tekercset, és annak a néhány felvételnek a kivételével, a többi negatívot visszaküldjem magának?

— Nincs, természetesen, ha szükségük van rá.

— Köszönöm, ez magában is sokat ér! . . . Sajnos, bármilyen szívesen maradnék, mennem kell!

Judit is készülődött.

— Maga csak maradjon, majd visszajövünk, ha végeztünk . . . Most megkeresem a kollégáimat, kiráncigálom őket a vízből, ha elátkoznak is, mert hiába, a mi munkánk ilyen . . . Még körül kell néznem a hotelban, ahol Redmar megszállt, addig talán elhasználhatnák a többi kockát is! . . . Fotós barátom majd kiveszi a gépből a tekercset.

— Legalább félórát várjon — mondta Lórántné. — Mindjárt kész az ebéd, meghívom magukat.

— Ha az a fénykép nem sürgetne, boldogan maradnék, de azt minél előbb le kell adnunk a körözéshez.

Egy perc alatt felöltöztem, Lórántné a fényképezőgéppel várt rám.

— Jöjjön már egy pillanatra: csinálok néhány képet magukról is!

Visszasétáltam Judithoz.

— Megengedi, hogy maga mellett lehessek a képen?

Fejét kissé hátraszegve fölnézett rám, arca látszólag meg sem moccant reggeli találkozásunk óta, de én fölfedeztem meglágyuló vonásaiban a foko-

zatos hátrálást, ahogyan önmagával való belső ellenkezése lassan megtörött.

— Igen — mondta aztán. Kissé följebb csúszott a nyugágyban, hogy arca közelebb kerüljön az enyémhez, mert én leguggoltam a nyugágy mellé, Lórántné pedig elkattintotta a gépet.

— Köszönöm. Kár, hogy maga már felöltözött, különben csináltam volna magukról teljesalakosat is — mondta a csöpp asszony.

Azért még vagy ötször megcélzott bennünket, aztán elmagyaráztattam vele, hogyan jutok le a Gödrös-strandig. Munkatársaim persze duzzogtak, de az ő neheztelésük sem késleltethetett. A hotelban megmutatták a vendégkönyvben John Redmar bejelentkezését és távozását, a hadnagy azt is rögzítette a filmtekercsen, akárcsak a hatodik emeleti kis apartmant, melyet nyolc napig bérelt a bőkezű üzletember. Megkaptam tőlük is Redmar címét, gépkocsija számát, mindezeket különben már ismertük. A személyzet tagjai közül többen látták egy szép, magas, szőke nővel, vagyis Babával. A fényképről valamennyien fölismerték.

Eredményes volt tehát tihanyi kiszállásunk, lelkiismeret-furdalás nélkül úszkálhattunk volna kicsit, de a hadnagyra várt a Redmarról készült képek előhívása, másolása, hogy mielőbb megküldhessük a körözésünk mellé. Hátha éppen a felvétel segítségével bukkannak a gyilkos nyomára; egy percet sem vesztegethettünk.

Lórántéknak már megebédeltek, Judit felöltözve várt ránk, a hadnagy kivette a gépből a tekercset, újat tett a helyébe. Valami még eszembe jutott.

— Mondja, asszonyom, nem tudja véletlenül, milyen programmal utazott innen haza Baba és a férfi? Baba ugyanis a tervezettnél egy nappal előbb érkezett.

— Baba mondta, hogy a férfi három-négy napig nála marad, csak azután indul. Különben Redmar-

tól is hallottam egyszer, milyen szerencse, hogy még van néhány napja.

Följegyeztem Lórántné tihanyi és győri címét, közöltem vele, remélem, még találkozunk az ügygyel kapcsolatban, aztán megköszöntem baráti szívességét, és elbúcsúztunk tőle.

— Ide kellett volna jönnöm nekem is — mondta Judit, amikor elindult velünk a kocsi. — Nem Münchenbe... Akkor Babának sem történt volna semmi baja.

— És ha néhány nap után lejönne egy-két hétre? Ha már túl leszünk a vizsgálaton.

Kinézett az ablakon a tóra, én meg a huzatban táncoló tincsei mögül elő-elővillanó sápadt arcát figyeltem.

— Csodálatos hely — mondta sokára —, de ide nem jövök többet.

— Emberileg teljesen érthető, de gyakorlatilag majdnem kivihetetlen. Sajnos, az ember ritkán teheti meg, hogy elvándorol tragédiái színhelyéről. Hiszen akkor magának most a lakását is ott kellene hagynia.

Ernyedten ült a kocsi oldalához lapulva, és kitartóan nézte az áttetsző párákkal fedett, pikkelyesen csillámló, zöldeskék vizet.

— El is költözöm onnan — mondta. — Már beszéltem két ismerősömmel, akik segíthetnek.

Az öreg meg volt elégedve, különösen a fényképnek örült; még a délutáni órákban felküldhettük Budapestre.

— Biztosan maga is sokat gondolkodik ezen a Redmaron — mondta Fábián, amikor a hadnagy fotóinak és Borova könnyen azonosítható ujjlenyomatainak tanulmányozásával végeztünk, és kettesben maradtunk. — Én egyre többet foglalkozom vele, és határozottan az az érzésem, nem mindennapi esettel van dolgunk. Nyilván éppen úgy rájött: a különös és megválaszolhatatlan miértek okozzák ezt a sejtésemet.

— Elkészültem rá, hogy az eddigieknél is nagyobb meglepetésekben lesz részünk, ha sikerül kézrekerítenünk — mondtam. — Két nap elmúlt a gyilkosság óta, azt hiszem, változtatnom kell várakozó taktikámon.

— Mihelyt a fényképes körözés meghozza az első eredményt, ha valahol felbukkan Redmar nyoma.

— Túlságosan okos ez a fickó. Azt hiszem, még tegnap, az első fodrásznál megszabadult arcszőrzetétől, és a szemüvegét is kicserélte... Ha egyetért, holnap elindulnék szerencsét próbálni.

Az öreg sárgás, puffadt arca egy árnyalattal még sötétebb volt, tekintetében és merev tartásában megjelent az elleplezhetetlen fáradtság.

— Egyetértek — mondta. — Jól teszi, ha még ma beszél a garázzsal, hogy biztosítsa a gépkocsivezetőt.

— Csuhaj őrmestert kérem holnapra is. Gyors, kitűnőek a reflexei. És nem locsog.

— Csupa értékes tulajdonság. Kiváltképpen az utolsó.

Öt óra elmúlt, de még nem mozdultunk. Eltűnődve cigarettáztunk, olykor egymásra pillantottunk, mintha az is elégséges lett volna kimondatlan gondolataink kicseréléséhez.

— Alezredes elvtárs, megenged egy magánjellegű megjegyzést?

— Természetesen.

— Az a véleményem, ... azt hiszem, kíméletesebb lehetne önmagához. Pihennie kellene néhány hetet, lehetőleg orvosi kezeléssel egybekötve.

Elmosolyodott, de az évődőnek szánt mosolyból lehangoló grimasz lett.

— Köszönöm a baráti észrevételt, Dániel fiam — mondta, erős basszusa megremegett. — De nem gondolja, hogy hatvanéves korában az ember mindenki másnál jobban ismeri önmagát? Beleértve testi nyavalyáit is: még a doktoroknál is jobban tisztában van velük.

— Az az érzésem, hogy túlságosan szigorú önmagához.

Fábián a kisebbik szekrényhez ment.

— Megkínálhatom egy pohár borral? Sajnos, én tulajdonképpen nem ihatok szeszes italt huszonkét éve, amikor a nyomda lebukása után szétverték egyik vesémet, a másikat is megsértették, de ha jó borral találkozom valahol, mindig veszek egy kis üveggel, hogy kedves barátaimat megprezentálhassam.

Zavarba hozott.

— Köszönöm... megtisztel.

— Loéd után sétáltam egyet, és képzelje, mit találtam a borharapóban? Domoszlói muskotályt! Nem tudtam ellenállni a kísértésnek, megittam egy fél decit... Mondhatom, isteni nedű!

Egy decis poharat megtöltött, a másikat csak félig.

— Egészségére!... És ennek a mostani, egyre izgalmasabb ügynek a sikerére!

— Az ön gyógyulására!

Valóban finom ital volt, apró kortyokban megittam. Az öreg ismét tölteni akart.

— Köszönöm, ma este még dolgozom.

— A Szentgály-ügyben?

— Igen. Remélem, hogy Judittal... volt sógornőm lakótársnőjével közösen végignézhetjük Baba levelezését és fényképeit. Őszintén szólva, nagyon izgat egy kérdés: annak a szép, művelt nőnek miért volt olyan rendezetlen a szexuális élete?

Az öreg megitta a fél deci maradékát, bólintott.

— Azt hiszem, erre felelni valóban... Juditnak nevezte, ugye?... Igen, a régi barátnő a legilletékesebb!... Különben most jut eszembe, a tihanyi útibeszámolóban nem is említette Juditot. Hasznos volt, hogy magával vitte?

Okos tekintetét mindig szerettem, most azonban kitértem előle.

— Az üggyel kapcsolatban nem sokat beszél-

tünk, még mindig nagyon a hatása alatt áll barátnője halálának.

— Ez persze érthető.

— Annyiban azért mégis hasznosnak tartom a mai napot, hogy pihenés volt a számára... És remélem, ezután sokat segít nekem. Hiszen még annyi tisztázni való van Baba körül!

Fábián becsukta íróasztalát.

— Szóval ma este nála lesz? Elvihetem egy darabon, vagy marad még?

— Köszönöm, kicsit még maradnom kell.

A folyosón azt mondta:

— El ne feledjem: a jövő kedden kis baráti összejövetel lesz nálunk. Hatvanadik születésnapomat ünnepeljük. Örülnék, ha eljönne. A feleségem is gyakran érdeklődik maga iránt. Azt mondja, idősebbik fiunkra emlékezteti. És valóban...

— Igazán nem is tudom, mit mondjak.

— Csak azt, hogy eljöhet-e vagy sem. Persze, ha mostani ügye nem követel halaszthatatlan kiszállást.

— Köszönöm a meghívást, és elmegyek.

Gépiesen merev járásával haladt lefelé a lépcsőházban, s az imént fölfedezett fáradtságot most mozgásában is észrevehettem. Arra gondoltam, ez az ember biztosan tudja, hogy gyógyíthatatlan, és nem sok van hátra az életéből. Talán már csak azért harcol, hogy halála órájáig ugyanolyan cselekvő ember maradhasson, amilyen egész életében volt.

Még megírtam tihanyi kiszállásunkról az írásbeli összefoglalót, hogy másnap legépelhessék, aztán felhivtam Juditot, és megkérdeztem, nem volna-e kedve velem vacsorázni. Azt mondta, fáradt, de újabb kérdésemre, hogy egy-másfél óra múlva felkereshetem-e, kis szünet után igennel felelt. Mindjárt elköszönt, és letette a kagylót.

A városi buszjárattal öt perc alatt hazaértem, lezuhanyoztam, átöltöztem. Az „Aranycsillag" ét-

teremben megvacsoráztam, és nyolc órakor becsöngettem Judithoz.

Sokáig kellett várnom, kezdtem nyugtalankodni, végre meghallottam a közeledő lépteket, kitárta az ajtót, s mosolytalan arccal azt mondta:

— Bocsásson meg, említettem, hogy fáradt vagyok, elaludtam. Tessék, jöjjön beljebb!

Kézcsókkal üdvözöltem, s hogy közel hajoltam hozzá, megint érezhettem sajátos illatát. Szótlanul megindult előttem, megilletődötten követtem.

Sötét, apró mintás pongyola volt rajta, redőző hullámzásában is ünnepélyesség volt, akárcsak annak az addig ismeretlen erővel vonzó nőnek a járásában. Dús, hosszú haját most kontyba tűzte, megjelenését ez asszonyossá tette. Azt hiszem, némely regényíró az ilyen nőkre használja a jelzőt: olyan, mint egy fejedelemasszony! Királynői jelenség! Mindig mulattam ezeken a túlzó hasonlatokon, abban a percben azonban megtudtam, vannak ilyen nők ma is.

A szobában egyenesen a kivilágított kis bárszekrényhez ment, s kissé felém fordulva kérdezte:

— Biztosan vacsorázott már: megkínálhatom valamivel? Feketével vagy inkább konyakkal?

— Köszönöm, feketét kérek, ha lehet.

— És előtte egy pohár töményet? Vagy talán a bort szereti?

Leültem a fotelba, tegnap esti helyemre. Teljes megvilágításban állt előttem Judit, ahogyan a tükrös szekrény égőinek fénye vonalait élesen körülrajzolta.

— Igen, ha iszom, csak bort.

— Akkor még nem ismeri az igazi italokat! A whiskyt, a cherryt és legfőként a konyakot. Nem mondom, engem kicsit elkényeztetnek a betegek: majd minden műtét után megajándékoznak egy üveggel. Tudják, hogy pénzt nem fogadok el, de egy üveg italt még sohasem utasítottam vissza.

— Mindig idegenkedtem a pálinkáktól: nem sze-

retem a kábulatukat. Valahogy letaglózzák, használhatatlanná teszik az embert.

— Maga a rossz pálinkákról beszél, de én konyakot ajánlottam! — Már töltött is, tálcán odahozta, letette az asztalra. — Ezt kóstolja meg!

Különös, de életemben akkor először ízlett a konyak.

— Nos, milyennek találja?

— Hazudnék, ha tagadnám, hogy remek ital!

Judit arcán fölfénylett az apró, elégedett mosoly, szeme talán ettől kezdett oly különösen izzani.

— Majd a harmadik pohárnál fogja csak dicsérni! — Újra töltött, koccintás jeléül felém emelte, és egyenletes kis kortyokban megitta. Magam is így tettem.

— Mondja... És nem fél, hogy a szokatlan ital erősebben hat rám?

Meglepetten méregetett.

— Miért kellene félnem magától?

— Hát... tudja, hogy gátlásainkat mennyire feloldja az ital.

— Akkor sem magától félnék... hanem magamtól... Mióta nő vagyok, mindig magamtól kell félnem.

— De hát miért?

Sípolt a kávéfőző, kihúzta a dugót a konnektorból, szótlanul megvárta, amíg a kávé az utolsó csöppig kifolyik, akkor kétfelé osztotta, és visszatért a szoba közepén elhelyezett alacsony, hosszú asztalkához.

— Tessék, ahogyan szereti. Én forrón és cukor nélkül iszom. Lehetőleg mindent a maga tiszta, eredeti formájában.

— Én négy cukorral szeretem és nem forrón.

— Akkor maga szörpöt iszik. Igaz, a koffeint úgy is megkapja benne, csak éppen a koffein ízét nem ismerheti meg soha. Nem zavarják az ilyen vegyes ízek?

Kavargattam a kávét, élvezettel hallgattam Juditot.

— Örülök, hogy beszédesebb, mint napközben volt.

— Azért ne tulajdonítson ennek jelentőséget. Nagyon is prózai okai vannak... Mióta hazajottem, megittam néhány kupicával. Azt hiszem, maga úgyis valami hamis, csalóka tükörben lát engem, hát én már csak azért sem tagadom le: ha rohadtul vagyok, mindig valami töménnyel kábítom magam. Mestersége, magának aztán ismernie kell az embert: tehát tudja, hogy mindenkinek szuksége van valamilyen narkotikumra. Azt hiszi, a beteg kibírna két-háromórás műtétet narkózis nélkul? És mit gondol, az egészségesnek mondott ember minden pszichés sokkját elviselheti időszakos kábítások nélkül? Ínyenc zabálás, ital, könyv, lóverseny, nő vagy férfi, utazás, mindegy... Autózás, vitorlázás, futball...

Reméltem, hogy eltéríthetem a szakadékosnak ígérkező útról, ezért azt mondtam:

— Megígérte, hogy segít nekem, és mesél még Babáról!

Ismét szomorú volt, a délelőtti napozás enyhe pirossága alól is előtűnt bőre fénytelen fehérsége.

— Máris azt teszem, róla beszélek. Magamról, tehát róla is. Mondtam. A mi élményeink annyira azonosak voltak, hogy gondolataink mechanizmusa is hasonlóan működött. Legfeljebb maga ezt nem érti, mert nem ismeri az életunket.

— Szeretném megismerni.

Gunyorosan elmosolyodott, de amikor megszólalt, arca ismét komoly és fegyelmezett volt.

— Amire abból egy detektívnek szüksége van, vagyis amit hivatalosan tudnia kell, abból maga máris sokat tud. Amire pedig az ember, azaz Dániel... János?... Látja, még a nevét sem tartotta fontosnak közölni velem!

— Bocsásson meg: Endre, Dániel Endre vagyok!

Hosszú, vastag szemöldöke kétkedően ívelt fel széles homlokára, s szemöldökének összenőtt buja, fekete bozótja az orrnyereg fölött is megsűrűsödött.

— Endre!... Endre... Nos, hogy a mondatot befejezzem... Tehát amire Dániel Endre, az ember kíváncsi, jobb, ha annak kielégítését e percben abbahagyja... Higgye el nekem, túlságosan nagy kockázattal jár, ha ilyen lidércnyomásos életekkel tartósabb közösséget vállal.

— Vajon Baba is inthette ettől John Redmart? Alig hiszem.

— Baba aztán igazán narkotikumokkal élt, az egész élet egyetlen nagy szenvedéllyé olvadt össze nála: a mértéktelen evés, a férfi, az öltözködés... A könyv, film, színház, a lakás... Már mondtam egyszer: mintha tíz életet akart volna megélni.

Rágyújtottunk.

— Lehet, hogy igaza van — mondtam —, de azért nem tudom megérteni Babát sem, mert nincsenek az övéhez... a magukéhoz hasonló élményeim. Nem értem például azt a maga által már kétszer is említett nagy mohóságát... ami szinte minden téren megmutatkozott.

Úgy cigarettázott, mintha lassított filmet látnék, valamilyen áldozati szertartást. Átadta magát a nikotin narkózisának, minden érzékelő idegével részt vett a kellemesen zsibbasztó méreg befogadásában és asszimilálásában. Tekintete messzire elkószált, úgy kérdezte:

— Mondja, életében mennyi volt a leghosszabb idő, ameddig koplalnia kellett?

— Gyermekkoromban másfél nap: elrontottam a gyomrom.

— Akkor nem ismerheti azt az érzést, amikor az ember folyton éhezik, sosem lakhat jól, mert mindig csak a töredékét kapja annak, amire a test fenntartásához szüksége volna. És azt is olyan alakban, amilyent normális körülmények között csak disznóknak adnak... Az ember gyomrát folyton az

éhség marja, azután már egész teste egyetlen éhező száj; végül már csak harminc-negyven kiló az ember... Mit gondol, hány kiló vagyok én most? De tudja: nálam sosem kell mellébeszélnie, még hízelgésből sem!

— Hatvankettő?

— Pontosan! Képzeljen el engem harminchétnek; annyi voltam *ott!*... Pedig már tizenöt éves koromban majdnem ilyen magas voltam, és hatvanhárom kilóval indultam el arra az útra. Azért mutatott a rampán Mengele doktor szelektáló ujja nálam is jobbra, és Babánál is, mert tizennyolc éveseknek látszottunk. Munkabíróknak... Azt mondja, nem érti Baba mohóságát. Hogyan érthetné, ha nem ismeri az éhségeit!

Zavaromban új cigarettára gyújtottam, pedig a másikat félig sem szívtam el.

— Igaza van — mondtam aztán. — Most már igazat adok magának abban, ami a különböző élmények szerepét illeti gondolkodásunkban, magatartásunkban.

— Mi annyit éheztünk ott tíz hónapig, különösen Baba szenvedett rettenetesen, hogy az egymagában is tökéletesen megmagyarázza, miért volt képtelen azóta ellenállni minden jó falatnak. Még ha a kelléténél többet szedett is magára, pedig az alakjára hiú volt. Hiszen ismerte, kimondott szépség volt. Én nem vagyok olyan torkos, de azóta én sem mérsékelem magam étkezéseknél. És ilyen éhsége volt az élet minden jó ízére; ez is pontosan kiszámítható reakciója *annak* a pokoli időszaknak.

— Vagyis a szerelemben is?

— Mit akar ezzel mondani?

— Arra gondolok: itt kell keresni a feleletet arra, hogy miért élt olyan... rendezetlen magánéletet Baba.

Szemében felparázslott a fekete tűz, kissé szögletes mozdulattal igazgatta meg térdén a pongyolát.

— Nem tartom magát sem korlátoltnak, sem prüdnek, tehát nem hiszem, hogy egy harminchat éves nő nemi életét csupán törvényes házasság keretében tudja elképzelni.

— Nem, nem erre gondoltam... Arra, hogy miért nem tudott megállapodni egy férfinál sem?

Kurtán felnevetett.

— Lehet, hogy kicsit mégis prüd, vagy most zavarában nem tudja pontosan kifejezni, mire gondol. Talán úgy találja, túl sok férfi volt Baba életében? — Felállt, kifelé indult.

— Azt hiszem, valóban elégtelenül fejeztem ki magam.

— Gyanítom, hogy így is jól megértettem. — Az ajtóban egy pillanatra megállt. — Jöjjön, menjünk át Baba szobájába, hogy megmutassak magának egyet-mást! Jöjjön, a pecsétet én nem törhetem le!

Kinyitottam az ajtót, Judit előre sietett, de a szobába lépve megtorpant. Talán a rendetlen szoba szokatlan képe, talán más valami hatott rá. Lassan körülnézett.

— Hol találták meg?

A szekrényhez mentem, a felborult alacsony székhez.

— Itt feküdt. Az asztalka mellett még ott volt egy feldöntött virágváza, azt elvittük laboratóriumi vizsgálatra. El tudja képzelni, hogy az egész szituáció milyen erővel sugallta a véletlen balesetet? Mintha lebukott volna erről a székről, miközben a bőröndöt akarta föltenni a szekrényre.

Nehezen szedte össze magát, szeme megtelt könnyel, ajka vonaglott, de aztán mégis megszólalt.

— Jól emlékszik még rá? Öt évig kosárlabdázott, futott, ki hiszi el, hogy egy atléta meghalhat ilyen ostobán!

— Erre gondoltam én is, ezért kezdtem gyanakodni már az első percekben.

Még ott volt az előző nap áthozott két szék.

— Foglaljon helyet, szeretném, ha a szoba minél érintetlenebb maradna a tettes jelenlétében megejtendő helyszíni szemléig.

Engedelmesen leült, egyre a szekrény előtti helyre szögezte tekintetét, mintha teljesen elfeledte volna, amiért ide indult.

— Amint már tudja, számomra van ebben az esetben néhány nehezen megválaszolható kérdés. Az eddigiek után hadd kérjem még egyhez a segítségét. — Elővettem cigarettatárcámat. — Rágyújt?

Most elfogadta a Fecskét, az előbbi szertartásossággal szívta a cigarettát.

— A kérdés így hangzik: mi lehetett az a tárgy, mellyel John Redmar kétszer halántékon ütötte ... megölte Babát? Több jel kizárja annak lehetőségét, hogy készült a gyilkosságra, tehát váratlanul kerültek abba a helyzetbe ... olyan szituációba, melyből Redmar nem talált más kiutat. Hogy miért nem, ez talán a legrejtélyesebb kérdés ... Váratlan helyzet volt, tehát olyasmi lehetett az a tárgy, ami éppen a keze ügyébe akadt. Talán nála volt, a zsebében: egy bokszer, például, vagy pisztoly ... Annak az agyától is származhat a két ütés. De lehetséges, hogy nem volt nála semmi, felkapott valamit. Kétszer is körülnéztem, de nem találtam. Arra kérem, Judit, vegyen számba mindent: nem hiányzik valami ebből a szobából?

— Tehát amivel megölhette, aztán magával vitte, hogy ne hagyja itt az áruló tárgyat sem?

— Igen, magam is hajlok erre a feltételezésre. Magával vitte, aztán útközben kidobta a kocsiból. Mert ilyen ravasz fickó nem tart magánál olyasmit, ami lebuktatja.

— Körüljárhatom a szobát?

— Igen, csak arra kérem, semmihez se nyúljon.

Judit már a kályhánál tartott.

— Reméli, hogy elfogja a gyilkost?

— Itt van az országban, magyarul nem tud, külseje feltűnő, különösen a begipszelt bal keze miatt: nem bújhat meg sokáig sehol. És a határon sem juthat át észrevétlenül.

— Ez a hamutartó? — kérdezte Judit, s rámutatott egy kerámiára.

— Igaz, szögletes, de mégsem olyanformán, amilyent én keresek. Azonkívül kicsiny és könnyű, biztos, hogy nem ez volt. Ennek ellenére megvizsgáltattam, de Baba ujjnyomait találtuk rajta.

Judit folytatta a keresést, visszaérkezett a székhez, kimerültem lehuppant rá.

— Nem hiányzik semmi. Úgy ismerek itt mindent, mint a saját szobámban, de annak a vázának a kivételével minden megvan.

— Kár. Pedig reménykedtem, hogy magától választ kapok egy fontos kérdésemre.

Megmasszírozta halántékát, két tenyere közül elkínzott, szenvedő arc meredt rám. Hozzáléptem, vállára fettem a kezem, fölsegítettem.

— Menjünk vissza magához.

Ellenkezés nélkül tűrte, hogy kivezessem, de az előszobában azt mondta:

— Hozza át Baba levelezését és fényképgyűjteményét. Tudja, hol tartotta?

— Igen. Futólag már átnéztem.

Mire visszatértem hozzá, éppen ivott. A bárszekrényke előtt állt.

— Magának is töltöttem — mondta. — Látja, erről beszélek én: ez a mostani is olyan pokoli állapot, amit színjózanon nem lehet elviselni. Kell valami narkotikum . . . kábítás . . .

A két dobozt az asztalra tettem.

— Köszönöm, de most nem iszom.

Kusza pillantásokkal nézett, tiszta tekintete megzavarosodott. A fájdalom, a szörnyű múlt felidézése és az erős ital megtette a magáét.

— Miért? Most miért nem iszik? — Szinte gyűlölettel beszélt. — Magának talán sosincs szüksége

narkózisra? Mert maga olyan príma egészséges, józan életű ember?

— Ugyan, dehogy. Csak szeretném folytatni a félbemaradt témát.

— Na és? Ha iszik még egy kortyot, akkor már nem tudja folytatni? Azt hiszi, én talán használhatatlan vagyok egy kis beszélgetésre?

Szó nélkül felhajtottam a konyakot, aztán megint átkaroltam Juditot, és az asztalhoz vezettem. Érzéki ajka nedvesen csillogott, tűnődő mosollyal nézett maga elé.

— Nem tagadom, mindig értékeltem a frappáns válaszokat — mondta.

Az volt az érzésem, hogy túljátssza a spicces nő szerepét, én azonban abban az alakításban is érdekesnek találtam, mert új vonásait mutatta meg.

Kényelmesen hátradőlt a fotelban, kissé lecsúszott benne, lábát keresztbe tette, és két oldalt lelógatta a kezét.

— Mit néz úgy? Ugye, milyen ronda egy bepiált nő? De remélem, sikerül magát végképpen kiábrándítanom, amíg nem késő!

— Be kell vallanom: már késő. Énnekem már...

Keserűen és gunyorosan elmosolyodott.

— Talán játsszuk el mi is a „meglátni és megszeretni egy pillanat műve volt!" című érzelmes jelenetet? Kedvesem, maga a munkájára hivatkozva kérte, hogy ma este is fölkereshessen: ajánlom, valóban térjünk vissza a félbehagyott, hivatalos témához!

Sokáig néztem szótlanul, végül rám förmedt.

— Már megint csak néz? Lássunk hát munkához!

Idegesen rágyújtottam.

— Judit, miért csinálja ezt?

— Mit?

— Maga most csakugyan szerepet játszik, de nem a magáét.

— És ha igen? Nem tartozik magára! De kezdje már, ha akar még tőlem valamit, mert szeretnék lefeküdni!

Nem akartam tovább ingerelni, előszedtem Baba fényképgyűjteményét. S hogy egyszerűbb legyen, átültem egy székre, Judit mellé húzódtam. Sorba vettem a fényképeket, s ha valamelyikre kíváncsi voltam, Judit röviden elmondta a történetét. Úgy láttam, valóban fáradt, igyekeztem mielőbb végezni, inkább csak a Baba társaságában felbukkanó férfiak érdekeltek. Ismét találkoztam bátyám és korán meghalt unokaöcsém fényképeivel: megint éreztem azt a fullasztó nyomást, ami előző napon, a helyszíni szemlén elfogott.

— Azt hiszem, elég korán rájöttem, miért bomlott fel a házasságuk — mondta Judit bátyám fényképeit megpillantva. — A maga bátyja képtelen volt meglátni abban a húszéves lányban, hogy több ő, mint csak osztályon felüli nő! Mintha elfeledkezett volna arról, hogy Babának túlontúl gazdag tapasztalatai vannak az emberről. Hogy a remek társalgó, a mindig vidám nő többet igényel, mint csak az ágyat, szórakozást. És annak ellenére, hogy hozzá hasonlóan nagy termetű volt, mégis olyan éhes a gyöngédségre, figyelmességre . . . És már-már hihetetlen, de szerintem Baba egyetlen barátja sem ismerte fel benne mindezt, azért is szakított velük egy idő után . . . Talán egy kivételével, a legutolsó, a festő, az tudta, mit ért Baba, de hát ő meg ezer szállal kötődött a családjához, megcsontosodott elveihez, rigolyáihoz . . .

— És ez az atléta férfiú?

— Valóban az volt, semmi több, szakszerűen kitenyésztett emberállat. Baba az első éjszaka után nem engedte többször magához, hiába próbálkozott aztán.

— Ez az ábrándos fiatalember?

— Öt éve került a helyi színtársulathoz. Fiatalabb volt Babánál, de egy teljes éven át tartott a

szerelem. Az új évad kezdetéig, amikor Sandit Szegedre szerződtették. Ő sem igen adott többet Babának, mint a fiatal test örömeit, no meg a színésztársaság tetszetős pózolását... Babát igazán úgy fogadták, mintha maga is kolléga volna. Maga talán nem is tudja, milyen szeretetre méltó... jó haver tudott lenni...

— Hogy lehet, hogy házasság egyik viszonyból sem született?

— Nincs kifogása egy korty konyak ellen?

Választ sem várt, az italszekrényből kiemelte az üveget, és töltött. Az első két pohár gőzét is éreztem még, de attól tartottam, ellenkezésemmel magam ellen haragítom, inkább koccintottam vele, és az utolsó cseppig kiittam az erős szeszt.

— Kitűnő tanítvány! — mondta elégedetten. — Hol is hagytuk abba? Igen, hogy miért nem ment újból férjhez? — Szünetet tartott, gondolkodott. — Először megint a múltra kell emlékeztetnem; amit *odakint* átéltünk. Tudja, aki *ott* láthatta, milyen mélyre süllyedhet az ember... állatibb tud lenni a vadállatnál... Hogy az emberi méltóságérzet utolsó szikráját is kiolthatják benne, annak megrendül a hite az emberben. Örökre elveszítheti az emberekbe vetett bizalmát... És aztán a házassága, férje durváskodásai: azt hiszem, az a kettő együtt olyan hatást tett rá, hogy soha többé nem gondolt komolyan a férjhezmenésre. És mert én sem; nem is emlékszem, egyszer is beszéltünk-e róla második összeköltözésünk óta.

— Maga... maga még nem is volt férjnél?

— Nem... De mivel most nem rólam van szó, folytassuk. Persze csak akkor, ha van még tisztázandó kérdése.

— Tizenegy férfit számoltam össze ezeken a fényképeken: lehet, hogy többen is voltak?

Kihívóan nézett végig.

— Nem hiszem. Baba szerette a tartós kapcsolatokat, több viszonya eltartott két-három évig. —

Elmosolyodott. — Tizenegy! Milyen alapos ember! És soknak találja?

— Nem is tudom...

— Én is kérdezhetek valamit?

— Magától értetődik.

— Hány éves?

— Harmincnyolc.

— Próbálja csak összeszámolni gyorsan, hány nő volt a maga életében?

— Úgy gondolja, hogy?...

— Úgy: az egyszeri kalandtól a feleségéig.

— A volt feleségemig. Három hónapja, hogy kimondták a válást.

— Nem tudtam, most különben sem lényeges. Szóval? Csak nyugodtan vegye őket számba, nem sürgetem. Csupán egyet kérek ismételten: ne szépítse meg a végeredményt! Ha nem érzékelte volna eléggé: a hazugságra, a mellébeszélésre különösen allergiás vagyok!

Sétálni kezdett, odament az ablakhoz, és kibámult a falon túl derengő szakadékba. Én pedig komolyan vettem a kérést, tehát elkezdtem felidézni mindazokat, akik egy órával vagy tizenegy esztendővel megajándékoztak.

— Tizenkilenc — mondtam aztán.

Judit megállt előttem.

— Vagyis ennyi jutott hirtelen eszébe... De mondjuk, nem feledkezett meg egyikükről sem, akkor is majdnem a kétszerese Baba viszonyainak. És ezt minek nevezi, ha megkérdezhetem? Erkölcstelenségnek? Csapodárságnak? Igénytelenségnek?

— Nem is tudom!...

— Hogyne tudná! Azt hiszem, egyszerűen az ember... férfi és nő alapvetően poligám hajlamáról van szó. Mert például magáról nem hinném el könnyen, hogy minden nővel válogatás nélkül lefeküdt, aki az útjába került. Nyilván bizonyos igényeinek meg kellett felelniük, s biztosan még

a helyszín és más feltételek sem voltak közömbösek.

Meglepetésemben és zavaromban elnevettem magam.

— Elképesztő, mit ki nem derít az emberről!... Látja, ezen még magam sem gondolkodtam.

— De ne veszítsük el a fonalat: maga azt mondta Babáról, hogy rendezetlen volt a szexuális élete. És a magáé?

— Hát... ha őszinte akarok lenni, beismerem: sosem gondoltam arra, hogy rendezetlenül élek.

Ajka körül ismét ott láthattam a gunyoros fintort.

— Azt már nem is kérdem, hogy persze házassága idején is találkozott néhány nővel. No, nem mindjárt az első időben, csak úgy az ötödik-hatodik évtől. És nem is tartottak sokáig: de mindenesetre voltak, mert nem tudott ellenállni a csábításuknak... Mert néhány év alatt beállt a telítettség állapota. Hiszen tudja: alapmatériánk anyagi, tehát a fizika törvényei bizonyos tekintetben ránk is vonatkoznak. Egy liter vízben pedig csak meghatározott mennyiségű sót tudunk feloldani, a többit már képtelen befogadni.

Egyre furcsábban éreztem magam Judit mellett. Milyen könnyedén kiszedte legbensőbb titkaimat, melyekről sohasem beszéltem másoknak, legbizalmasabb barátaimnak sem. Feszélyezett, hogy annyira belém lát.

— És abban is biztos vagyok, hogy maga híve a női egyenjogúságnak!

— Hát persze.

Halkan felnevetett.

— Reméljem, nem úgy, mint a férfiak többsége... Természetesen a magukat marxistáknak valló férfiakat sem kivéve... Szóval azt gondolom, hogy elismeri a nők egyenjogúságát a képviselőválasztások alkalmával, a terhek viselésében... A házasságban vagy a házasságon kívüli viszonyok-

ban már feudális kényúrként gondolkodik maga is. Vagyis amit szabad a férfinak, az tilos a nőnek! Mert a férfinak, ugye, más a biológiai felépítettsége, aktívabb a szexuális éhsége, de a nő érje be egyetleneggyel! És persze, amíg a szent frigyre nem lép valakivel, addig őrizze féltőn a szűzhártyáját!

Miközben beszélt, arca megszínesedett, gesztusaiból eltűnt minden merevség, valósággal húzott magához. Odamentem hozzá, néhány pillanatig gyönyörködtem benne, ő még egyre beszélt, de már lassuló tempóban, aztán hirtelen átöleltem és megcsókoltam.

Ő is átfont a karjával, visszacsókolt, annyira elernyedt, hogy teljes súlyával rám nehezedett, de aztán mellemnek feszítette kezét, s amint száját kiszabadíthatta, azt mondta:

— Nem!... nem!... Menjen... azonnal menjen el!

Még átölelve tartottam, de már a vállát fogtam.

— Ne küldjön el, Judit, ne őrjítsen meg!

— És én megőrülhetek?... Én... a nő már megint nem számítok egyenrangúnak?... Kérem, most már menjen! Késő van!

— És ha mégis maradnék?... Judit: én csak most látom, életemben maga az első, igazi nő!

Kiszabadította magát, az ablakig hátrált.

— Még el is hiszem... mégis mennie kell.

— Judit, miért kínozza magát is?

— Még el sem temettem azt az embert... Tudja, ki volt nekem Baba?

— Tudom: megmentette az életét.

— Annál is sokkal többet tett: megtartotta az életemet!... Eddig ő tartotta meg... Ő holtan fekszik valahol, és maga máris képes volna velem?!...

Éreztem, nem szabad tovább feszítenem a húrt, kezdtem visszarakni a fényképeket.

— És azt is megmondom... engem akkor sem

szabad szeretni... Ne szóljon közbe, mert úgysem mondhatok mást. Tudnia kell: sem feleségnek, sem szeretőnek nem vagyok alkalmas. Higgye el, és menjen!

— Jó, erről majd máskor beszélgetünk. Most elmegyek. — Visszavittem a dobozokat Baba szobájába. Lepecsételtem az ajtót és elköszöntem.

Alighogy hazaértem, csöngött a telefon. Rögtön megismertem a hangját.

— Jaj, de soká ért haza! Már öt perce hívom!

— Mi történt?

— Eszembe jutott... rájöttem, mi hiányzik Baba szobájából!... Egy ólomkristály hamutartó! Olyan nehéz, szögletes, amilyent keres.

— És nem lehetséges, hogy Baba... mondjuk, eltörte és kidobta?

— Ugyan: hányszor leejtette már!

— Gondolja, hogy találhatunk másikat valamelyik üzletben?

— Ha szerencsénk lesz.

— Megkérhetem valamire?

— Hogy holnap, üzletnyitáskor menjek el a porcelánszaküzletbe, és ha ráakadok a párjára, vegyem meg?

— Igen, erre akartam kérni... És hogy utána legyen szíves megkeresni a megyei kapitányságon. Nekem ugyanis egyenesen be kell mennem, hogy holnapi kiszállásom előtt még kiegészítsem a följegyzéseket. És valószínű, hogy meg kell próbálnunk az eredeti hamutartót megkeresni.

— Az üzlet fél kilenckor nyit, kilencre bemegyek magához, vagy fölhívom!

A följegyzéssel hamar elkészültem, azt is kiadtam gépelésre. Kilenc előtt pár perccel érkezett meg Judit Felálltam, hogy üdvözöljem, ő azonban rögtön kivette retiküljéből az ólomkristály hamutartót, az íróasztalra tette.

— Pontosan ilyen volt a Babáé is.

Szemügyre vettem, majd ütéshez megmarkoltam.

— Igen, ez már alkalmas arra, hogy megöljenek vele egy embert... Mennyibe került?

— Semennyibe. Ez úgyis az enyém marad.

Kopogtak az ajtón, az öreg volt.

— Hallom, még nem indult el, gondoltam megnézem, milyen rendkívüli ok tartotta vissza. — Az ajtónyílásban megállt. — Jó reggelt!

— Engedje meg, alezredes elvtárs, hogy bemutassam: Judit... Baba barátnője!

Az öreg kezet adott Juditnak.

— Fábián Barna! Örülök, hogy megismerhettem! A Szentgály-ügyben többször szó esett magáról. — Nyugtalan pillantása megállapodott a hamutartón, kérdőn rám nézett. — Talán kedves látogatója hozta?

— Ma reggel vásárolta a porcelánszaküzletben — feleltem. — Éjszaka... este eszébe jutott, mi hiányzik Baba lakásáról. Arra következtettem ugyanis, hogy a gyilkos valamilyen keze ügyébe akadó tárggyal...

Fábián megemelgette a hamutartót.

— Jó nyomnak látszik — szakított félbe. — Hátha még az eredeti megkerülne! További terve?

— Először is szembesítem vele Szentgály Elemért, noha biztos vagyok benne, nem ő a gyilkos. Aztán elindulok, ahogyan terveztem, és megpróbálom megkeresni a városból Győr felé kivezető út mentén az eredeti hamutartót.

— Tűt a szénakazalban! — mondta az öreg. — Reménytelen, de azért kísérelje meg. És ha magával vinné Rexit? Tudja, egy nyomozó kutya szimatával nem versenyezhet az ember... Rögtön leszólok Rexi gondozójának, készítse föl az útra, amíg maga Szentgályt kihallgatja. — Judithoz fordult. — Nagyon sajnálom, hogy ilyen szomorú eset kapcsán kellett találkoznunk. Remélem, a jövőben lesz alkalmunk máskor is... Kezét csókolom!

Elegánsan vigyázzba vágta magát, kezet csókolt

Juditnak, és elnehezült járásával kiment. Csak bámultam utána; először láttam az öreget ilyen gálánsnak. Majdnem elnevettem magam, mert eszembe jutottak a bűnügyi filmek, pont ilyennek ábrázolják a mindentudó főfelügyelőket, akik egy-két szóval a helyes útra terelik az egész nyomozást. Fábián persze egyáltalán nem volt nagyképű és fontoskodó, csak azon lepődtem meg, hogy olyan tisztelettel viselkedett Judittal szemben.'

— Különös ember — mondta Judit. — De miért mozog ilyen mereven?

— Szétverték a veséjét. Az egyiket ki kellett venni, sajnos, a másik is beteg. Nem látta, milyen sárga?

— Urémia?

— Menthetetlen. És ezt ő is tudja.

— Mikor történt?

— Negyvenháromban. Feleségével együtt halálra ítélték... És ha megmondom, hogy a két fia elesett a fronton, akkor mindent megért.

Leszóltam az őrizetesbe, vezessék fel Szentgályt. Judittól elköszöntem.

— Legszívesebben ma is meghívnám — mondtam —, de ez sokkal fárasztóbb lesz a tegnapinál. Esetleg haza sem kerülök néhány napig.

— Szeretném, ha fölhívna, amint visszatér — búcsúzott el Judit. — Érdekel, milyen eredménnyel járt.

Szobámba visszatérve nemsokára megjelent Szentgályval egy tizedes. Leültettem, cigarettával kínáltam. Még megviseltebb és riadtabb volt, mint előző nap, panaszkodott, alig evett és aludt valamit.

— Vagyis sokat gondolkodott őrizetbevétele óta?

— Mindent végiggondoltam... Egész életemet.

— És mire jutott? Remélem, van valami lényeges mondanivalója számomra?

— Mire tetszik gondolni? Hogy én?...

Apró taszításokkal eléje toltam az ólomkristály hamutartót.

— Tessék, a hamut ebbe!

Odapillantott, leveregette cigarettáját, egy arcizma sem rezzent.

— Köszönöm... Szóval ezt várja tőlem? Hogy beismerjem, én öltem meg tulajdon gyermekemet?

— Ugyan, maga már rég nem nézett úgy arra az emberre, mint apa a gyermekére... Csupán mint olyasvalakire, akit rokoni kapcsolatukra való hivatkozással időnként megpumpolhat. — Hirtelen fölemeltem a hamutartót, az orra elé tartottam. — Ezzel ölte meg!

Kiejtette remegő ujjai közül a cigarettát, rémülten rám meredt.

— Nem... nem én öltem meg! Nem mondhatok mást! Isten engem úgy segéljen!

— Én pedig tudom, hogy eljön az ideje annak is!... Tizedes elvtárs! Vezesse vissza az őrizetest!

Átszóltam Rexiért, a törzsőrmester néhány perc múlva megjelent nálam a gyönyörű német juhászkutyával. Redmarnak a karambolos kocsiból behozott dolgai közül az őrmester kiválasztott egy pulóvert, attól biztosan szagot kaphatott az állat, de amikor a hamutartóra mutattam, hogy útközben annak a mását is megpróbáljuk megtalálni, a törzsőrmester azt mondta:

— Van a százados elvtársnál valami az áldozat holmijai közül?

— Csak egy váza, a laboratóriumban.

— Az nem jó. Nem ejthetnénk útba az áldozat lakását?

Tíz percet vesztettünk a kitéréssel. Judit még nem volt otthon, így hamarább végeztünk. A törzsőrmester bevezette a kutyát a szobába, aztán a szekrény előtt szétszóródott holmikra mutatott.

— Azt a zsebkendőt eltehetjük?

— Igen.

A törzsőrmester odatartotta a zsebkendőt az állat orra elé.

— Rexi: szimat!... Rexi: szimat!

A kutya orrcimpái remegtek, teste megfeszült, egy mordulással felelt gazdájának.

— Mehetünk is! — mondta. A zsebkendőt táskájába tette, jól zárható dobozba.

A városból kiérve, az első bozótos helyen kiszálltunk. A törzsőrmester ismét megszagoltatta Rexivel a zsebkendőt, és elkezdtük a keresést.

Ezt többször megismételtük, órák teltek el, végül is abba kellett hagynunk a kilátástalan munkát. Lassan távolodtunk a megyeszékhelytől, elmúlt dél, nem vesztegethettem több időt.

A Győr előtti N. faluban a doktor fekvő betegeit látogatta, így hát mentünk tovább. Győrben megebédeltünk, utána fölkerestem a taxisofőröket, akikkel két nappal előbb beszéltem, talán tudnak valamit a törött kezű, szakállas idegenről. Kitartottak első véleményüknél, hogy biztosan külföldi kocsival folytatta útját az illető.

Elindultunk Hegyeshalom felé, mert az a feltételezés kézenfekvőnek mutatkozott, hogy Redmar minél gyorsabban el akart jutni a határ közelébe. Sok helyen kérdezősködtem, különösen benzinkutaknál, bisztrókban, ahol az autósok is megállnak egy feketére, de az én emberemet senki sem látta, nyoma veszett.

És ha más külsővel tette meg ezt az utat? Nem volt megoldhatatlan feladat. csupán valamilyen borotvát, borotvakrémet kellett vennie, hogy megszabaduljon árulkodó szőrzetétől, ha már nem akarta mindezt egy borbéllyal elvégeztetni. És ruhát is vásárolhatott, pénze volt, azt is akadálytalanul lebonyolíthatta.

Beláttam, így nem találom meg Redmart. És körözésünket is ki kell egészíttetnünk azzal a lehetőséggel, hogy a gyilkos már az első órában megszabadult szakállától, talán szemüvegétől is.

Tíz óra elmúlt, mire hazaértem. Nem akartam ilyen későn zavarni Juditot, biztosan elaludt már. Alig kezdtem el zuhanyozni, csöngött a telefon. Ő volt.

— Sajnos, üres kézzel jöttem haza — mondtam. — Sem Redmart nem találtam meg, sem a hamutartót.

— Köszönöm, most már megpróbálok elaludni... Talán két konyak és egy Tardyl segít.

— Holnap délelőtt felhívhatom?

— A rendőrszázados vagy Dániel Endre kíván velem beszélni?

— Egyelőre még mind a kettő... Szükségem van a segítségére.

— Kilenckor hívhat.

Három nehéz nap volt még hátra, azt hittem, sosem lesz vége a tehetetlen várakozásnak. Ez alatt az idő alatt, ha röviden is, de még kétszer kihallgattam Szentgály Élemért, s minden találkozásunkkal nyilvánvalóbb lett, nem ő a gyilkos.

Kétszer meglátogattam Juditot is. Második alkalommal értékes adattal egészültek ki bizonyítékaink. Megnézettem vele a rendetlenül maradt fiókos szekrényt, s rájött, hogy eltűnt Baba világosdrapp bőrkesztyűje. Ebből arra következtethettem, a gyilkosnak a baleset megrendezéséhez volt szüksége a kesztyűre, hogy ne hagyjon ujjnyomokat maga után.

A Szentgály-ügy hatodik napja vasárnapra esett. Rám fért a pihenés a fárasztó hét után, reggel sokáig heverésztem. Fölébredés után még szundikáltam egyet, az újságért sem mentem ki az előszobába. Juditnak előző este látogatója érkezett, volt gimnazista társa, s csak hétfőn szándékozott folytatni útját a Balatonra. Nem akartam zavarni őket, Judit egyébként is rossz idegállapotban volt, s azt tapasztaltam, együttlétünk őt nálam is mélyebben felkavarja. Úgy gondoltam, nyugalmasabb napja lesz, ha magukra hagyom őket.

Tizenegy elmúlt, mire kiértem a strandra. Ha tudtam rá időt szakítani, szerettem úszni, napozni, de akkor még majdnem fehér voltam. A válás hónapjaiban semmi kedvem sem volt az ilyen kiránduláshoz, aznap azonban megkívántam. Miután felöltöztem, betelefonáltam a kapitányságra, az ügyeletesnél meghagytam, ha sürgősen keresnének, az „Aranycsillag" eszpresszóban reggelizek, utána a strandon találhatnak meg, és elindultam. Noha agyam egy percre sem nyugodott, szünet nélkül volt sógornőm halálára, Redmarra és Juditra gondoltam, mégis pihentetőnek éreztem a strandon töltött órákat.

Ebéd után otthon olvasgattam, halomszámra felgyűltek a hetek óta félrerakott újságok és könyvek. A félhatos előadáson végre megnézhettem a „Harakiri"-t, és csöppet sem sajnáltam azt a ket órát. Vacsora után sétáltam, aztán hazamentem. Hívtam az ügyeletes tisztet, de számomra semmi mondanivalója nem volt. Még el akartam olvasni néhány verset a „Nagyvilág"-ban, de elálmosodtam, eloltottam a lámpát.

Úgy emlékszem, már álmomból vert föl a telefon csengése. Az ügyeletes közölte, most értesítette a kapitányságot a határőrség országos parancsnoksága: ma este huszonegy óra negyvenöt perckor határátlépés kísérlete közben elfogták John Redmar kanadai állampolgárt, és várják intézkedésünket.

Kértem, kuldjön értem kocsit, de jól feltankolva, mert haladéktalanul indulunk a körözött gyilkosért. Útközben vegyék fel Solymár hadnagyot, akire tolmácsként volt szükségem. Tizenöt perc múlva érkezett meg a kocsi, a ház előtt vártam őket. Hátra ültem, Solymár mellé. Mondtam a sofőrnek, feltétlenül meg akarok érkezni a határállomásra, de amennyire lehet, hajtson.

A határőrsön már kihallgatták a foglyot, fölvették a jegyzőkönyvet. John Redmar az őrsparancs-

nok főhadnagy előtt ült, aki valamennyire beszélt angolul, így tudta kihallgatni a szökési kísérlet közben elfogott külföldit. Előbb a főhadnagynak mutatkoztam be, igazoltam magam, megmutattam körözésünket, melyet jól ismert, és a letartóztatási parancsot. A főhadnagy átadta a jegyzőkönyv egy példányát, az csak a tiltott helyen megkísérelt határátlépésre szorítkozott, a körözésben jelzett események kivizsgálását meghagyta nekünk.

Redmarhoz léptem, néhány pillanatig szótlanul vizsgálgattam a nálam is magasabb, izmos férfit. Más ruha volt rajta, mint amiben az orvostól elbúcsúzott. Volt valami, ami az első pillanatban is meglepett, s amire még napokig nem tudtam magyarázatot találni: nem vágatta le szakállát és bajuszát. Szemüvegét kicserélte, vastag, fekete keretű üveget viselt, ez azonban alig változtatott a körözés mellé kiadott fényképen látható arcon. A fénykép után kétségtelenül felismertem, a jegyzőkönyv is tanúsította kilétét, azért tolmácsom közvetítésével megkérdeztem:

— Ön John Redmar, üzletember, kanadai állampolgár?

Redmar készségesen felelt.

— Igen... Különben a jegyzőkönyvből már megtudhatta.

No, a modora miatt lesz egy-két összekoccanásunk, gondoltam.

— Valóban, de az ön szájából akartam hallani.

— Ismétlem, John Redmar vagyok. És ön... ha én is megtudhatom, kihez van szerencsém?

— Természetesen. Dániel Endre rendőrszázados, az n.-i rendőrkapitányság nyomozója. Tessék, itt a magyar és angol nyelvű letartóztatási parancs.

Nyugodtan elolvasta, legalábbis hihetetlenül nyugodtnak látszott, igazán jól tartotta magát. Visszaadta.

— Köszönöm. És azt is szabadna tudnom, milyen jogcímen tartóztatnak le?

— A hűség kedvéért meg kell mondanom: önt ez a határőrs tartóztatta le, mert nem a szokásos módon és helyen akarta elhagyni az országot!

— Ugyan, kérem, fatális tévedésről van szó! Egyszerűen eltévedtem! Délután egyedül indultam el egy kis kirándulásra, és eltévedtem. Nézze meg az útlevelemet: még két hétig érvényes a vízum!

Tudott fölényesen mosolyogni is, kezdett ingerelni a fickó.

— Közlöm önnel, ha végig ilyen gyermeteg mesékkel kíván traktálni, még jobban belegabalyodik a bűncselekmény-sorozatba, pedig abból kimászni már a legteljesebb őszinteséggel sem könnyű! — Elővettem irattárcámat, először Baba levelezőlap nagyságú fényképét mutattam meg. — Ismeri?

Szemének alig észrevehető rezzenése elárulta, vége a fölényeskedésnek. Éppen csak rápillantott a képre.

— Igen, ismerem... Helyesebben: balatoni víkendem idején akadtam össze vele.

Sorban megmutattam a Lóránték által készített három felvételt, melyeken Babával együtt volt látható. Az egyiken szorosan átölelték egymást, és teli szájjal nevettek.

— Talán ezeket is tekintse meg: mintha jóval többről volna itt szó, mint futólagos... összeakadásról!

A keze bilincsben volt, a képeket én tartottam eléje.

— Megtudhatom végre, mit óhajtanak tőlem az urak? Vagy önöknél ilyen furcsa szokások uralkodnak, hogy egy férfi valamennyi nőismerősét számontartja a rendőrség?

— Be kell vallanom, uram, hogy az ön által elárult szokások sokkal... különösebbnek bizonyultak! — Megmutattam a halott Babát ábrázoló képet. — Ezen is felismeri?

Zavart meglepődést színlelt.

— Mi... mi történt vele?

— Mi is erre szeretnénk pontos választ kapni immár hetedik napja! És éppen öntől, John Redmar, aki legutoljára beszélhetett az élő Szentgály Saroltával! Ezennel őrizetbe veszem, és elszállítom az n.-i rendőrkapitányságra, Szentgály Sarolta meggyilkolásáért!

— Tiltakozom! Külföldi állampolgár vagyok!

— Gyilkolni azonban nálunk külföldi állampolgároknak is büntetendő cselekmény!

— Újabb fatális félreértésről ... vagy szándékos cselszövésről van szó! Haladéktalanul beszélni akarok hazám itteni követségével! És teljes jogvédelmet kérek az első perctől; jól ismerem az önök „igazságügyi" eljárásait!

— Ha valóban így van, uram, hogy ismeri eljárásainkat, ez örvendetesen megkönnyíti és meggyorsítja munkánkat! Az ön ellen fölmerült és kellően bizonyítható vád tisztázását! Egyébként követségük megbízottja is beszélhet önnel, ennek semmi akadálya, mint tapasztalni fogja.

— De még a kihallgatások megkezdése előtt!

Nem tudtam elfojtani egy mosolyt.

— Redmar úr! Ha óhajtja, én egyenesen elvihetem önt Budapestre, a követ úr lakására, de nem hiszem, hogy túlzottan örülne az éjszakai látogatásnak. Sokkal okosabb, ha most velünk jön, és ránk bízza, hogy kérését mi továbbítsuk hazája követségének, amilyen korán csak lehetséges, holnap délelőtt ... Nem tudom, kit bíz meg a követség az ön meglátogatásával, de ha személyesen a követ úr jönne is, az ön sorsán az sem változtathat. A bűncselekményért, melyet számtalan tárgyi bizonyíték tanúsága szerint ön követett el, mindenképpen felelnie kell.

— De én ragaszkodom hozzá, hogy kihallgatásom legelső percétől jelen lehessen a védőm!

— Kérem, ennek sem lesz akadálya.

Hátra ültettük, középre. Legszívesebben nyomban elkezdtem volna a kihallgatását, ő azonban

kimerültségére hivatkozva, megtagadta legelső kérdéseimre a választ. Nem erőltettem, hiszen megvolt végre a madár, most már elég lesz egy-két kihallgatás, elébe tárom a bizonyítékokat, s vallania kell. Mondhatom, hosszú hetek után végre pompásan éreztem magam, és ha nem hajnali négy óra van, mire visszaértünk a megyeszékhelyre, meg sem állok Juditig, hogy elsőnek vele közöljem a hírt.

Csöppet sem voltam álmos, nem is mentem haza, úgysem bírtam volna elaludni, pedig még pihenhettem volna három órát.

Redmart átadtam a fogdaőrnek, külön zárkába tétettem, nyomatékosan felhívtam rá a figyelmét, aztán fölmentem a szobámba. Elővettem a Szentgály-ügy dossziéját, munkához láttam. Végigtanulmányoztam minden iratot, a kihallgatáson szükségem volt az anyag tökéletes ismeretére. Közben följegyezgettem a fontosabb kérdéseket, melyekre feltétlenül választ kellett kapnom.

Ismertem az öreg napirendjét, tudtam, hogy reggel fél hat körül ébred, tehát hatkor nyugodtan felhívhatom. Jelentettem, hogy az éjszaka folyamán a határon elfogták John Redmart, s beszállítottuk a kapitányságra. Közöltem vele a gyanúsított kívánságát is, a követség értesítésére és a védőügyvédre vonatkozóan.

— Gratulálok, Dániel fiam, és hétre bent vagyok! Majd intézkedem, ami a követség értesítését és a védőügyvédet illeti!

A hivatalomban tartott készülékkel megborotválkoztam, utána lezuhanyoztam. Lesétáltam a szemközti tejboltba, megettem egy háromhúszas fonott kalácsot, fél liter hideg tejjel. Mire fölértem a szobámba, az öreget bent találtam, éppen telefonon keresett.

Leültetett, átfutotta a határőrs jegyzőkönyvét, az én írásos jelentésemet. Néhány kérdésére még feleltem, aztán megbeszéltük napi munkatervünket.

Ő nyolcig értekezik Kondor ezredessel, a kapitányság vezetőjével, az illetékes magyar hatóságok megkereséséről Redmar kérésével kapcsolatban. Nyolcra fölvezettetem Redmart a laboratóriumba, hogy Borova főhadnagy levehesse az ujjnyomatokat, utána megkezdem a kihallgatást.

Nyolc után fölhívtam Juditot. Barátnője hajnali elutazása után ismét elaludt, de amint a hírt meghallotta, felkiáltott.

— Hát megvan! Csakhogy megtalálta! Belebetegedtem volna, ha Baba halálát nem bosszulhatnánk meg! És beismerte?

— Még mindent tagad. Különben most kezdem az első kihallgatást, remélem, nem tagadhat sokáig.

— Mikor láthatom magát? Elképzeli, mennyire várok most minden újságot!

— Este hatkor megfelel?

— Igen.

Redmart fél kilenckor állította elő egy szakaszvezető. Akkor már nálam volt Solymár hadnagy és Pintericsné, aki szóról szóra gépbe írt mindent. Telefonon átszóltam az öregnek. Levétettem Redmarról a bilincset, hellyel kínáltam. Néhány pillanatig szótlanul méregettük egymást. Parancsoló hajlamról árulkodó szeme kialvatlan volt, arcizmai meg-megrándultak. Sorban megnézte a jelenlevőket, megnyalta keskeny, vértelen ajkát, nagyot nyelt. Kinyitottam cigarettatárcámat.

— Dohányzik?

— Ó, igen, köszönöm!

Tüzet is adtam neki. Helyéről félig fölemelkedett.

— Nagyon köszönöm, uram!

Kopogtatás nélkül az öreg érkezett. Szótlanul leült, tőlem jobb kézre, onnan jól szemmel kísérhette Redmar viselkedését.

— John Redmar! Kérem, mondja el részletesen,

mikor és hogyan ismerkedett meg Szentgály Saroltával!

Solymár íróasztalom külső sarkánál ült, köztem és a kihallgatott között. Elég folyékonyan fordította szavaimat, ha olykor mégis keresnie kellett egy-egy kifejezést, mély orrhangú dünnyögéssel tette, s ez kifejezetten illett a hízásra hajlamos, még mindig szőrtelen arcú, kék szemű fiatalemberhez, aki az egyetem elvégzése után egyenesen hozzánk került.

Redmar figyelmesen hallgatta, homlokát ráncolva gondolkodott, majd katonásan bólintott, és érdes baritonján azt mondta:

— Letartóztatásomkor közöltem önnel, hogy kanadai állampolgár vagyok, szeretnék beszélni követségünk vezetőjével! És hogy csakis védőügyvéd jelenlétében vagyok hajlandó felelni a kérdéseire!

— Követségük címére az ön kérését illetékes hatóságaink útján már továbbítottuk. Mihelyt a követség jelentkezik, haladéktalanul értesítem önt.

— Köszönöm. És a védőügyvéd?

— Mint már mondottam, módjában áll védőügyvédet fogadni a rendőrségi nyomozás időszakában is. Ügyvédje jelen lehet a kihallgatásokon, a nyomozás munkáját azonban nem nehezítheti. Ön is beszélhet vele, a mi jelenlétünkben, de az ön most követendő magatartásáról konzultálniuk tilos. Kit óhajt megbízni védelmével?

— Nem ismerek senkit ebben az országban.

— Leghelyesebb, ha a város egyik ügyvédjét bízza meg, mert az mindig kéznél van.

— Kérem, szíveskedjenek nevemben fölkérni a legjobb ügyvédet. Természetesen a legmagasabb tiszteletdíj ellenében! Hallhatnám a nevét?

— Dr. Zákányi Leventének hívják. Persze meglehet, hogy pillanatnyilag nem tud idejönni, mert tárgyal, elutazott.

— Akkor is ragaszkodom hozzá!

Telefonon átszóltam a segédtisztnek, tárgyalja

meg az ügyet Zákányival, az eredményről értesítsen.

— Még valamire fel kell hívnom a figyelmét, Redmar úr. Ön éppen olyan jól tudja, mint itt mi valamennyien, hogy bármely állam törvényei, melyeket bűntettek ellen hoztak, minden állampolgárra és kivétel nélkül minden ott-tartózkodó külföldire is vonatkoznak.

— Tiltakozom! Ismétlem: fatális félreértésekről van szó, vagy valami számomra ismeretlen rosszindulatú cselfogásról.

— Alkalmat adunk önnek, hogy tisztázza magát.

— De csak védőügyvédem jelenlétében. Kérem, hogy halasszák el a kihallgatást a követség jelentkezéséig!

Megint rágyújtottam, szükségem volt néhány másodpercnyi szünetre. Bosszús voltam, hogy már az elején felingerel a fickó, nekem azonban nyugodtnak kellett maradnom. A sikeres nyomozói munka első feltételei közé tartozik, hogy az ember uralkodjék az idegein, sose veszítse el a fejét. Észrevettem, hogy az öreg nagyon is belém lát, de tapintatos volt, s egészen rám bízta a kihallgatás vezetését.

— Valamit még közölnöm kell önnel, Redmar úr. Nemcsak én kérek teljes őszinteséget öntől, de én magam is mindig őszinte vagyok. Nos, ennek a szerintem nélkülözhetetlen platformnak megfelelően a következőt mondhatom. Redmar úr, én nem tartom önt olyan nehéz felfogásúnak, mint amilyennek mutatja magát. Az ön mostani helyzetében legszükségesebb tudnivalókról tájékoztattam, és ön világosan meg is értett mindent. Így van?

— Igen, de...

— Tehát megértette. Miért akkor mégis ez a komolytalan csökönyösködés? Higgye el, méltatlan és kilátástalan, semmit sem ér el vele.

— És ha a kérdéseire nem felelek, amíg kérésemet nem teljesítik?

— Felelni fog a kérdéseimre.

— Vagyis megkínoztat? Erőszakot alkalmaz?

— Dehogy is: hamar rájön, milyen helytelen, ha megfosztja magát a védekezés lehetőségétől.

Iménti bosszúságom elmúlt, kezdtem belemelegedni az izgalmasnak induló párharcba.

— Redmar úr, ön észre sem vette, és máris a súlyos bűnökkel terhelt bűnözők tipikus viselkedését produkálja itt nekünk.

Zavartan hunyorgott.

— Én?... Mivel?... Hogyan?

— Azzal, hogy legegyszerűbb s legkézenfekvőbb kérdésemre sem akar válaszolni. Emlékeztetem arra, amit már tud: hat nappal ezelőtt a lakásán holtan találták Szentgály Saroltát, városunk lakóját, aki az ön társaságában nyaralt Tihanyban. Ennek bizonyítására is számos dokumentumot fogok ön elé tárni. Az ön Simcáján jöttek haza a Balatonról, együtt töltötték a hétfőről keddre virradó éjszakát, s ön kedden reggel negyed és fél nyolc között eltávozott tőle. Nemde, a legkézenfekvőbb kérdést tettem fel önnek: mikor és hogyan ismerkedett meg vele?

Fejét kissé lehajtva ült, testtartása egészen védekezővé vált.

— Hallgat? Uram, abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy amennyiben óhajtja, így is lefolytathatjuk ezt a játszmát: én kérdezek és ön helyett én felelek. Ha pillanatnyilag még nem is hiánytalanul és hibátlanul mindent, de annyit már tudunk, hogy a kérdések nagyobb részére felelhetek. Nos: tehát inkább ezt a formát választja?

Továbbra is néma maradt.

— Vagy talán nem kedveli a nagyon aprólékos tárgyalást? Többre becsüli a nagyvonalú, lényegre törő stílust?... Uram, kezdhetem a közepén is, talán ez a kérdés jobban megnyeri tetszését: miért távozott Szentgály Sarolta lakásáról az első éjszaka után, és oly korán, amikor az éjszakát végigszeret-

kező emberek még föl sem ébrednek? Szóval miért volt az a nagy sietség, amikor ön azzal indult el Tihanyból, hogy még három-négy napig pompás szeretőjénél lakik?

Csend volt, meghallottuk egymás lélegzését is.

— Csak így tovább, Dániel fiam — mondta halkan az öreg.

Redmar Fábián felé fordult, majd a tolmácshoz.

— Mit mondott ez az úr?

Solymár maga válaszolt.

— Mit felelt neki, hadnagy elvtárs?

— Azt, hogy nem tartozik őrá az alezredes elvtárs megjegyzése.

Redmar megélénkült.

— Ön az előbb őszinteségét hangoztatta, és most a tolmácsa azt feleli, hogy nem tartozik rám, amit a jelenlétemben rólam mondanak!

— Az ön jelenlétében azért mi szót válthatunk olyasmiről is, ami valóban nem tartozik önre, nemde, ezt elismeri? Még ha önről beszélnénk is.

— Elismerem.

— Az előbbi megjegyzés azonban önnel kapcsolatos, és semmi akadálya, hogy választ kapjon a kérdésre. A főnököm azt mondta nekem: „Csak így tovább, Dániel elvtárs"... Gondolom, érti, mire célzott?

Nehezen fegyelmezhető tekintetét a hadnagyra függesztve hallgatta szavaim fordítását, majd rám nézett, s ismét azzal a katonásan peckes biccentéssel bólintott.

— Köszönöm, uram, nagyra tartom a fair játékszabályokat!

— És ön is hasonlóan játszik?

— Természetesen.

— Megengedi: erről még nem győzött meg. Pedig hogy újból intsem valamire, amiről már esett szó közöttünk: mostani együttesünkben, amikor is ön a súlyos bűntettel vádolt gyanúsított szerepét kénytelen alakítani, az őszinte beismerés... tet-

teinek megbánó feltárása az ön megítélésén jelentős mértékben enyhíthet.

— Én azonban nem követtem el a terhemre rótt bűncselekményeket!

— Tessék, gyújtson rá! Sajnos, nem szolgálhatok kedvenc Kent cigarettájával.

— Köszönöm, ez is jólesik.

— Nem értem: miért vonakodik tisztázni ebben a bűnügyben saját maga ártatlan szerepét?

— Ezt pedig én nem értem: miért nekem kell ártatlanságomat igazolnom? Nem éppen a fordítottja ésszerű? Önnek kell bizonyítania bűnösségemet, ha már külföldi állampolgárságom ellenére személyes szabadságomtól megfosztott és idehozott!

Kinyitottam a vaskosra hízott dossziét, elővettem íróasztalomból a kék dobozt, melyben az ügy néhány bűnjelét tartottam.

— Vagyis inkább választja ezt a formát? Kérem, mint említettem, abban a helyzetben vagyok, hogy ezt is elfogadhatom. Nos, tehát első kérdésemre, hogy mikor és hogyan ismerkedett meg Szentgály Saroltával, a felelet a következő. Ön július 5-én, hétfői napon érkezett Tihanyba, a hotelban szállt meg... Tessék, nézze meg a bejegyzésről készült fotókópiát. Ez pedig a hatodik emeleti apartman, melyet bérelt.

Hagytam, nézze meg jól a felvételeket, s csak amikor egy jóváhagyó bólintás kíséretében visszaadta őket, akkor folytattam.

— Két nap múlva, pontosan július 7-én este, a bárban ismerkedett meg Szentgály Saroltával. Szentgály nyaralószomszédjai, Lóránt József főmérnök és felesége társaságában érkezett a bárba, s ön tíz perc múlva táncra kérte a feltűnően jó alakú, szép nőt. Tánc után csatlakozott a társasághoz... Itt van Lóránték fényképe, megismeri őket?

— Igen.

— Nos, nagyon jól mulattak, s ön másnap dél-

előtt megjelent bérelt Simcájával Szentgálynál, attól fogva a hátralevő hat napot együtt töltötték... Szinte éjjel-nappal együtt voltak, abban a víkendházban, melyet Szentgálynak egy barátnője engedett át két hétre.

— Nem felel meg a valóságnak, hogy éjjel-nappal együtt voltunk!

— Amennyiben?

— Biztosan azt is megnézte a szállodában, hogy elutazásomig ott laktam.

— Pontosabban: elutazásáig bérelte és kifizette az apartmant, de lakni inkább barátnőjénél lakott... Egy éjszakát kivéve, mindig nála is aludt... Pillantson bele, itt van a szálloda portásának és Lórántnénak erre vonatkozó vallomása.

Türelmesen vártam, amíg a hadnagy lefordította Redmarnak a jelzett bekezdéseket.

— Különben itt vannak az ön tartós jelenlétét bizonyító apróságok. — Sorban kiraktam az asztalra a nyaralóban talált cigarettásdobozokat, a kanadai márkájú fogkrém, borotvakrém tubusait és a „Life"-számot. — A „Life"-ot érdemes végigböngészni, tessék... talán itt nyissuk ki. Nemde, ez az ön aláírása Szentgály Saroltáé mellett?

Felállt, közelebbről megnézte.

— Igen.

— És azt is tudja, mit tartalmaznak ezek a sorok, melyeket kezjegyével hitelesített?

Mintha elszégyellte volna magát, kissé elpirult, hidegfényű szeme tétován keresett támpontot.

— Tudom.

— Akkor is tudta, amikor aláírta?

— Tudtam, de csupán játék volt az egész házassági értesítés!

— A házasság terve azonban nem volt játék! Ön ugyanis komolyan azt ígérte Szentgály Saroltának, hogy sürgős üzleti ügyeinek rendezése után visszajön, még ebben az évben, és feleségül veszi!

— Ezt ő nem hihette komolyan!

— Ugyan miért nem?

— Mert gondolnia kellett rá, hogy milyen körülményes két más országbeli... egy nyugati és egy keleti ország állampolgárának házassága. Mert mi van a házasságkötés után? Én maradtam volna itt? Vagy ő jött volna ki velem? Engedélyeznek ilyesmit önöknél?

— Azt elhiszem, hogy önnek csupán játék volt ez is, a nő meghódításának, elkábításának egyik hatásos eszköze. Ő azonban komolyan vette. Ön ellenben már csak azért sem beszélhetett erről felelősséggel, mivel személyi okmányai és az önnél talált családi levél szerint felesége és két gyermeke van odahaza... Igaz?

— Igaz, uram... De hiszen mondom, hogy játék volt az egész! Esett az eső, unatkoztunk... és játszottunk.

— Ugye, nem kívánja, hogy önhöz hasonlóan én is elismételjem mindazt, amit egyszer már elmondtam?

Ideges zavarban játszadozott hosszú, erős ujjaival, úgy, hogy egy-egy ujját megmarkolta, és addig húzkodta, míg az ízületek pattogni kezdtek. Kamaszok és túlságosan izgatott felnőttek öntudatlan szórakozása.

— Akkor tehát ezt is tisztáztuk.

Kopogtak az ajtón, Borova főhadnagy érkezett.

— Tisztelettel jelentem, hogy az őrizetes ujjnyomait egyeztettük a bűncselekmény színhelyén megtalált idegen ujjlenyomatokkal. Minden kétséget kizáróan azonos az egyes számmal jelzettel.

Az öregnek akarta átadni az újabb felvételeket.

— Adja csak oda Dániel elvtársnak, az ő ügye — mondta Fábián.

— Megtudhatnám, miről van szó? — kérdezte Redmar.

— Igen. Hadnagy elvtárs, fordítsa le neki.

Miután Solymár befejezte, így szóltam.

— Mondhatom, igazán tekintélyes kollekciónk

van belőle. Most azonban haladjunk tovább. Ön pompásan szórakozott a remek nő társaságában, olyannyira, hogy a tervezettnél előbb fejezte be balatoni nyaralását, hazahozta őt, hogy itt is együtt lehessen vele... Még idetartozik: ön azt is elmesélte barátnőjének, miért szeretett bele oly hevesen. Fiatalkori első szerelmére emlékeztette, akivel ugyancsak itt találkozott a háború előtt. Itt csak az érdekelne, vajon igaz vagy kitalált történetet mesélt el neki? De hiszen ön megmutatta régi szerelmének a fényképét is, akinek emléke ezen a nyáron hozzánk csábította.

— Valóban igaz történet volt.

— Van azonban itt egy érdekes apróság: hová lett első szerelmének a fényképe, nem találtuk iratai között?

— Úgy látszik, valahol elvesztettem.

— Nem lehetséges, hogy eldobta vagy elégette inkább?

— Mi okom lett volna rá, hogy eldobjam?

— Ezt csakis ön tudhatja. Nos?

— Nem tudom, hol veszthettem el.

— Köszönöm, menjünk tovább. Ön az éjszakát Szentgály lakásán... és ágyában töltötte. S az induláskor hangoztatott terv szerint még ott is maradt volna három-négy napig, ha közbe nem jön valami... Valami, ami minden tervét megváltoztatta. Beismerem, arra a kérdésre még nem tudok kielégítő választ adni: mi történhetett önök között váratlanul, de azt bizonyíthatom, hogy összevesztek. Tessék, ezt a könyvet kis híján széttépték, s a fényezett és részben fekete borítólapon megmaradt ujjnyomatok közül egyik az öné... Ezt a könyvet a szekrény alatt találtuk, abban a lakásban, ahol olyan példás rend volt mindig, és a könyvet igen megbecsülték... Szóval, valamin összevesztek. Valamiért önnek egyszerre nagyon kellemetlenné vált a barátnője, és hogy megszabaduljon tőle, egyszerűen megölte.

Bronzvörösre sült arca megfakult, keskeny ajka megrándult. Felugrott.

— Nem igaz! Nem öltem meg, kikérem magamnak! Semmi közöm a halálához!

— Kérem, üljön le. És hadd tanácsoljak valamit. Az efféle színpadias tiltakozásnak, műfelháborodásnak itt már semmi keresnivalója. Itt beszélni és főként bizonyítani kell, uram... Minél gazdagabb anyaggal és szavahihető tanúkkal bizonyítani ártatlanságát, egyedül ez segíthet. Nos tehát?

— Nem én öltem meg.

— Ha nem ölte meg, akkor arra a kérdésre kell választ találnunk, hogyan halt meg mégis Szentgály Sarolta?

— Nem tudom. Az valóban igaz, hogy összeszólalkoztunk.

— Közelebbről min?

— Nem emlékszem már.

— Talán éppen ezen a könyvön, melyet abban a pillanatban fogtak mind a ketten?

— Nem! Dehogyis! Én csak belenéztem abba a véletlenül leemelt könyvbe, miközben már vitatkoztunk... Igen, eszembe jutott: éppen arra akart tőlem határozott ígéretet kicsikarni, mikor jövök vissza... Persze, nem adtam végleges... pontos választ... Igen, megéreztem a viselkedésében, hogy nála komolyabbá vált a dolog egy múló viszonynál, azt én már nem vállalhattam. Ezen vesztünk aztán össze, kitépte kezemből a könyvet, a földhöz csapta... Én gyorsan felöltözködtem és eltávoztam.

— Hány órakor?

— Azt hiszem, ... ahogyan visszaemlékszem... fél nyolc lehetett.

— Akkor még élt a barátnője?

— Természetesen!

— Mit csinált ön azután?

— Kocsiba ültem és elindultam. Nem tagadom,

nagyon feldúlt a civakodásunk. Sajnáltam, hogy úgy ért véget egy rendkívüli viszony.

— Ezért nem volt teljesen ura a kocsinak? Ezért hajtott a megengedettnél sokkal nagyobb sebességgel, aminek aztán karambol lett a vége?

— Csakis így történhetett, mert tizennyolc éves korom óta vezetek, és még egy karambolom sem volt.

— Azt szerencsésen megúszta. Igaz, az elsősegélynyújtó orvos szerint önnek sürgős kórházi kivizsgálásra lett volna szüksége, és törött bal karja végleges begipszelésére. Ön azonban nem volt hajlandó bemenni az orvossal a győri kórházba; miért?

— Mert nem éreztem semmi más bajomat a kartörésen kívül, azt pedig, ahogyan megítélhettem, nagyon jól ellátta az orvos... Azóta is az a kötés van rajta... — Idegesen beletúrt rövidre nyírt, vörösszőke szakállába, majd azt kérdezte: — Kaphatnék egy cigarettát?

A szenvedélyes dohányosok mohóságával szívta; majd folytatta vallomását, melybe vonakodása ellenére egyre jobban belemerült.

— Úgy gondolom, nem nehéz elképzelni akkori idegállapotomat... Kellemetlen szakítás egy olyan nővel... aki, bevallom, hosszú idő óta először minden tekintetben kielégített. Szexuálisan, esztétikailag, intellektuálisan... És az a csúnya karambol, sérülésem és az orvos fontoskodása — egyszerűen nem bírtam már elviselni!

— Ön azonban azt mondta neki, azért nincs módja bemenni a győri kórházba, mert halaszthatatlan tárgyalása van Bécsben, aznap délben. Pedig ez nem is volt igaz, hiszen csak napokkal később akart elutazni.

Kissé megkönnyebbülten elmosolyodott, szinte hálásan nézegetett.

— Hát persze! Ez is csak olyan ürügy volt, hogy szabaduljak tőle.

— Na, és miért nem utazott el vonaton, ha már

a kocsija összetörött? Vagy egy Bécsbe tartó autó biztosan elvitte volna, hiszen volt önnél elég pénz.

— Mert egyáltalán nem volt olyan surgós a dolgom. Megérti, hogy idegileg kikészultem, gondoltam, igazán jót tesz egy kiadós pihenő valamilyen erdei környezetben.

— Kinél lakott az elmúlt napokban?

— Ezt nem mondhatom meg... Ha már ostoba eltévedésemet, a tegnap délutáni magányos sétán, ilyen súlyos vádként fordíthatták ellenem... hogy tiltott határátlépést akartam elkövetni, amikor zsebemben volt az érvényes útlevél és vízum... És elég pénz!... Nem sodorhatom kellemetlen helyzetbe vendégszerető házigazdámat, akinél valóban sikerült magamat kipihennem Annyira, hogy a mai napra terveztem elutazásomat.

Nem vártam, hogy ilyen megtévesztően kerek mesével áll elő, igazán kíváncsian tanulmányoztam beszéd közben. Határozottan erős ember volt, nemcsak fizikumra, de arckifejezése is akaratos, olykor durvaságokra is képes jellemről árulkodott.

— Gratulálok, uram! — mondtam aztán. — Előadásában kétségtelenul van logika, a történet mégis sántít. Mégpedig a kiindulópontnál: ahol is meghalt egy ember, az ön távozásának órájában. Orvosszakértői vélemény szerint reggel hét és nyolc között.

— Már mondottam, én fél nyolckor eltávoztam, akkor még élt, hogy mi történt utána az illetővel, nem tudhatom.

— Ön az egyetlen, aki pontosan tudja, mi történt, csak még nem akarja beismerni. Megmondhatná: miért igyekezett a lakásban eltüntetni minden nyomot, ami az ön jelenlétére utalhatott? Például egyetlen cigarettacsikket sem hagyott ott, amiből pedig Tihanyban bőségesen találtunk. Tessék, ez volt a tihanyi fogyasztása: hat doboz. Miért vitte el a lakásból a csikkeket is?

— Bocsásson meg, uram, de furcsa kérdés! Miért

is vittem volna magamal? Távozásom után a hölgy még biztosan takarított, és akkor a csikkeket is kidobta.

— Hová?

— A szeméttartóba, vécékagylóba.

— Még a vécé számításba jöhetne, de ennek a lehetőségét kizárja az a tény, hogy a hölgy az ön távozása után már nem takaríthatott, mert halott volt... Takarításnak és rendezkedésnek ugyanis abban a lakásban, ahol, ismétlem, a legpedánsabb rend uralkodott, a csikkek eltűnésén kívül semmi más jele nem volt... Mit gondol, mivel kezdi egy rendes asszony a takarítást?

Értetlenül bámult rám.

— Ezt majd módja lesz a tárgyaláson, női tanúk megkérdezésével ellenőriztetni: későbbre hagyja a porral járó takarítást, vagyis legelőször az ágyneműt beágyazza, hogy ne lepje be a por! De még inkább: kiviszi a folyosóra, szellőztetni, mint máskor is szokta... És még valami. Hallott már arról, uram, hogy nyáron csukott ablak mellett takarítson egy asszony? És lehúzott rolók mögött? Azonkívül: a takarítás eszközei, porszívó, portörlő, padlókefélő mind a helyén volt, az előszoba egyik rekeszében. És a lakásban érintetlen maradt a kéthetes por, ami egy városban a csukott ablakokon át is beszűrődik.

Láttam, hogy az öreg elégedetten elmosolyodik, s magam is úgy éreztem, lassan sikerül sarokba szorítanom Redmart.

— Nos: az általunk talált helyzet kizárja annak feltételezését, hogy Szentgály takarított a lakásban. A cigarettacsikkek mégis eltűntek, még a hamu is, és a kilincseket valaki gondosan letőrölte, s noha ön az ajtókon át távozott, azokon mégsem volt ott egyetlen ujjnyomat sem.

— Mert a hölgy kikísért, és ő nyitotta ki az ajtót.

— Nemde, rendkívül hihetetlenül hangzik, de a

kilincseken a hölgy ujjnyomai sem találhatók. Éspedig a már ismert ok miatt: ön, John Redmar, egy halott nőt hagyott a háta mögött, és éppen ezért igyekezett minden nyomot eltuntetni! Nos, hogyan történt tehát?

— Kérem... Számomra ez az egész helyzet oly váratlan... és fárasztó! Pihenésre volna szükségem. Ha lehetséges.

Az öregre pillantottam, bólintott.

— Visszakísértetem cellájába, ebéd után folytatjuk... Addig bőven van ideje gondolkodni.

Mikor magunkra maradtunk, az öreg így szólt:

— Bravó, Dániel fiam! Azt hiszem, a fickó előbb-utóbb vallani fog: jól körülbombázta. Ami az ötnapos búvóhelyét illeti, jó volna ismernünk a részleteket. A határőrség biztosan lefolytatja a nyomozást, hiszen tudniuk kell, kinél húzhatja meg magát öt napig egy külföldi a határhoz közel. Mindjárt érintkezésbe lépek veluk. A délutáni kihallgatáson is részt veszek, majd szóljon. És ha kedve van hozzá, ebéd előtt még konzultálhatunk az ügyről.

Nehezen múltak az órák, mert én csak Redmarra tudtam gondolni. Meglepőnek találtam a kérést, hogy fáradtsága miatt szakítsuk félbe a kihallgatást, súlyosabb ok húzódhatott meg mögötte.

Ebéd előtt elsétáltam a folyóig, ebéd után két duplát ittam, szükségem volt erre a doppingolásra az átvirrasztott éjszaka után. Kettőre fölvezettettem John Redmart. Szobámban ismét ott ült a délelőtti kis csoport, amikor Redmar belépett. Kezéről levétettem a bilincset, az íróasztalommal szemben elhelyezett székre mutattam.

— Foglaljon helyet, folytatjuk a kihallgatást! Közölnöm kell, hogy követségétől még semmiféle értesítést nem kaptunk. Zákányi doktornak pedig, akit ön védőjéül választott, ma olyan ügyét tárgyalja a megyei bíróság, amelyet semmiképpen sem hagyhat ott. Azt üzente, csak holnap délben

tud idejönni. Választ tehát másik védőt, vagy megvárja Zákányi doktort?

— Várok inkább.

— Nos, folytassuk akkor a délelőtti módszerrel, vagyis én kérdezek és felelek is, ön pedig kiegészít? Remélem, mostani hallgatása nem délelőtti, használhatatlannak bizonyult csökönyösködése. — Nem kerülte el figyelmemet leplezetlen felindultsága. — Vagy talán van valami mondanivalója?

Erős, szép formájú fejét lassan fölemelte, néhány másodpercig farkasszemet néztünk, egymáshoz préselt ajkai elvértelenedtek.

— Vallomást szeretnék tenni — mondta aztán. — Őszintén elmondok mindent... mivel arra a következtetésre jutottam, hogy ön képes lesz megérteni helyzetemet.

— Hallgatom.

A hadnagy jelentőségteljesen és elismerően hunyorított, a mindig túlzottan kifestett, hatalmas csípőjű Pintericsné elmosolyodott, az ajtónál üldögélő őrmester izgatottan kétszer is megszívta az orrát, majd tüsszentett, mintha náthás volna, pedig egyre verejtékezett, nem győzött törülközni, csak az öreg várt mozdulatlanul, szemét nem vette le a fogolyról. Redmar térdére fektetett keze megrándult, görcsösen összezárt ujjait, mint csiga a tapogatóit, kinyújtóztatta, majd éppen olyan lassúsággal visszahúzta.

— Tessék, gyújtson rá!

A hadnagy tüzet adott, a hamutartót odatettem Pintericsné asztalára, hogy Redmar elérhesse.

— Ön lefegyverző tehetséggel következtette ki... hogy távozásomkor egy halott nőt hagytam a lakásban... Az a délelőtt említett veszekedés valóban megtörtént közöttünk. Azért keltünk föl, hogy harapjunk valamit, mert nagyon megéheztünk. De az után a veszekedés után arra már nem került sor. A hölgy durcásan elhallgatott, s mint-

ha ott se volnék, rendezgetni kezdett... Aztán fogta a bőröndöt, amit este az egyik fotel karfájára tett le, hogy egy-két apróságot kivegyen belőle... Föl akarta tenni a szekrényre... nyilván, hogy ne legyen útban. Fölállt egy székre... úgy emlékszem, támla nélküli szék volt...

— Kitűnően emlékszik, Redmar úr! Nyugodtan rábízhatja magát nagyszerű memóriájára! — Az öreggel alig tudtuk palástolni izgalmunkat, hogy cinkosan össze ne mosolyogjunk az általunk már jól ismert változat hallatán. De rá sem pillantottam, igyekeztem nagyon érdeklődő és együttérző ábrázatot ölteni. Annak ellenére, hogy máris biztos voltam benne, Redmar az ügyesen kigondolt mesével akar bennünket megtéveszteni, mégis nagyon örültem, hogy kimozdult a munkámat nehezítő szerepből.

— Föllépett arra a székre, de talán túlzott lendülettel... mindenesetre elvesztette egyensúlyát... és a csak félig föltett bőrönddel együtt felborult... Oldalt zuhant vissza, de olyan szerencsétlenül, hogy halántéka hozzácsapódott a fémasztal lábához és a kerámia vázához. A vázát éppen a rendezkedés első mozdulatával tette oda az asztalról... — Szünetet tartott, szomjasan nyelte a füstöt.

— Hát ez valóban balszerencsés esés volt — vettem hiszékenyen a lapot, s bátorítóan bólintottam. — Folytassa, Redmar úr!

— Odaugrottam, nézem az arcát... tapintom a pulzusát. Néhány pillanat után szeméről is leolvashattam a szörnyű tényt, hogy halott... Ha a helyembe képzeli magát, akkor megérti rémületemet. Teljesen elvesztettem a fejem... Csak arra tudtam gondolni, amit odahaza annyiszor olvashattam, hallhattam az önök országáról. Hogy milyen előítélettel viseltetnek minden nyugati iránt... Csak az járt az eszemben, hogy ha ottmaradok, és én értesítem a halálesetről a rendőrsé-

get, ellenem fordítják az egészet. Hogy valamiért... mit tudom én, miért, de én öltem meg!

Elismerően bólintottam.

— Igaza van: ilyen gondolatok biztosan megfordultak volna annak a rendőrnyomozónak a fejében, akit az ön értesítése alapján kiküldenek a helyszínre.

— A félelem... a fejvesztettség okozta, hogy már csak egyet akartam: azonnal távozni, és meg sem állni hazáig!

— Az újabb pech, a karambol, azonban ebben megakadályozta.

— Igen... És akkor már annyi időt vesztettem, hogy attól tartottam, a közben talán fölfedezett haláleset miatt máris keresnek... Nem mertem folytatni utamat... Úgy gondoltam, valahol meghúzom magam pár napig, amíg a nyomozás kétséget kizáróan tisztázza, hogy véletlen baleset történt... És akkor a rendes úton, nyugodtan elutazhatok.

— Pontosabban: át akart sétálni a határon. Az ellenőrzés kikerülésével.

Furcsa fényű szemében megbántottságot mutatott.

— Ha ingerlem is önt, mégsem mondhatok mást: ma akartam elutazni, a tegnapi séta közben csupán eltévedtem... Beismerem, nem volt fair tőlem, hogy otthagytam a halottat, de elfogott a beidegzett félelem... ami a nyugatit még ma is kísérti az önök országában. Képtelen voltam másként cselekedni... Ez minden bűnöm.

Abbamaradt az írógép halk csiripelése is, még vártam kicsit.

— Befejezte, Redmar úr?

— Igen. Mindent elmondtam.

Nem bírtam a helyemen megmaradni, mozognom kellett, néhányszor végigróttam a szobát, mindenki engem nézett. Visszaültem íróasztalomhoz, s így szóltam:

— Amit előadott, Redmar úr, az szinte nem is bűn... Nem is igazi bűncselekmény.

Redmar görcsös testtartása megereszkedett, ajka talán mosolyra húzódott, ezt azonban szakálla és bajusza eltakarta előlem.

— Gondolkodtam délelőtti szavain, és rájöttem, szerencsém, hogy ügyem az ön kezébe került, mert ön valóban képes megérteni és méltányolni őszinte vallomásomat.

— A kis hízelgő! — jegyezte meg halkan Pintericsné, és csiklandós kuncogással elnevette magát, majd rögtön tenyerébe rejtette zsírosan fénylő, dundi arcát.

Redmar megütközve kérdezte:

— Mit mond a hölgy?

— Elvtársnő, ha nem tud magán uralkodni, nem szabad ilyen feladatot vállalnia! — mondta szigorú szemrehányással az öreg. — Fölösleges megjegyzésével egész munkánkat lerombolhatja!

Pintericsné elsápadt, arca olyan lett, mint a pilléződő tejbegríz, az agyonkenceficélt bőr pórusai csúnyán előtűntek.

— Bocsánatot kérek, alezredes elvtárs, máskor nem fog előfordulni! Bocsánat!

— Kérem, lefordíthatják nekem ezt a kis intermezzót? — nyugtalankodott Redmar.

— Nem — mondtam. — Redmar úr, mi is az ön szakképzettsége?

— Gépésztechnológus vagyok, de már saját üzletem...

— És talán járt néhány félévet az orvosegyetemre is?

— Hogyan?... Nem értem önt.

— Én sem önt... Azt mondta: odament a székről lezuhanó hölgyhöz, és egy pillanat alatt megállapította, az illető halott... És ha még élt? Ha még megmenthették volna, ...ha ön késlekedés nélkül értesíti a mentőket?

— Kérem, ...ugye, az ember negyvenhat éves

korára sok mindent lát... Részt vettem a háborúban, a páncélos elhárítóknál, végigcsináltam az észak-afrikai hadjáratot, a normandiai partraszállást, haldoklók és halottak ezreit láttam...

— Tehát rögtön biztos volt benne, hogy a hölgy halott?

— Igen... Minden jel arra mutatott.

— Kénytelen vagyok hinni önnek... Hogy ön valóban tudhatta, menthetetlenül meghalt a barátnője!... Igen... Van itt még egy apróság. Említette, hogy összeveszésük után barátnője elkezdett rendezkedni, és akkor tette le a fémasztalka lábazata mellé a magas kerámia vázát. Pontosan idéztem?

— Igen.

— Ön látta, amikor letette?

— Láttam... Akkor már öltözködtem, de azt láttam.

— És hogyan tette le barátnője a vázát?

— Nem értem a kérdést.

— Csak úgy megfogta és letette?

— Igen. Persze.

— És miért kellett az asztalról eltennie?

— Fogalmam sincs róla.

Kicsit eljátszogattam Redmar idegeivel. Láttam, mennyire várja félelmeit eloszlató válaszomat, vallomása helybenhagyó nyugtázását, nekem azonban szükségem volt következő mondataim pszichológiai előkészítésére.

— Redmar úr! Mint észre is vette, rendkívüli érdeklődéssel hallgattam az ön vallomását. Ha produkciója ötletességét, szellemességét kellene méltányolnom, csak gratulálhatnék. Miért lepődik meg? El kell ismernem, mesterien fölépített cselekménysor! Majdnem olyan hibátlan, mint a detektívregények!

— De hiszen én igazán...

— Ez azonban nem az a hely, tisztelt Redmar úr, ahol az emberi elme ötletgazdagságát, művészi

teljesítményét értékelik. Ezzel más fórumaink foglalkoznak. A mi feladatunk az elkövetett bűntettek földerítése, s hogy a bűnösöket átadjuk a bíróságnak... Nos, ennek fényében vallomásának megítélése mindjárt más! Talán remélhetem, nem kerülte el figyelmét, hogy Szentgály Sarolta halála körülményeit igazán részletekbe menően sikerült rekonstruálnunk. Így tehát nem várhatja tőlem, hogy ezt a megtévesztő — noha jól hangzó — vallomást el is higgyem önnek.

Felugrott, markáns vonalakkal mintázott arcát eltorzította a düh, szeme különös lobogással kidagadt, és olyan gyűlölet sütött belőle, hogy egyszeriben nagyon helytállónak találtam kihallgatás közben szerzett megfigyelésemet, megérzésekre alapozott feltevésemet Redmar lappangó durvaságára vonatkozóan.

— Tiltakozom! Tiltakozom az ilyen rosszhiszemű feltételezések ellen! Én a teljes igazságot vallottam!

— Az igazságot, de annak csupán töredékét, Redmar úr. Megértem, nem könnyű az ön helyzetében az igazságot elismerni. De hát amint látja, nem vagyok türelmetlen, mert tudom, ... igen, ebben biztos vagyok: mesterien megkomponált vallomása csak a második lépcső volt a teljes igazsághoz vezető úton.

— Nagyon téved: nincs több lépcső! Nem lesz több mondanivalóm erről a témáról! És kérem, vezettessen vissza cellámba! Ezek után nem vagyok hajlandó megszólalni, ameddig követségünkkel és védőügyvédemmel nem tárgyalhattam!

Mondhatom, rettenetesen örültem, mert Redmar végleg meggyőzött róla, jó nyomon járok. S arról is, hogy az okos, ravasz embert végül is sarokba fogom szorítani. Minden okom megvolt a bizakodásra.

— Teljesíthetem a kérését, Redmar úr. Már csak azért is, mert meggyőződésem, önnek újabb gon-

dolkodásra van szüksége, hogy belássa, nem képes kikerülni a következő lépést sem. Kérem, hogy a kihallgatásról fölvett jegyzőkönyvet szíveskedjék aláírni.

— Egy idegen nyelvű iratot? Hogyan ellenőrizhetem, mit tartalmaz?

— Hadnagy elvtárs! Legyen szíves lefordítani a délelőtti és délutáni jegyzőkönyveket, hogy holnap reggel aláírathassuk a gyanúsítottal.

Redmart elvezették, az öreg még maradt.

— Valahogy túlságosan gyorsan eljutott a beismerő vallomásig, nem gondolja? — kérdezte kis szünet után.

— Azt hiszem, nagyon is kiszámított terve volt ezzel a vallomással — mondtam. — Abban reménykedett, hogy beérjük ennyivel, és nem firtatjuk tovább az ügyet.

— Ez evidens, azért több fantáziát vártam tőle. No, de . . .

Csöngött a telefon, az öreget kérték Budapestről, Redmar ügyében.

— A követség holnap reggelre jelezte egyik titkáruk érkezését — mondta a telefonbeszélgetés után. — Meglátszik, hogy nem aludt az éjjel: remélem, korán hazamegy és kialussza magát . . . Ilyen dörzsölt fickóhoz jó kondíció kell.

— Még elszaladok Judithoz, megígértem neki . . . Érthető, hogy nagyon várja a híreket.

Szája körül felvillant egy tűnékeny mosoly, gyanakvóan méregetett.

— Mondja, Dániel fiam! És ha holnap este Juditot is elhozná? . . . Tudja, igazán csak szűk baráti körben leszünk, érdekes nő, és biztosan jót tesz neki a kikapcsolódás.

— Köszönöm a bizalmát, megemlítem a meghívást . . . Nehezen tudja összeszedni magát, megpróbálom elcsalni.

Judit azonban aznap este még furcsábban viselkedett. Csöngetésemre sietve nyitott ajtót, láttam

az arcán, egész testtartásán, mennyire várt, még első szavaiban is ott vibrált az öröm, de néhány perc múltán, mire röviden elmondtam Redmarról, amennyit lehetett, megmerevedett és elhúzódott tőlem. Az öreg meghívását visszautasította.

— Nem, nem mehetek el! Még el sem temettem Babát, és máris... Ne is folytassa, hallani sem akarok róla! Es menjen is, jobb, ha elmegy! Úgysem aludt az éjjel, le kell feküdnie!

Még indulatoskodásában is szép volt, taszító szavai is vonzottak, kiváltképpen, hogy rögtön azzal magyaráztam viselkedését: azért küld el, nehogy egy gyönge pillanatában megadja magát, s olyasmit tegyen, amiért később pirulna önmaga előtt. Baba iránti érzelmeit megértettem, így hát nem ellenkeztem, elbúcsúztam. Megígértem, hogy minden lényeges fejleményről tájékoztatom.

A követségi titkárt reggel kilencre vártuk. Nem kezdtem el addig Redmar kihallgatását, az eredmények turelmesebbé tettek. Egyébként is Solymár hadnagynak volt szüksége Redmarra, a jegyzőkönyvet kellett vele aláíratnia.

A titkárt az öreg szobájában fogadtuk. A tényállás ismertetése s az általunk lefoglalt iratok bemutatása után elővezettettük Redmart. Négyszemközt akart beszélni a követségi titkárral, az öreg azonban ezt a vizsgálat közben nem engedélyezhette. Sőt, az volt a kikötése, hogy Solymár hadnagy fordítsa le nekünk a beszélgetést.

Redmar először is azt kérte, hogy a követség értesítse családját hollétéről s hogylétéről. Fábián ehhez hozzájárult. Aztán a védőügyvédről tárgyaltak.

— Nagyon köszönöm, alezredes úr! — mondta végül a középkorú, erősen őszülő titkár. — De ha már úgyis itt vagyok... nem vehetnék részt néma hallgatóként magam is a mai kihallgatáson?

— Bár ez nálunk nem szokásos, kivételesen hoz-

zájárulok — mondta az öreg. — John Redmar — fordult a fogolyhoz —, kielégíti mindez önt?

— Igen, uram, és hálásan köszönöm!

A titkár tizenegyre ért vissza dr. Zákányival, egy alacsony, valószínűtlenül nagy fejű, csupaagyemberrel. Testének aránytalansága, s a gyermekkori himlőtől ragyás arca miatt gnómszerű jelenség volt ez a Zákányi, de a tudása félelmetes, védői sikereivel általános tiszteletet vívott ki magának a városban. Arról volt nevezetes, hogy csak nyert ügyet vállal, illetve amit elvállal, azt meg is nyeri. A 2. számú ügyvédi munkaközösség tagja volt, de kedvére válogathatott a jó pénzt hozó ügyek között. Jövedelméről legendák keringtek, az adóhivatal kimutatása szerint dr. Zákányi Levente — Zsilinszky főorvos után — a város leggazdagabb emberének számított. Magas termetű, egzotikus szépségű nő volt a felesége, úgy járatta, mint egy hercegnőt. Gyermekük nem született, Zákányi minden pénzét az asszonyra és képgyűjteményére költötte. Hallottam, hogy képtára az ország öt legjelentősebb magángyűjteményének egyike, egy-két milliót ér. S egy nemrégiben elejtett kijelentése alapján a város abban reménykedett, hogy a magtalan Zákányi egész gyűjteményét szülővárosára hagyja, tekintélyét mindez tovább növelte.

Az öreg megnézte megbízólevelét, megjegyezte, még hiányzik róla a gyanúsított aláírása. Amikor ez is megtörtént, így szólt:

— Ügyvéd úr! Ön végighallgathatja valamennyi kihallgatásunkat, az időpontot mindig közöljük önnel. Kérdésekkel, észrevételeivel nem avatkozhat be a nyomozás munkájába! De hiszen ön ezt nagyon jól tudja.

A gnómszerű ember udvariasan meghajolt, egy milliméterrel sem mélyebben, mint amennyit az illemszabályok előírnak. Sőt, mert talán erre kínosan ügyelt, a mozdulat szembeszökően kimértté sikerült

— Teljes mértékben akceptálom, alezredes úr! Magam és védencem nevében még egyszer köszönöm bölcs döntését. Úgy vélem, ön mindannyiunknál előbb megértette, hogy ez az egyetlen megoldás, melynek révén elejét vehetjük minden esetleges későbbi találgatásnak, a külföldi lapok gyanúsító hírverésének, a nyomozással kapcsolatos kétkedésnek.

Az öreg is hűvösen felelt.

— Valóban erre gondoltam. Nem tudom, ismeri-e Dániel századost?

— Igen, volt szerencsém találkozni egy-két bravúros nyomozásával!

— Így hát azt is tudja, ügyvéd úr, hogy a legjobb bűnügyi nyomozónkra bíztam az ügyet. — Végignézett rajtunk. Arca aznap erősebben elszíneződött, táskás szemealja megduzzadt. — Úgy látom, megkezdhetjük a munkát. Dániel elvtárs, öné a szó!

Elnézést kértem egy percre, Pintericsné segítségével szobámból átvittem a Szentgály-ügy dossziéit és bűnjeleit. Az öreg ajánlotta, foglaljam csak el az asztalát, ő oldalt ült le, a tolmács mögé.

A követségi titkár és Zákányi ügyvéd kedvéért röviden összefoglaltam az ügy főbb mozzanatait. Nem tagadom, az első percekben feszélyezett az idegenek jelenléte, de aztán az is elmúlt. A gyanúsítotthoz fordultam.

— Redmar úr! Őrizetbe vétele óta ön két alkalommal két különböző vallomást tett. Az első változat szerint semmiről sem tudott, a haláleset az ön távozása után következhetett be, és az autókarambol meg a tiltott helyen megkísérelt határátlépés közben történt tettenérés is fatális balszerencse, illetve félreértés volt. A második változatban, őszintének mondott vallomása szerint, ön egy halott asszonyt hagyott a Szentgály-lakásban, egy ostoba balesetnek áldozatul esett nőt... És azért igyekezett szem elől eltűnni néhány napra, amíg

a nyomozás kideríti, csakugyan baleset történt, hogy azután a törvényes úton hagyja el az országot. Nos, önnek meg kell tennie a harmadik lépést is, beismerni, hogy megölte a barátnőjét!

— Azt is megmondhatná, miért öltem meg? — Redmar a két idegen jelenlétében megpróbált magabiztos lenni, a tévedésből súlyos bűnnel vádolt áldozat mártír szerepét eljátszani.

— Közöltem önnel, egyelőre nem tudom, hogy miért tette, de hogy ön megölte a barátnőjét, azt bizonyíthatom.

— De ha nincs bizonyítható indítóok, amely pedig minden emberi tett mögött ott húzódik.. éspedig földeríthetően, ... nem gondolja, uram, hogy akkor puszta föltevés marad az eset ilyen beállítása?

— Nem, uram, mert a gyilkosság tényét én már most cáfolhatatlanul bizonyítom, és meggyőződésem, hogy a gyilkosság okát is megtalálom. — Elővettem a két kihallgatás jegyzőkönyvét. — Amint látom, minden lap alján szabályszerűen itt az ön aláírása. Vagyis ön elolvasta és a valósággal megegyezőnek találta a jegyzőkönyveket?

— Igen... Már amennyire az ember huszonnégy óra múlva képes visszaemlékezni egy párbeszédre!

— A jegyzőkönyv az ön szeme előtt készült, pontosan így, mint most, nézze! — Odamutattam Pintericsnére. — Vagyis tegnap sem én diktáltam, hanem szó szerint került gépbe minden, ami közöttünk elhangzott. Ugyanis ebben az ügyben ezt is fontosnak tartottuk. Elvtársnő, álljon meg egy percre! Szíveskedjék felolvasni nekünk az utolsó három-négy bekezdést, Solymár elvtárs pedig lesz szíves lefordítani!

Amikor Pintericsné a szöveg végére ért, így szóltam:

— Nos, uraim, pontosnak találták legutolsó mondataink rögzítését?

A titkár is, Zákányi is elismerte, hogy semmi kifogásolnivalót nem találnak.

— Redmar úr! Van olyasmi a jegyzőkönyvekben, amit ön nem mondott, vagy másképpen fejezte ki magát?

Kicsit gondolkodott.

— Nem . . . Nem emlékszem rá.

— Nos, hadd emlékeztessem akkor egy kijelentésére. Ön azt mondta, hogy összeszólalkozásuk után a barátnője rendezkedni kezdett, és az asztalról letette a magas kerámia virágvázát a szőnyegre, az üveglap nélküli kis fémasztalka mellé. — A különálló dobozból bőrkesztyűbe bujtatott kézzel kiemeltem a virágvázát, az asztal külső sarkára helyeztem. — Ez volt az a váza? Felismeri?

— Igen . . . Igen.

— A virágcsokrot önök szedték még Tihanyban?

— Igen.

— Tudja, miért vall ez a váza ön ellen? Először azért, mert nincs rajta barátnője ujjlenyomata. Másodszor azért, mert a csokron, melyhez barátnője feje hozzácsapódott, egyetlen hajszál sem maradt, noha az ágyból könnyűszerrel összegyűjthettem egy tincsre valót. A váza harmadik és legterhelőbb vallomásáról kicsit később. Mivel magyarázza mindezt?

— Lehet . . . igen, úgy emlékszem, portörlőrongy volt a kezében, amikor a vázát letette az asztalról.

— Portörlőrongyot azonban egy takarító asszony csak legutoljára vesz a kezébe, s azt a helyszínen nem is találtuk meg . . . Ne erőlködjék, Redmar úr, hiszen mi tudjuk, hogy nem a barátnője tette le a vázát a fémasztalka mellé, hanem ön, amikor elkezdte a balesetjelenet beállítását.

Ajkát idegesen nyalogatta, zsebemből kivettem egy bontatlan Kent-csomagot.

— Parancsoljon! Ma reggel sikerült találnom kedvenc cigarettájából. Gyújtson csak rá, amikor jólesik!

Mohón nagyokat szippantott. Amikor tekintetével hamutartót keresett, kiemeltem az alsó fiókba fektetett dobozból az ólomkristály hamutartót, és hirtelen mozdulattal letettem Redmar keze ügyébe.

— Ezt kereste?... Tessék... Megfelel?

Redmar meghökkent, arca elszürkült.

— I... igen!... Köszönöm, uram!

— Miért sápadt el, Redmar úr?... Ismeri talán ezt a hamutartót? És ilyen megdöbbentő élménye kapcsolódik hozzá?

— Nem... nem, miért is ismerném?

— Mert ezzel ölte meg a barátnőjét!

— Nem igaz! Nem igaz! Tiltakozom! — kiabált hisztérikusan, még jobban leleplezve magát, s ez neki is eszébe juthatott, mert gyorsan hangot változtatott. — Sosem láttam ezt a hamutartót.

— Amint tapasztalta, uram, nálam annyiszor tiltakozhat, ahányszor óhajtja, ez azonban csöppet sem zavar abban, hogy bizonyítékaimat ön és majd az ügyészség, a bíróság elé tárjam. — Ismét váratlan mozdulattal emeltem ki a dobozból Baba egyik kesztyűjét, amely Judit szerint leginkább hasonlított a szekrényből eltűnt kesztyűhöz. — Szíveskedjék csak felhúzni!

Redmar megint elsápadt, de most uralkodott magán. Lassan előrehajolt.

— De hiszen ez látnivalóan... női kesztyű!

— Nem tesz semmit, uram. Azért szorultságból felcibálja kezére az ember, ha a meggyilkolt barátnőt kell elrendeznie egy megtévesztő baleset pózába, és minden áruló nyomot eltüntetni mellőle... Húzza csak föl nyugodtan, fölmegy az az ön kezére, meglátja! Ne féljen, nem ugyanaz, mint amiben a gyilkosság után dolgozott! Az valamivel világosabb volt, és az egyik ujjhelye véres lehet... Mert azzal ként rá egy kis vért a vasasztalka lábára és a letörött vázadarabkára. — Nem akart mozdulni, ráparancsoltam. — Húzza fel!

Tettette, hogy nem boldogul vele, a jobb kesztyú két helyen fölrepedt, azért végül csak felhúzta.

Ezután beszéltem Baba pedáns rendszeretetéről és sportolói múltjáról, az ezekkel kapcsolatos tanúvallomásokról, amelyek mind kizárják a véletlen baleset lehetőségét. Odamentem a szekrényhez.

— Kérem egy percre ide figyelni! Az áldozat hat-nyolc centiméterrel volt alacsonyabb nálam, a szekrény körülbelül ilyen magas. — Fölnyújtottam a kezem. — Remélem, már kitalálták: még ha valóban föl akarta is tenni ideiglenesen azt a bőröndöt, fölösleges lett volna székre állnia. Ez is az ön által elkövetett lebuktató hibák egyike, Redmar úr. Megértem, hogy abban a lelkiállapotban, egy váratlanul elkövetett gyilkosság nyomainak eltüntetése perceiben, nem gondolhatott mindenre tiszta fejjel... De ami a legsúlyosabban ön ellen szól, az ennek a vázának a harmadik vallomása. — Kikerestem a helyszín fotóit, az egyiken jól látszott az asztalka lábának lapos, kerek teteje. — Nézze meg, Redmar úr, milyen az az asztalka. Csak nézze meg!... Úgy, és most ezt a vázát és a letörött csórét, amelyhez az ön meséje szerint a lezuhanó áldozat feje hozzácsapódott! — Odaadattam a fényképeket Zákányinak és a titkárnak, majd velük is megszemléltettem a váza csórét. — Ügyvéd úr, felelhetne egy kérdésemre?

— Amennyiben tudok felelni, természetesen!

— Miután megtekintette a fényképet és a vázát, mi a véleménye: milyen sebet ejthetnek ezek a tárgyak?

— Hát kérem... — Láttam, Zákányi máris megbánta, hogy olyan készségesnek mutatkozott. — Az ugye, attól függ, milyen erővel csapódott hozzájuk az illető feje.

— Mivel szorosan egymás mellett álltak, tehát pontosan egyforma erővel ütődött mindkettőhöz.

— Tehát akkor két egyforma mély... vagy kevésbé mély sebet ejtettek.

— És alakjukra nézve? Tekintse csak meg még egyszer a fényképet és a váza darabkáját!

— Elnézést kell kérnem, százados úr, de úgy látom, ez ellenkezik védői szerepemmel! Különben is, hogy következtetéseiben esetleg messze vezető kijelentéseket tegyek, ahhoz alaposabban kellene tanulmányoznom az esetet és a szóban forgó bűnjeleket!

— Azt hiszem... — az öregre pillantottam — ennek sem lesz akadálya. Még ma kiszállunk a helyszínre, és megnézhetik az áldozatot is.

— Előre is köszönöm — mondta Zákányi.

— És ha óhajtja, orvosszakértőnk mellé meghívhatom az igazságügyi orvosszakértőt is.

Zákányi idegesen kutatott aktatáskájában, s leplezetlen bosszúsággal válaszolt.

— Igen, kérni fogom!

A követség titkára is izgatottan fészkelődött, Redmar kezdeti magabiztossága pedig végleg elpárolgott. Még nem roppant össze, de már egy megzavart, riadt ember ült előttem, akinek tétova tekintete félelemről árulkodott.

— Redmar úr! Remélem, időközben ön is kitalálta a virágváza harmadik tanúvallomását, melyen ön egyedül is elcsúszhatott volna. Hallhatnám tehát?

Hevesen ingatta a fejét.

— Nem... Fogalmam sincs róla, milyen újabb... feltételezésével akarja azt a balesetet ellenem fordítani!

— Nem az én föltételezésem, uram! Látja a fotón a fémasztalt? Lapos, kerek az asztalláb teteje. És a váza letörött darabja? Elvékonyított, hegyes csőr. Nemde két különböző sebet ejtenek az emberen? Feleljen!!

— Hát... persze...

— És ha kérhetném a titkár úr nézetét is ez ügyben?

A titkár meglepetten odajött az asztalhoz, szem-

ügyre vette a fényképet és a vázatöredéket, majd így szólt:

— Kétségtelen, hogy két különböző alakú tárgy, tehát az általuk ejtett seb is... más-más lehet.

— Köszönöm, titkár úr! Különben mindezt saját szemükkel ellenőrizhetik... Redmar úr, ezen bukott el ön menthetetlenül! Ha csupán ez az egyetlen tárgyi bizonyíték állna rendelkezésünkre, már akkor sem hihetnénk az ön balesetről szóló meséjének. Ugyanis az áldozat halántékán okozott két sebhely — pontosan egyforma! Hajszálnyira azonos, mégpedig egy ugyanilyen hamutartótól származik!

— Az lehetetlen! Nem lehet! Én... én magam láttam, amikor lebukott a hölgy! — védekezett kétségbeesetten Redmar.

Fölolvastam az orvosszakértői véleményt.

— Redmar úr! A tegnapihoz hasonlóan nem óhajtja kérni most is a kihallgatás felfüggesztését? Fáradtságára hivatkozva?

— Nem! Nem!... Most nincs rá okom, egyáltalán nem vagyok fáradt!

— Pedig most sokkal komolyabb oka van rá, hogy gondolkodjék. Tegnap igazán helyes belátásra bírták önt a pihenés órái: délután már vallomást tett! Igaz, egyelőre csak a balesetről, melynek — állítása szerint — szemtanúja volt. Persze, megértem, hogy a harmadik változatra sokkal keservesebb lesz elszánnia magát. Nem is sürgetem, gondolkodjék! Most visszavezettetem, ebéd után helyszíni szemlére megyünk.

A titkár és Zákányi doktor is gyorsan távozott. Csupán arra kérte őket az öreg, ha a két szemlén részt óhajtanak venni, pontosan két órára jöjjenek vissza.

Magunkra maradtunk, az öreg Solymárhoz fordult.

— Hadnagy elvtárs! Ezután folyamatosan le-

gyen szíves a kihallgatások jegyzőkönyveit leforditani és aláírattatni a gyanúsítottal!

Solymár és Pintericsné elvonult. Az öreg az ablakhoz sétált, s érdeklődéssel figyelt kifelé.

— Jöjjön csak, nézze! Kínos kifogásolnivalója lehet Zákányi doktornak! Azt hiszem, nagyon megbánta, hogy elhamarkodottan elvállalta ezt az ügyet. Egy jelentős ügy, melyet a híres ügyvéd nem nyerhet meg!... Nagy blama lesz!... Egyébként nagyszerű volt, Dániel fiam! Itt-ott kissé túljátszotta, például a hamutartó- és a kesztyűjelenetnél, de hát igaza van: a meglepetést sem szabad kiaknázatlanul hagynunk!

A helyszínre negyed háromkor érkeztünk. Zákányi a titkár kocsijával ment, mi az öreggel Csuhaj őrmester kényelmes Pobjedájának hátsó ülésén foglaltunk helyet, közöttünk a megbilincselt Redmar, elöl a gyanúsítottat kísérő törzsőrmester. Egy másik kocsiban Solymár, Pintericsné és Borova főhadnagy jött mögöttünk. Judit aznap reggeltől ismét dolgozott, de a lakáskulcsok még nálam voltak, akadálytalanul bejutottunk.

Körülbelül egy órát töltöttünk el Baba szobájában, ahol a délelőtti kihallgatáson felsorakoztatott érveimet szemléletesebben illusztrálhattam, s így meggyőzőbbek voltak. Itt már alkalmasnak láttam az időpontot, hogy a bűnügyben felbukkant apáról is szóljak. Redmart a közlés rendkívül felvillanyozta.

— Tiltakozom! Tiltakozom, hogy egy... egy ilyen zavaros ügyet mindenáron rám, a nyugati állampolgárra akarnak kenni! Hogy...

— Pardon, Redmar úr! — vetettem közbe. — Ön ellen nem mint az egyik nyugati állam polgára ellen sorakoztatjuk fel bizonyítékainkat, hanem mint az igazi tettes ellen!

— Félreértés... beugratás! Kérem, ügyvéd úr!...

— Ismét félbe kell szakítanom: ön a rendőrségi

nyomozás időszakában engedély nélkül nem beszélhet ügyvédjével! Különben hogy még hány gyanúsítottja van az ügynek, az védekezésében, vallomásában önt nem gátolja. Hiszen emlékszik, csak egyet kértem öntől találkozásunkkor: mindig a teljes igazságot vallja.

Zákányi hozzám lépett, halkan azt mondta:

— Ha megengedné, százados úr, mégis talán előbb kellett volna közölnie, hogy másik gyanúsítottja is van az ügynek!

— Bár ön jól tudja, ügyvéd úr, hogy kérdéseivel és megjegyzéseivel nem befolyásolhatja a nyomozás munkáját, felelhetek aggályaira. Dr. Szentgály Elemér, az apa, nyolc óra öt-tíz perckor érkezett, és nyolc tizenötkor távozott a házból. Ezt a házban lakó tanúk vallják. Nos, tehát az apa semmiképpen sem lehetett a gyilkos, néhány perc alatt nem zajlik le két ember találkozása, összetűzése és a gyilkosság, majd a baleset beállításának megrendezése.

Részletesen elsoroltam az apa későbbi jelenlétének egyéb bizonyítékait, az ujjlenyomatokat, a vonat érkezésének 7.55 órás időpontját, s hogy megtaláltuk nála a vonatjegyet.

— Hogy mégis miért most közöltem az apa megjelenését ezen a helyszínen? Érjék be annyival, uraim, hogy egy nyomozó mikor, mit tesz, azt egyedül a rábízott vizsgálat érdekei határozzák meg!

Az előre fölkért igazságügyi orvosszakértő már Czabar doktor társaságában várt bennünket. A boncterem képe és szaga, különösen a boncasztalon kitakart volt sógornőm látványa, a múltkorinál is mélyebben felkavart. Előbb az orvosok vizsgálták meg a holttestet, a halántékon ejtett két sebhelyet, utána hátraléptek, és akkor azt mondtam a gyanúsítottnak:

— John Redmar! Elhiheti, igazán őszintén sajnálom, hogy így kell viszontlátnia volt barátnőjét, de hát ön akarta... Most nézze meg jól a két sebhelyet! Lépjen csak még közelebb, az orvosszakér-

tők készséggel adnak felvilágosítást esetleges kérdéseire!

Redmar arca elszürkült. Megbilincselt keze miatt kissé esetlenül mozgott, de végül is odahajolt a halott fölé. Sokáig nézte, lélegzete lassan elnehezült.

Kivettem aktatáskámból az ólomkristály hamutartót, odanyújtottam Czabarnak.

— Légy szíves, egyeztessétek a sebhelyekkel: pontosan ugyanilyentől származnak! Az eredetit a gyilkos menekülés közben eldobta valahol.

Az orvosok megmérték a hamutartó szegletes sarkát, aztán a két ütés nyomát, azonosították a formákat.

— Igen, ezzel megölhették az áldozatot — mondta dr. Kalamár, az igazságügyi orvosszakértő.

— A hamutartó származása kielégíthetően bizonyítható — feleltem. — De ha Redmar úr végül is belátja, milyen kilátástalanul tagad, és megmutatja nekünk, hol dobta el az eredetit, a bizonyítás százszázalékos lehet.

Zákányi és a titkár is alaposan megszemlélte a hullát, majd kissé félrevonulva folytattuk a beszélgetést, melynek ugyancsak minden szavát legépeltettem Pintericsnével.

A boncterem előtt a követségi titkár elbúcsúzott Redmartól.

— Őszintén sajnálom, uram! Ami tőlünk telik, megtesszük! Családját haladéktalanul értesítjük, ügyének alakulását figyelemmel kísérjük. És a védője itt él a városban, rendelkezésére áll. Isten önnel, Redmar úr! — Hozzánk fordult. — Alezredes úr! Százados úr! Meg kell mondanom, hálás vagyok önöknek! Az önök személye és munkastílusa megnyugtat bennünket. Messzemenő segítségüket még egyszer köszönöm!

Amikor Zákányival kezet fogtam, azt mondtam:

— Ügyvéd úr, ha szabaddá tudja tenni magát,

holnap reggel nyolckor kihallgatom Szentgály Elemért, utána az ön védencét.

Előkapta zsebnaptárát, lelelapozott.

— Sajnos, ítéletet hirdetnek egyik ügyemben. Nem halaszthatná délutánra, százados úr? Nagyon kérem!

— Igaz, késlelteti munkánkat, de megteszem. Azért kérem, hogy a következő napokra mentesítse magát, ha részt kíván venni a kihallgatásokon.

Nem sokkal öt után az öreg útrakészen, megviselt aktatáskájával a hóna alatt, benézett hozzám.

— Remélem, nem felejtette el meghívásunkat? Ma este hétre.

— Nem, alezredes elvtárs, pontos leszek. És még egyszer köszönöm a megtiszteltetést.

— Hát akkor a viszontlátásra! — Az ajtóban megállt. — És Judit? Csakugyan nem jön el magával?

— Nem... És meg is értem, miért.

— Azért, ha javasolhatok valamit... Azt tanácsolom, kérdezze meg ma este is. Tudja, a nők szavai és tettei a férfiakénál is gyakrabban logikátlanok.

Az öregnek megint igaza volt. Hat előtt pár perccel értem haza, s felhívtam Juditot. Hangja meglepően baráti volt, kérdésemre kérdéssel válaszolt.

— De nem lesz ott tánc meg ilyesmi?

— Ugyan, az öregnél? Beteg embereknél? Egy kis baráti beszélgetés, semmi több. Meglátja, milyen érdekes emberek... Tehát eljön?

— Hányra?

— Hétre... Háromnegyedre taxival magáért megyek, jó?

— Várom.

Elbűvölő volt azon az estén. Tisztelettudó s ugyanakkor nagyon önérzetes viselkedésével mindenkit megnyert a kis társaságban. Csakugyan nem voltak sokan: az öregék, Kondor ezredes a felesé-

gével, az öreg két régi barátja, Fábiánné özvegyasszony húga és mi.

Különösen Fábiánné kereste az alkalmat, hogy velünk beszélgethessen, s Juditot hamar megszerette. Észrevettem, hogy az öreg egyszer Kondor ezredessel rólam vált szót. Nem sokkal utána félrehívott.

— Elvem, hogy okos ember nem iszik előre a medve bőrére, de ez nem is olyan... Azt akarom mondani, hogy ha sikeresen lezárja a Szentgályügyet, jó hírem lesz a maga számára.

Az öreg és a felesége szinte megkülönböztetett figyelmességgel bánt velünk. Jól tudtam, hogy a munkámért Fábián őszintén becsül, de nem feledkezhettem meg arról sem, hogy a fronton elpusztult fiukat is látják bennem, és ez a tudat — annak ellenére, hogy emberileg nagyon is értettem — egy idő után mégis zavart.

Tíz órakor hazakísértem Juditot. Gyalog sétáltunk át a fél városon. A nappalok kánikulai hősége után az éjszaka kellemesen hűs volt. Az utcán Juditba karoltam, nem ellenkezett. Még lazított is kéztartásán, hogy ujjaim alábújhassanak, majd gyöngéden magához szorította. Így lépkedtünk percekig, szótlanul.

— Örülök, hogy mégis elmentem — mondta aztán. — Érdekes emberek ezek a Fábiánék. Arcukra van írva a közeli halál, ők mégis úgy tartják magukat, hogy bámulatos.

A Kossuth-mozinál akkor tódult ki a főutcára az esti előadás közönsége, lassítottunk, vártunk, amíg szétoszolnak.

— Magát szereti a főnöke — mondta Judit. — Sok mindenből kitalálhattam.

A lift előtt kezét nyújtotta.

— Köszönöm ezt az estét! Jó éjszakát!

Meg akartam ölelni, ő azonban kitért előle.

— Ne tegye! Olyan szép volt ez az este... És még Babát sem temettem el.

— Bocsásson meg! Maga mellett nehezen tud az ember végig fegyelmezett maradni.

— Nekem pedig éppen az tetszik magában, hogy fegyelmezett.

— Ma megkérdeztem az öregtől: az orvosszakértőkkel való konzultálás után engedélyezte a temetést. Csütörtökre.

— Istenem, holnapután! Hogy fogom én azt a sok formaságot...

— Ha rám bízza, mindent elintézek.

Hálásan végigsimított a kezemen.

— Köszönöm! Köszönöm! Sokat gondolkodtam a kapcsolatunkon. Örülök, hogy találkoztam magával... mert talán maga mellett... Jó éjszakát! — S mielőtt bármit mondhattam volna, belépett a liftbe, és megindult felfelé.

Másnap reggel Czabar doktor kopogtatott be hozzám. Megállt velem szemben, mögötte az ajtó fehér lapjával olyan volt, mint egy fura figurát ábrázoló kép. Cinkosan mosolygott.

— Láttalak tegnap este, Mackó! Moziban voltam, és te ott sétáltál el, karonfogva azzal a bomba nővel! Mondd, hogyan ismerkedtél meg vele?

Czabar stílusa máskor is bántott, most egyenesen sértett.

— Megbocsáss, doki, de ez nem téma köztünk!

Csiklandós kamaszvihogásával felnevetett, de menten el is komolyodott.

— Ennyire belebolondultál? Megértelek, olyan nő, akivel nem minden évtizedben találkozik az ember!

— Kértelek, térj át más témára.

— Bocsáss meg, dehogy akarlak bántani, azért még engedj meg egy mondatot. Úgy látom, nem tudod, milyen veszély fenyeget, ha azzal a műtősnővel kikezdesz. Három éve beleesett a sebészet egyik fiatal orvosa. Nagy volt a szerelem. pár hónap múlva a kolléga mégis elhelyeztette magát. Nekem elárulta, miért... Azt mondta: öregem, ez

a Judit főnyeremény egy férfinak, de az ember idegeit kikészíti! Tele van pokoli gátlásokkal, még Auschwitzból hozta őket.

— A kollégád nyilván képtelen volt legyőzni azokat a gátlásokat... Én magyarázzam neked, az orvosnak, hogy a legtöbb gátlás feloldható, csak az okokat kell földeríteni?

Szokatlanul baráti volt a doktor.

— Én mégis azt ajánlom, légy óvatos! Ne szeress bele nagyon, nehogy végül téged is kikészítsen. Isten bizony, sajnálnálak!

Talán ha nem ő figyelmeztet, megpróbáltam volna kissé megismerni Judit életét, ezt azonban Czabar szavaira szükségtelennek és megengedhetetlennek tartottam.

Valójában időm sem volt ilyesmire, mert napjaimat kitöltötte a Redmar leleplezéséért folytatott munkám. Ráadásul ott volt Baba temetése, az is sok szaladgálnivalót adott.

Napokon át folytattam Redmar kihallgatását. Már minden bizonyítékot felsorakoztattam, valamennyi ellenérvét megcáfoltam vagy kétségessé tettem, ő azonban makacsul tagadott. Igaz, egyre kimerültebbnek látszott, kérdéseimre késve felelt, mintha nehezebben fogná fel szavaim értelmét, vagy többszörösen megfontolná a választ.

Szentgály Elemér ügyét lezárhattuk, szabadlábra helyeztük.

Baba temetésén szokatlanul sokan jelentek meg. A barátokon, munkatársakon, a ház és az utca lakóin kívül ott voltak a kíváncsiskodók is, akik a megyei napilapból értesültek a bűntényről.

Juditot rettenetesen meggyötörte a temetés. Egyszer kis híján elájult, néhány pillanatig teljes súlyát kellett tartanom, és közben beszélni hozzá, hogy szedje össze magát. Másik oldalról a barátnője támogatta. Kórházi ápolónő volt, időnként egy kis üveget tartott Judit orra alá, az mindig magához térítette.

Temetés után nem kísérhettem haza, mert aznap délután még ki kellett hallgatnom Redmart. Láttam, hogy a módszeres, kitartó ostrom apránként megtöri ellenállását.

Redmarnak már csak egyetlen érve maradt, egyetlen mindig újrafogalmazott kérdés: mi érdeke fűződött volna a gyilkossághoz? Jólmenő üzlete, pénze van, anyagilag nem állt érdekében barátnője megölése, mint férfi még mindig hódító: miért kockáztatta volna egész jövőjét egy oktalan gyilkossággal?

Én is konok voltam, s magam is elismételtem: igaz, hogy az okot még nem ismerem, de az elégséges bizonyítékaim megvannak.

Zákányi doktor is belefáradt a kihallgatásokba, bírósági tárgyalásaira hivatkozva kétszer is elmaradt. Amikor jelen volt, szorgosan jegyezgetett. Különben pontosan tartotta magát szerepéhez. A szorongatott Redmar néhányszor megkísérelte egy-egy kérdéssel segítségül hívni, Zákányi azonban mindannyiszor emlékeztette őt arra, hogy pillanatnyilag semmit sem tehet érte.

Ez a munka egymagában is elég lett volna, nekem azonban azok az esték legalább annyira igénybe vették az idegeimet. Két ügyeletesi szolgálatom napját kivéve, minden este meglátogattam Juditot. Az öreg születésnapja, illetve Baba temetése óta látogatásaim ellen nem tiltakozott, de bizalmasabb közeledéseimet mindig visszautasította. Beszélgettünk, cigarettáztunk és ittunk, kezdtem hozzáedződni a konyakhoz, cherryhez, legalábbis már nem idegenkedtem két-három kupicától.

Persze nem egyszerű olyan nővel órákat eltölteni egy szobában: olykor én is megfeledkeztem Judit megmagyarázhatatlan tilalmairól.

Egyszer, amint elhaladt mellettem, magamhoz öleltem, az ölembe húztam. Felugrott, vergődő tekintettel nézett rám.

— Bandi, miért nem elég, ha csak beszélgetünk barátokhoz illően?

Más alkalommal a bárszekrény előtt öleltem át és megcsókoltam. Visszacsókolt, de aztán szabadulni akart. És mert nem engedtem, öklével kezdte verni a mellemet.

— Nem! Nem!... Eresszen! — Hisztérikusan kiáltozott, és kezével valósággal marcangolt. — Nem akarom! Nem akarom!

Pokoli esték voltak. Én majd megőrültem a vágytól, annyira kívántam, ő meg nem, nem és nem... Azt hittem, belebolondulok, ha sokáig így megy.

Másnap éjszakára ismét beosztottak ügyeletesnek, következő nap ő volt inspekciós. Mindennap felhívtam a kórházban. Telefonon egészen más volt, igazi jó pajtás, kedves, gyöngéd asszony. Én egyre ingerültebb, követelőzőbb, már-már goromba, pedig hát jogom ehhez nemigen volt.

A következő nap délutánján a kihallgatást Redmar ezzel a bejelentéssel kezdte:

— Vallomást akarok tenni... Nem bírom tovább ezt a tortúrát. Élek az alkalommal, hogy az ügyvéd úr is jelen van: mindent elmondok.

— Tehát megteszi a harmadik lépést is?

— Igen.

— Egy perc türelmet kérek, áthívom az alezredes urat.

Az öreg azonnal jött, üdvözölte Zákányit, aztán leült szokott helyére, és bólintott. Én pedig elővettem cigarettatárcámat, megkínáltam Redmart is, rágyújtottam. Nagy pillanat volt, alig bírtam elrejteni elégedettségemet, a kitartó, makacs vadász örömét a ritka zsákmány elejtése pillanatában.

— Tessék, John Redmar, hallgatjuk!

Szomjasan nyelte, fújta a füstöt, apró májfoltokkal behintett keze remegett, hangja reszelősen érdes volt.

— Akkor hát... elkezdem... Igaza volt önnek: nem könnyű az embernek ilyen lépésre elszánnia

magát... De letartóztatásom óta csak arra tudok gondolni, bevalljam-e... hisznek-e nekem, ha őszinte leszek... És megértik-e azt a szituációt, amelyben... — Nagyokat nyelt, nyakán ilyenkor kidagadtak az izmok, nyelve botladozott.

Megkínáltam egy pohár vízzel. Mohón kortyolta, sűrű szőrzettel fedett keze fejével két oldalra szétt törölte bozontos, ápolatlan szakállát.

— Önök annyira ismerik a részleteket, hogy rövidre foghatom vallomásomat, akkor is tisztán megértik a szituációt... Igen, ragyogó nő volt, életemben a második ebből a ritka típusból. És mind a kettővel itt találkoztam... Azzal indultunk el Tihanyból, hogy néhány napig még nála maradok, de másnap reggel... Amint fölébredtünk, rögtön arról kezdett faggatni, mikor térek vissza, mikor veszem feleségül... — Idegesítően sokáig veregette le cigarettájáról a hamut, horgosan begörbített jobb mutatóujja gépiesen járt fölle. Nem sürgettem mégsem, már nem kellett félnem, hogy nagyon elhúzódik a nyomozás. Ez után a vallomás után egy-két nap alatt lezárhatjuk az ügyet, és akkor az öreg egy ideig biztosan megkímél ilyenféle megbízatásoktól.

— Én persze óvatosabban felelgettem, ezen ő felháborodott, veszekedni kezdett... Ismerik az ilyen helyzetek tehetetlenségi erejét: vannak, akik elkezdik és nem bírják abbahagyni, beletüzelik magukat... Szó szót követett, már verekedtünk. Előbb azt a könyvet tépte ki a kezemből, melyet találomra levettem a polcról, idegnyugtatónak... Azután mondtam valamit, már nem emlékszem... Igen, talán olyasmit, hogy azért neki is tudnia kellene: a nyári kalandok általában nem végződnek házassággal... Nekem jött, mintha meg akarna ütni, jobb karomat magam elé emeltem, védekezőleg, ő azonban beleharapott... Éles fogai voltak, mélyen megharapott, rögtön kiserkent a vér, s fájdalmamban feljajdultam...

— Mutassa annak a harapásnak a nyomát!

Készségesen fölállt, kissé felhúzta jobbján a zakót és az inget, s akkor előtűnt az alsó és felső fogsor egymással szembefordult két félköríve. Vékony, elvarasodott vonalak, ahonnan a var már leesett, a sűrű, vörös szőrzet alatt is jól látszott a friss heg rózsaszínű íve.

Az öreg is megnézte, aztán Solymár, Zákányi, legvégül a kíváncsiskodva nyújtózkodó Pintericsnének is megmutatta Redmar.

— Folytassa, kérem!

— Megértheti, hogy fájdalmamban... a harapás pillanatában reflexszerűen eltaszítottam magamtól... Megtántorodott, nekiesett a cserépkályhának. Más nő megszeppenve elhallgatott volna, sírni kezd, ő azonban, mint a fúria... Felkapta a cserépkályha elől a hosszú piszkavasat... Ütésre emelte az ujjnyi vastag acélrudat... Látták, milyen erős nő volt, bevallom, megijedtem... megriadtam... Nyilván önkéntelen védekező mozdulat volt, hogy megragadtam azt a hamutartót, kivédeni az ütést... De ki tud kiszámítani egy mozdulatot: véletlenül a halántékára sújtottam, és nem a karjára... Elnéztem... Nem esett össze mindjárt, egy-két pillanatig állt, a keze már lehanyatlott... Csak azután csuklott össze...

— Miért kellett kétszer ütnie? — kérdezte az öreg.

Redmar meglepetten nézte Fábiánt, először fordult elő, hogy közbeszólt, mert fontosnak tarthatta, hogy azt a kérdést föltegye, ha már én megfeledkeztem róla.

— Nem tudom... Nem tudom — mondta Redmar kissé kábult, kusza visszaemlékezéssel. — Nyilván reflex volt, az önvédelem öntudatlan mozdulata... Igen, hiszen önvédelemből tettem, ha nem védekezem, agyoncsapott volna... Sajnos, elvétettem... A szemén mindjárt láttam, hogy rettenetes dolog történt. Néztem aztán a pulzusát,

hallgattam a szívverését, de mindkettő megállt... Talán egy-két percig is eltartott, amíg tehetetlenul rámeredtem, mintha képtelen lettem volna felfogni a halál tényét... Aztán mikor összeszedtem magam, kigondoltam, hogy csak egyetlen módon biztosíthatok magamnak néhány órás előnyt, miközben átjutok a határon... Hogyha úgy állítom be az egészet, mintha véletlen baleset volna... Hát így történt, a többit már tudják.

— Mennyi ideig tarthatott a jelenet beállítása?

— Talán negyedóráig... Nagyon nehéz volt emelgetni... És vigyáznom kellett, hogy egyetlen hibát se kövessek el.

Felmutattam a hamutartót.

— Tehát ennek a másával ölte meg?

— Igen.

— Hová tette?

— Útközben kidobtam a kocsiból.

— Ha végigjárjuk az útszakaszt, felismerné a helyet?

— Nem tudom... Olyan idegállapotban voltam...

— Azért holnap délelőtt megpróbáljuk felkutatni... És közben a barátnője kesztyűjét használta?

— Igen.

— Attól hogyan szabadult meg?

— Egymásba gyűrtem, és egy kis folyóba dobtam.

— Tehát ezért rohant úgy a Simcájával, mert igyekezett mielőbb átjutni a határon? És ezért nem vesztegette idejét Győrben a kórházi vizsgálattal?

— Ezért.

— Remélem, ezek után nem akarja elhitetni velünk, hogy csak idegnyugtatóul töltött el öt napot a határ közelében? És a letartóztatása utáni napon vonattal akart elutazni?

— Most már nem állíthatom.

— Mindent elmondott?

— Mindent, uram... Igen, minden lényegeset. A többit tudják.

— És azt is megmondhatná, miért szánta el magát erre a vallomásra?

Még egy utolsót szippantott, aztán eloltotta a cigarettát.

— Mert láttam, meggyőződtem róla, hogy nem tudok védekezni a bizonyítékai ellen. Sokat gondolkodtam... Ismétlem, amit tettem, önvédelemből, reflexszerűen, bár tudom, hogy így is bűnhődnöm kell érte.

— Tehát megbánta, amit tett?

Szomorúan nézett rám, lappangó durvaságokat is rejtegető, különös, kemény tekintete kocsonyássá vált.

— Hogyne bántam volna meg... Mondom, hogy csak önvédelemből, merő véletlenségből történt! Ki ölne meg másként egy olyan nőt!

Néhány pillanatig szótlanul néztem a megtört, bűnbánó férfit, s ha furcsa is, abban a percben valami megértést, részvétet éreztem iránta. Valóban pokolian peches ember volt: borzalmasan fejeződött be az isteni nyári kaland.

— Van valami kívánsága?

— Szeretnék levelet írni a családomnak és beszélni az ügyvéd úrral!

— Semmi akadálya... Őrmester elvtárs, majd adjanak a fogolynak papírt és írószert!

Fölállt és udvariasan meghajolt.

— Köszönöm, uram! — A vallomás után láthatóan felszabadultabban mozgott.

— Azért valamit nem értek, John Redmar. Ön megölt egy embert, ennek következményei elől menekült, bujkálni kényszerült: hogyan lehetséges, hogy mégsem változtatta el a külsejét? Mindenki más levágatta volna a szakállát, bajuszát, ön miért nem szabadult a nagyon is feltűnő ismertetőjeltől?

Nem sokáig fontolgatta a választ.

— Nem dobtam el az okmányaimat sem, mert a karambol után úgy döntöttem: úgysem lesznek képesek rám bizonyítani, végig kitarthatok tehát amellett, hogy semmiről sem tudok... S ha már nagyon muszáj, annyit beismerhetek, hogy tanúja voltam a végzetes balesetnek.

A magyarázatot kielégítőnek és logikusnak találtam.

— Őrmester elvtárs, kísérje vissza a foglyot!

Amikor Redmar mögött becsukódott az ajtó, megkönnyebbülten lélegeztem fel, mint aki lidércnyomástól szabadul. Örültem volna, ha a rég várt percben egyedül vagy az öreggel kettesben lehetek, Zákányi azonban azt mondta, néhány problémáját szeretné velem megbeszélni, és most azonnal, ha megtehetném.

Az öreg elköszönt.

— Gondolja, hogy holnap estig elkészül a zárójelentéssel?

— Megpróbálom.

— Éppen ideje befejeznünk ezt az ügyet!

Az öreg is elment, én pedig, bár öt óra elmúlt, nem tehettem mást, azt mondtam:

— Jöjjön, ügyvéd úr, és kezdje el, mert végül még itt sötétedik ránk!

Ha nincs ott Zákányi doktor, nyomban indultam volna Judithoz, hogy megvigyem neki a hírt, az ügyvéd azonban körülményesen kezdte a beszélgetést. Végére sem ért első, többszörösen bővített mondatának, amikor kopogtattak az ajtón. Judit volt, s mögötte az öreg.

— Pardon, bocsánatot kérünk, de halaszthatatlan a dolog! — mondta Fábián. — Ügyvéd úr, ismerkedjenek meg! Zákányi doktor, Kohlmann Judit műtősnő! Az áldozat régi barátnője és lakótársnője.

Én is üdvözöltem Juditot, kíváncsi voltam látogatása okára, helyette azonban megint az öreg szólalt meg.

— Dániel elvtárs! Hallgassa csak meg Juditot: rendkívül meglepő közölnivalója van a számunkra!

— Mi történt, mondja már... De bocsánat: foglaljanak helyet!

Judit nem ült le, még sosem láttam olyan feldúltnak, Baba halála napján sem, alig tudta elkezdeni mondanivalóját.

— Kint vártam... magára vártam a folyosón... kilépett innen az a szakállas... Előttem haladt el, én meg mintha valami húzott volna, felálltam, úgy bámultam... Aztán megindultam utána...

— De hát miért?... Leírásom alapján könnyen kitalálhatta, kicsoda.

— Nem is az döbbentett meg, hogy láthatom Baba gyilkosát... De abban a pillanatban úgy éreztem: én ismerem ezt az embert! Igenis, ismerem!... Valahol már találkoztam vele!

Leültettem, mert attól féltem, rosszul lesz.

— Az lehetséges, ha 1939-ben maga is Tihanyban nyaralt, mint Redmar.

— De én nem nyaraltam akkor a Balatonnál.. Különben is alig tízéves voltam... Máshonnan ismerem!

— Esetleg a dachaui koncentrációs tábor felszabadításakor láthatta, ahová magukat áttelepítették... Vagy kórházi ápolása idején, az amerikai zónában?

— Nem! Biztos vagyok benne, hogy egészen máshol találkoztunk!

— Nyugodtan gondolkozzék!

— Nem tudom... Így nem bírok rájönni... Nem lehetne visszakísértetni?

Az öregre pillantottam.

— Én mindenesetre javasolom — mondta Fábián. — Az ügy ugyan befejeződött, nekiülhet a zárójelentésnek, de hát az a kötelességünk, hogy minden felbukkanó nyomot megvizsgáljunk.

Solymár számát tárcsáztam. Szerencsém volt, a jegyzőkönyvet fordította. Kértem, azonnal jöjjön

át hozzám. Pintericsné hazament, még jó, hogy volt két üres magnószalagom, tehát fölvehettük a kihallgatást.

Az őrmester néhány perc múlva visszavezette Redmart. Igen meglepettnek látszott, különösen Judit jelenléte zavarta, akit az öreg mellé ültettem, onnan jól megfigyelhette a gyilkost. Abban állapodtunk meg, hogy én valami kérdés tisztázásával lefoglalom, s hátha közben Judit rájön, valóban találkozhatott-e Redmarral, vagy csak képzelődik.

— John Redmar! Zárójelentésem előtt szeretném még részletesebben megvizsgálni azt az imént foltett kérdést... A jegyzőkönyvvezetőt hiányolja?... Már hazament, de amint látja, magnóval helyettesítjük... Nos, engedje meg, de előbbi válasza után sem értem teljesen az ön gondolatmenetét. A gyilkosságot követően ön mindenáron ki akart jutni az országból, majd amikor a karambol után a legális utat már túl kockázatosnak találta, menekülni, bujkálni kényszerült... Ami különben rejtegetőit illeti: azért mert ön nem hajlandó nekünk elárulni nevüket, címüket, mi meg fogjuk találni őket is... Nos, én arra gondolok: az emberek ilyen esetben igyekeznek külsejüket elváltoztatni. Ruházatát ön is kicserélte, de miért hagyta meg a szakállát?

— Az előbb már elmondtam... Annak minden percben ki voltam téve, hogy rám találnak, és ha szakáll nélkül tartóztatnak le, az az első pillanatban elárulja bűnösségemet.

— Meggyőzött: úgy látszik, igaza van! Ezt nagyon okosan kitervelte!

Redmar elégedetten elnevette magát. Egy-két pillanatig tartott az egész, Judit azonban hisztérikusan kiáltozni kezdett.

— Appel! Appel!!... Los! Los!

Redmar gépiesen felpattant, vigyázzba vágta magát, kusza rémületben meredt Juditra, aki ugyancsak felállt, a következő pillanatban azonban

Redmar ideges fészkelődéssel visszatelepedett a helyére.

— Aber Herr John Redmar! Sprechen sie deutsch? — kérdeztem tőle magam is meglepetten. Tagadóan rázta a fejét.

— Nem értem önt, mit mond.

— Érti! érti! — kiáltozott Judit, s odajött íróasztalomhoz. — Tudom már, kicsoda ez az ember!... A nevetéséről ismertem rá!... A szakáll és a szemüveg teljesen elváltoztatta az arcát, de ezt az öntelt nevetést nem lehet összetéveszteni senkiével!

— Eszébe jutott, hol találkozott vele?

— Auschwitzban!

— Auschwitzban?! Hogyan?

— Ő volt az az SS-tiszt, aki engem halálra akart korbácsolni!... Akiről már beszéltem magának.

Solymár mindent fordított. Redmar felháborodottan méltatlankodott.

— Ez képtelenség!... Tiltakozom az ilyen kihallgatási módszerek ellen, hogy őszinte beismerő vallomásom után ezzel az átlátszó provokációval akarnak mélyebbre rántani!... Ügyvéd úr, kérem...

— Többször elmagyaráztam önnek, hogy ügyvédjével csak a mi engedélyünkkel tanácskozhat!

— De ha ilyen inzultusoknak vagyok kitéve!

— Judit, kérem, gondoljon arra, hogy egy kanadai állampolgárról, egy angol férfiról van szó!

— Nézze meg a jobb alsókarját! Ha ott találja egy harapás nyomát, az bizonyítani fogja állításomat!

— Szükségtelen; délután folyamán Redmar vallomást tett, beismerte, ő ölte meg Babát, önvédelemből... Akkor megmutatta a karján Baba harapását.

Judit diadalmas nevetését a zilált idegállapot vibrálásai borzongatóvá tették.

— Ez is... ez is ellene tanúskodik!... Vizsgál-

ja meg csak gondosabban; jobb karján, a könyökhöz közel ott kell lennie egy régi harapásnak is!... És a bal hóna alatt az SS-nél előírt tetoválásnak! Illetve a tetoválást eltávolító plasztikai műtét nyomának, mert holtbiztos, hogy a háború után ő is elvégeztette azt a kis operációt!

— Derékig vetkőzzön le! — parancsoltam Redmarra, s amikor vonakodott, hozzátettem: — Vagy valóban van oka félni ettől az ellenőrzéstől?

Az öreg odament Redmarhoz, szótlanul várakozott.

Redmar sokatmondó lassúsággal vetkőzött, miközben Juditot nézte megkeményedő, hideg tekintettel. Szemének ezt a kegyetlen kifejezését még nem ismertem.

— Alezredes úr, megengedne egy észrevételt? — kérdezte Zákányi.

— Tessék, ügyvéd úr!

— Egyetértek alezredes úr megállapításával, hogy a gyanúsított ma délutáni töredelmes beismerő vallomásával a nyomozás befejeződött... Nem hinném, hogy helyt kellene adniuk egy emberileg nagyon érthetően megviselt idegzetű hölgy fantasztikus gyanúsításainak... Mert ne is mondjam: mindez számomra úgy hangzott, mintha egy krimiregényből olvasnák!

Redmar abbahagyta a vetkőzést, ingét kezdte visszagombolni.

Az öreg türelmesen végighallgatta Zákányit, szeme körül leplezett mosolya játszadozott.

— A krimi kifejezést elmarasztaló értelemben használta, ügyvéd úr? És valótlan, kitalált történetet ért alatta, súlyosbítva a művészietlen, azaz irodalmiatlan feldolgozással?

— Pontosan, alezredes úr! — helyeselt élénken Zákányi. — Hát nem hihetetlenül hangzott mindaz, amit a hölgy előadott?

— Valóban.

— Akár egy hagymázas vízió!

— Szóról szóra! Csakhogy, ügyvéd úr, én azt is megtanulhattam, hogy az élet produkálja a legképtelenebb, legvalószínűtlenebb történeteket is. Az írói fantáziánál százszor vadabb krimiket... Óhajt hallani egy fantasztikus sztorit? 1944-ben az ostromot Budapesten éltem át. A szomszéd ház belövést kapott, égni kezdett. Alig néhányan voltunk ott férfiak, akik elkezdtük a mentést, a beomlott ház- és pincebejárat mögött rekedt emberek kiszabadítását. Nem találja ki, ki volt az az eszméletlen férfi, akit én hoztam le az egyik lakásból... Egy detektív, aki előző évben szétverte egyik vesémet, és a másikat is egész életemre tönkre tette... Megkínzatásom óta ezerszer kívántam a halálát, s amikor biztosan ott pusztult volna, én megmentettem. Utána még örültem, hogy észrevétlenül leléphettem, mert már éledezett. A felelősségrevonást is megúszta, a németekkel Nyugatra távozott.

— Persze, persze, igaza van, előfordulnak az életben extrém esetek, de ez!... — Zákányi kereste a megfelelő kifejezést. — Két ember a világ két végéről és ilyen fantasztikus...

— Nézőpont kérdése, ügyvéd úr — szólt közbe az öreg, majd erélyesen rászólt a reménykedve várakozó Redmarra. — Vesse már le azt az inget!

Redmar végre ott állt előttünk félmeztelenül, az öreg elsőnek lépett hozzá, s megvizsgálta bal hónalját.

— Igen, itt van valami.

— Észak-Afrikában kaptam — mondta Redmar —, egy repeszdarabtól.

— Dániel elvtárs, majd vizsgáltassa meg az orvosszakértőnkkel, mitől eredhet ez a heg — mondta Fábián. — De tessék, nézzék meg maguk is!

Persze egyikünk sem tudott az öregnél okosabbat mondani. És meglehet, hogy ha Czabart előkerítem, ő sem bizonyíthatna semmit. De hogy a könyökhöz közel valóban ott találtuk egy régi harapás elhalványult rajzát is, az már arra figyel-

meztetett, komolyan meg kell vizsgálnunk Judit vádját. Redmar ugyan erre is rögtön magyarázatot adott, hogy katona korában harapta meg egy szicíliai nő, Marsalában, amikor a partraszállás, a harcok után már volt idejük szórakozni is.

Én mindenesetre megpróbáltam Czabar nyomára bukkanni, de nem jártam sikerrel. Az orvosszakértői véleményt tehát másnapra kellett halasztanunk.

— Ön tehát azt állítja, hogy ez az ember nem az, akinek mi eddig tartottuk, s akinek ő is vallja magát? — fordult Judithoz az öreg.

— Igen, azt! Legelőször a mozgása tette gyanússá, aztán a nevetése végképpen elárulta.

— Ön szerint mi az igazi neve ennek az embernek?

— Walter Frank... Walter Frank, SS-Obersturmfuhrer!... Azaz főhadnagy.

— Elmondhatná, van-e valami közvetlenebb oka annak, hogy huszonkét esztendő után is így emlékszik rá?

— Elmondhatom... Attól tartok azonban, hogy az ügyvéd úr ezt is fantasztikus kriminek fogja minősíteni. Sajnos, a barátnőm, aki minden szavamat igazolhatná, éppen ennek a gyilkosnak a kezétől elpusztult... És már biztosan tudom, éppen azért némította el örökre, mert Baba felismerte!

Judit elvértelenedett arcából élesen kirajzolódott az összenőtt, sűrű szemöldök hosszú, kettős íve, ajka meg-megremegett. Féltem, hogy az általam még ismeretlen, szörnyű élmény a múltkorinál is erősebben megrázza, ezért megkérdeztem:

— Úgy érzi, a közelmúlt eseményei ellenére is van elég ereje, hogy?...

— Van! Igen, van! — jelentette ki eltökélten Judit. — Van, és beszélni akarok!

— Akkor kérem, foglaljon helyet!... Ön is, ügyvéd úr... John Redmar, felöltözhet!

— 1944. június 28-án érkeztem Auschwitzba,

szüleimmel és három testvéremmel... Meg a rokonaimmal. Szüleimet nagyon megviselte a négyhetes gettó, az utazás, rokkant, öreg emberek lettek, mire a rampán Mengele doktor elé kerültünk... És mert három testvérem mind kisebb volt... a családból egyedül kerültem jobbra... Kétségbeestem, nem értettem, miért szakítanak el tőlük. Odafutottam hozzájuk, a bal oldali oszlop végére, de valaki durván eltépett anyámtól, és visszataszigált jobbra... Tizenöt évem ellenére erős, fejlett lány voltam, tizennyolcnak látszottam. Ennek köszönhettem, hogy jobbra küldtek... Néhány hónap múlva csont-bőr voltam, harminchét kiló. Örökké éheztem... Baba is hasonló utat járt be, már úgy összetartottunk, mint a testvérek... Annál is erősebben...

— Kérem, pihenhet közben — figyelmeztettem, mert fogadkozása ellenére is láthatóan szenvedett a régi élmények felidézésétől.

Zákányi kényelmetlenül érezhette magát, egyre feszengett, följegyzett néhány szót, majd úgy tett, mintha nagyon figyelne, de agya nyilván megfeszített erővel dolgozott, az esetleges következményeket latolgathatta.

Redmar a térdére fektette összekulcsolt kezét, s meg sem mozdult egész idő alatt, noha Solymár minden szót lefordított. Úgy tett, mintha egy harmadik személyről volna szó, akinek az ügye nem érdekli különösen.

— Folytatom — mondta Judit. — Baba talán nálam is többet szenvedett az állandó éhezéstől. Sokáig tartana, ha arról is beszélnék, hogy a halálra szánt emberek mindenüket odaadták egy kis élelemért, és hogy mindenki kivetkőzött emberi mivoltából. Ez úgyis csak közvetve tartozik ide... A női táborba néhány férfi-rabnak bejárása volt, különféle szerelőknek... Egy lengyel fiú belém szeretett, nekem is nagyon megtetszett Ladislaw. Gyöngéd volt, udvarias, aminek szinte már az em-

lékét is kitörölték belőlem, és mindig hozott ennivalót... Babával megosztottam minden falatot, az a pótlás tartotta bennünk a lelket hetek óta... Igen, már én is szerettem Ladislawot, és amikor egyszer elbújhattunk a barakk egy elkülönített zugába, nem ellenkeztem...

Szünetet tartott, a pillantását kerestem, hogy valahogyan jelezzem, nem kell mindent ennyi ember előtt elmondania, ő azonban szigorúan bezárkózott, maga elé nézett, s folytatta vallomását.

— Maguk azt úgysem képesek felfogni, mit jelentett nekem az a fiú... Szerettem, imádtam, és éreztem... minden sejtemmel azt éreztem abban a percben, hogy most én is... hogy valami nagyon szépet és jót adok neki a sok jóságáért... A bátorságáért, mert nem volt veszélytelen, amit értem tett... Egy rettenetes dörrenésre eszméltem, s arra, hogy Ladislaw egy durva, görcsös összerándulással leperdül rólam... Kinyitottam a szemem, és ez a... ez a vadállat állt fölöttem nevetve, kezében még füstölgött a pisztoly... Arcomat, felsőtestemet elöntötte valami forró nedvesség... Lenéztem a földre, Ladislaw már nem mozdult. Engem ez... kirúgdalt a barakkból, letépte rólam rongyaimat is, appelt hívatott össze a kápókkal, és korbácsolni kezdett. Azt mondta, a tulajdon kezével öl meg... A tizenkettedik ütés után Baba hozzá rohant, és a karjába harapott. Pontosan oda, ahol az előbb látták... Ez felordított, lecsapott Babára, de csak egyetlenegyszer, attól rögtön felszakadt a bőr a jobb szeme sarkánál... Ha abban a pillanatban nem szólalnak meg a szirénák, mind a kettőnkkel végzett volna... A légiriadó alatt más barakkban bújtattak el bennünket, utána nem láttuk többé Walter Frankot... Megtudtuk, hogy a riadó lefúvása után Németországba utazott, szabadságra, és nem is tért vissza...

Különösen éreztem magam Judit vallomása közben. Vallomása második részében egyenesen rám

nézett, szinte kihívóan, mintha nekem szánná a szörnyű történetet... Mintha figyelmeztetne, ki akarna ábrándítani. Már befejezte, s én még egyre hallgattam.

— Hát igen — törte meg a nyomasztó csendet az öreg —, valóban hihetetlenül fantasztikusan hangzik az egész, nemde, ügyvéd úr?

— Nem, nem! — mondta Zákányi. Hatalmas fejét hevesen himbálta vékony nyakán. — Biztosíthatom, hogy nagyon is el tudom hinni, amit a hölgy előadott, ön félreértette iménti szavaimat! Csakhogy a védencem...

Végre összeszedtem magam.

— John Redmar: így történt, ahogyan a hölgy elmondta?

Redmar jól tartotta magát, áruló jelet sem találtam kőszobor arcán.

— De hiszen megmondottam, semmi közöm a hölgy által emlegetett illetőhöz! Irataim az ön birtokában vannak, szíveskedjék talán még egyszer ellenőrizni kilétemet! És ha ez sem nyugtatná meg önöket, tájékozódjanak hazám illetékes szerveinél!

— Tanácsa nélkül is megtennénk a szükséges lépéseket.

Az öreg fáradt arca megélénkült, gyanítottam, hogy eszébe jutott valami.

— Pardon, volna egy problémám — mondta. — Dániel elvtárs, emlékszik, hogy amikor az első helyszíni szemle után beszámolt nekem, megjegyeztem: azt a félig széttépett könyvet csak ideiglenesen utaljuk a véletlenek körébe... Azt a sajátosságát, nevezetesen, hogy miért éppen annak az Auschwitzról írt „Halálgyár" című könyvnek estek neki.

— Igen, emlékszem.

— És ezt azért javasoltam, mert tapasztalataim szerint bűntetteknél alig fordul elő százszázalékos véletlen: mindennek oka és következménye van. Megmondhatná, Judit, Baba kis könyvtárában mi-

lyen elv szerint vannak elrendezve a könyvek? Egyszerű ábécében vagy témakörönként?

— Témakörök szerint.

— Tehát külön vannak a fasizmusról, a haláltáborokról szóló könyvek?

— Külön, és a leggazdagabb része Baba könyvtárának... Én *azóta* alig bírok elolvasni valamit... amit átéltünk, Baba ellenben minden könyvet megvett!

— Pardon! Tehát ha valaki néhány percet szentelt a könyvtárnak, észre kellett vennie azt a témakört?

— Feltétlenül.

— John Redmar! Miért éppen azt a könyvet emelte le a polcról a hatszáz kötet közül?

— Tiszta véletlenségből... Mint vallomásomban mondottam, reggel azért keltünk ki korán az ágyból, mert megéheztünk. Én voltam a fürgébb, s míg vártam, hogy a hölgy fölvesz magára valamit, leemeltem egy könyvet... Puszta kíváncsiságból... illetve időtöltésből...

— Pardon: azt mondja, kíváncsiságból! Tehát előbb nézelődött, s valamiért kíváncsivá lett éppen arra a könyvre? És talán tett is rá valamilyen megjegyzést, netán amivel Babát megbántotta, felháborította?

— Nem, kérem! Mondom, puszta véletlen, hogy azt vettem kézbe!

— Visszaemlékszik, mi volt akkor magán?

— Nagyon meleg volt, csak egy törülközőt csavartam a derekamra.

Megéreztem, hogy az öreg jó csapáson indult el egy megközelíthetetlennek látszó bizonyíték felé, s már vele izgultam, csak el ne rontsa egy fölösleges vagy ötlettelen rákérdezéssel. Aki járatlan a szakmánkban, nem tudhatja, milyen mélységekbe képes bevilágítani egyetlen telibetaláló kérdés... Olykor egy egész ügyet felgöngyölíthet.

— Azon a könyvön jobb keze ujjlenyomatait ta-

láltuk meg... Vagyis verekedés, a könyv cibálása közben a barátnője megpillanthatta a régi harapás nyomát, ami addig elkerülte figyelmét!

Redmar keskeny ajkán feloldódott az óvatos várakozás feszültsége, s megvillanó szeméből is kiolvashattam, túlságosan is helyén van az esze.

— Nem kellett észrevennie azt a harapást, mert még Tihanyban... indulásunk reggelén fölfedezte, és én elmeséltem marsalai kalandomat. Tetszett neki a boccacciós történet, és azt mondta, egyszer ő is kipróbálja, milyen érzés valakit úgy megmarni.

— Hazudik! — förmedt rá az öreg. Ritkán fordult elő, hogy valami annyira felbőszítette. — Hazudik, de engem nem téveszt meg!

Redmar meghökkent, de csupán egy pillanatra, s máris visszavágott.

— Bocsánatot kérek, alezredes úr... de ne tessék sértegetni!

Az öreg megvetően végigmérte.

— Mivel sértegettem? Mióta sértés egy gyilkosnak, ha hazugnak is nevezik?

— Amit a halálesetről elmondhattam, készséggel közöltem önökkel, nincs okom, hogy hazudjam ilyen... agyrémmel kapcsolatban!

— A haláleset körülményeinek három változatával szíveskedett elszórakoztatni bennünket az elmúlt napokban: miért higgyem el most minden szavát? Nem ehhez szoktatott... És nagyon csalódik, ha azt reméli, hogy megtéveszthet minket ezzel a magabiztos fellépéssel. S ha azt képzeli, hogy ez ügyben mi egyedül az ön beismerő vallomására vagyunk utalva... Különben még egy kérdésem van. Kérem feleljen: miért ütötte fejbe kétszer a barátnőjét?

Redmar gyanakvó hunyorgással nézegette Fábiánt..

— Egyszer már elmondtam!

— Jól emlékszem: mert egyszer már kérdez-

tem, de most ismét kíváncsivá tett. Hogy is volt tehát?

— Reflex volt... Az önvédelem reflexe.

— Laikus fülnek talán szépen is hangzik, de a mi tapasztalataink szerint önvédelemből elégséges valakit harcképtelenné tenni, és még ilyen elfogadható, indokolt címen sem szabad valakit megölni!

— De hiszen én nem akartam megölni!

— Ön van olyan intelligens, hogy tudja: a legtöbb állam törvényei szerint a támadás elhárítására alkalmazott védekezés nem lehet veszélyesebb a támadásnál! Azaz tilos, például, az öklével ránk rontó embert késsel, pisztollyal leteríteni.

— Közöttünk nem is volt ilyen különbség. Ő...

— Az eszközökben nem, de barátnője mégiscsak egy nő volt, ön pedig erős, atléta termetű férfi! Ha csupán lefogja a kezét, bőven elégséges, hogy megfékezze, támadását elhárítsa.

— De abban a pillanatban, amikor rám támadt, valahogy annyira meglepődtem... megijedtem, és reflexszerűen...

— Látom, tetszik magának ez a szó: reflex! Csakhogy nem lehet ám mindent ennek a számlájára írni... Egyébként ismeretségünk alatt bőségesen meggyőzött bennünket arról, mennyire nem jellemző önre a meglepődés, az ijedezés. Nos: már az első ütés halálos volt, barátnője biztosan elvesztette eszméletét, miért kellett még egyszer lesújtania?

— Nem is tudom... Olyan helyzetben az ember...

— Nem azért, hogy egészen biztos legyen a halálában? Hogy feltétlenül örökre elnémítsa a regényes módon felbukkant koronatanút?

Redmar hallgatott.

— Feleljen! — mondta haragosan az öreg.

— Látom, önök mindenáron rám akarják fogni ennek az általam ismeretlen hölgynek a fantasztikus vádjait is!

— Azt is tapasztalhatta, hogy a mi nyomozási módszerünk alapelve nem a mindenáron való bizonyítás. Dániel elvtárs, visszaadom a szót, ha van még kérdése a gyilkoshoz!

— Nincs . . . Egyelőre nincs.

— Akkor én még egyszer kijelentem — mondta Judit, s ünnepélyesen felállt —, hogy ez az ember nem John Redmar, hanem Walter Frank volt SS-Obersturmführer! És nem egyedül Baba késői meggyilkolásáért felelős, hanem sok ezer ártatlan ember haláláért! Erre meg is esküszöm!

Redmart visszakísértettem cellájába, a lehangolt, megzavart Zákányi doktortól is elbúcsúztunk.

— Kedves Dániel fiam, javasolom, szívjunk még el egy Fecskét! Megkínálna? Pardon, előbb a hölgyet! — Az öreg odament az ablakhoz, kis ideig szótlanul bámulta a környező házakat, melyeket lilás ragyogással öntött el az alkonyodó nap, s a közeli püspöki templomban valamilyen esti misére harangoztak. Aztán megfordult, Juditot fürkészte.

— Hát, kedves Judit! Így egymás között most már megmondhatom, megértem Zákányi doktor elképedését: a maga leleplező vallomása valóban úgy hatott, mint némely filmben az éles vágás után robbanó váratlan meglepetés.

— Nem hisz nekem? — kérdezte megbántottan Judit.

— Elárulhatom, a számomra rokonszenves embereknek én készséggel elhiszem minden szavukat, és maga közéjük tartozik. A mi szakmánkban azonban ez majdnem semmit sem ér: bizonyítékokra van szükségünk. Dániel fiam! Később jár, mára különben is bőven elég volt, holnap reggel azonban mindenekelőtt négy levelet kell megírnia . . . Az elsőt az auschwitzi múzeumnak, szerepel-e nyilvántartásukban Walter Frank, és mit tudnak róla? A másodikat a Bécsben működő Auschwitz Bizottságnak, hasonló tartalommal. A harmadikat Budapestre, a volt politikai foglyok és deportáltak szö-

vetségének... A negyediket pedig Kanadába, a montreali rendőrségnek, röviden közölve a tényállást, a most fölmerült új gyanút, és kérve, hogy gondosan nézzenek utána, nem szárad-e a fickó lelkén egy John Redmar nevű ember halála is. Akinek a papírjait és élettörténetét megfelelőnek találta ez a sötét alak, hogy véglegesen kibújjon régi bőréből. Kérem, a fogalmazványokat gépelés előtt mutassa meg!

— Valószínű, hogy még ma este elkezdem a leveleket — mondtam.

Évődő, csipkelődő mosollyal végignézett rajtunk.

— Mára tökéletesen elég volt a munkából, pihenjen inkább. Talán hazakísérhetné Juditot, neki sem volt könnyű napja!

Az öreg apró, kemény léptei lassan elvesztek a folyosó visszhangos alagútjában. Judittal némán néztük egymást.

— Miért várt rám?... Miről akart velem beszélni? — kérdeztem aztán.

Judit araszoló kis mozdulásokkal fölemelte a fejét, arca ismét megkövesülten szomorú és merev volt, mint első találkozásunkkor, Baba halála napján. Rám nézett, de mégsem engem látott, s ez is tökéletesen kifejezte zaklatott lelkiállapotát, melynek örvényléseiről még mindig csak sejtéseim voltak.

— Érdekes még ez azután, amit az előbb elmondtam?

— Mennyiben befolyásolhatnák ezt a maga emlékei?

— Ladislaw... az a lengyel fiú, akié életemben először voltam... meg nem is voltam... nem ábrándította ki magát?

— Hát erről akart velem beszélni?

Messzire nézett, közben tétova mozdulatokkal kétszer is visszaterelt egy homlokára bukó tincset.

— Csak eljöttem... mert nyugtalanított a hang-

ja a telefonban... Hogy ha nagyon megbántottam volna, akkor kiengeszteljem.

— Már meg is tette, köszönöm! Csakugyan különös nő maga, Judit. Minden találkozásunkkor meglep valamivel... Mit gondol: nem indulhatnánk mi is?

Az utcán azt kérdeztem:

— Meghívhatnám vacsorára az „Aranycsillag"-ba?... Fájna, ha visszautasítana.

— Nem utasítom vissza. Csak attól félek, újabb meglepetés vár magára: rettentően sokat tudok enni, ha olyan éhes vagyok, mint most! Ilyenkor mindig annak a tíz hónapnak az éhsége tör rám.

Nem is evett sokat, csak jó étvággyal, mint én. Újházi tyúkhúslevest rendeltünk és kétszemélyes fatányérost, bőségesen elég volt mindkettőnknek. Vacsora előtt megittunk egy konyakot, étkezés közben és utána a bort választottuk inkább, debrői hárslevelűt. A bort nem szerette úgy, mint a konyakot, de a kedvemért velem tartott.

Tíz óra elmúlt, fizettem és elkísértem Juditot. A ház előtt el akart tőlem búcsúzni.

— Ne küldjön most el, Judit: szeretnék még magával maradni!

— Föl akar jönni?

— Igen.

— Mert még mindig nem hiszi, hogy engem nem szabad szeretni.

Szomorú volt, dermedten és kiszolgáltatottan állt előttem.

— Talán... most már azt is elhiszem, én mégis szeretnék magával maradni. — Belekaroltam, és szelíden kimozdítottam szoborállapotából. Engedelmesen és megadón lépkedett mellettem. Kinyitotta a liftet, megindította. Az előszobaajtót is így nyitotta, csukta, egyetlen szót sem szóltunk közben. De amikor szobájába beléptünk, egyszerre mozdultunk, átöleltük egymást. A vállamhoz fúrta a

fejét, erősen hozzám tapadt, és én éreztem, hogy egész testében reszket.

Kibontakozott az ölelésből, megvetette az ágyat, ismét szótlanul, kiment a fürdőszobába, hallottam, hogy surrognak a zuhanyozó vízsugarai. Mélyen kivágott, nagyon rövid hálóingecskében tért vissza. Előttem már vattás ködben úszott minden, mintegy félálomban láttam őt is. Utána nyúltam, de nem értem el. Lefeküdt, és azt mondta:

— Nyugodtan használhatod a fürdőszobát. Odakészítettem egy nyári pizsamát, talán jó lesz rád.

Nekem azonban erre már nem maradt erőm. Részeg lázban ledobáltam minden ruhámat, félrehajtottam róla a plédet és átöleltem.

Ma is tisztán emlékszem arra a percre. Testem megtelt a csodálatos asszonnyal, hogy olyat én még sohasem éreztem... És nem is fogok már az életben, azt is tudom. Igaza volt a dokinak; olyan nővel, mint Judit, évtizedenként is csak a szerencsés férfiak találkoznak... Többségük sohasem ízleli meg a királynői asszony gyönyörét, anélkül múlik el az életük. De hát én ennyivel gazdagabb vagyok, én ízlelhettem a ritka gyönyört.

Talán el is ájultam, valami ismeretlen táj mesevilágában lebegtem, a tűzben megolvadó testemmel, mintha testem is kezdett volna eggyé válni a másikkal... Egyszerre azonban megszűnt a sosem hallott mennyei duruzsolás, a cirógatás, kéjes gügyögés, a szerelem előttem még ismeretlen zsoltára, és Judit szünet nélküli remegése. Jeges sikoltás csapott a fülembe, hisztérikusan eszelős kiáltozás.

— Nem!... nem!!... nem!... — A halálosan sebzettek kínjával dobálta magát, öklével csépelte kihevült testemet, belém vájta körmeit, és egyre az a szinte önkívületben föltépett nem, nem, nem.

Azóta, ha felidézem azt az órát, mindjárt elővesz valami borzasztó belső didergés.

Rettenetes volt, hosszú időbe telt, mire lecsendesítettem. Kihúzódott az ágy szélére.

— Látod, ezért féltem tőled is... — Hangja messziről hallatszott. — Első látásra megszerettelek, de rettegtem, hogy veled is úgy lesz minden, mint azzal a néhánnyal, akikkel *azóta* megpróbáltam, hogy hátha elmúlt már rólam...

Sötétben feküdtünk, az utcai lámpáktól derengő homályban. Közeledni akartam hozzá, mert féltem, ismét kiborul, de rám szólt.

— Maradj ott!

— Ne beszélj róla, drágám! Nem szabad többet *arról* beszélned, mert így sosem szabadulsz meg tőle.

Az ágy rugózata továbbította hozzám a néma zokogásban vergődő test vonaglásait.

— Igen... most már tudom, hogy sosem szabadulok meg tőle.

— Nem így gondoltam. Miért ne fordíthatnál hátat te is a múltnak, mint annyi millióan!... Hány millió átélte a háborút, és látod, mára teljesen elfeledték.

— És hányan nem feledhetik halálig sem.

— Mellettem majd meggyógyulsz.

— *Azóta* nekem ilyenkor mindig arra kell gondolnom... Közben minden idegszálammal egyre azt várom, mikor vet véget mindennek a rettenetes dörrenés... Egész belső részem megfagy, és nekem azzal végem is... Mintha már nem is én volnék, aki ismét megkísérli!...

— Hagyd, drágám, beszéljünk másról... Várj, iszunk egy konyakot, meglátod, jót tesz.

Megittuk az első pohárral.

— Töltsek még?

Betegesen kitáguló, reménykedő szemmel nézett rám, az oktalan állatok segítségért könyörgő tekintetével. Szája meg-megrándult, de már nevetni próbált, miközben igent bólogatott.

Megittuk a második pohárral is. Hozzám búját, kétségbeesetten átölelt.

— Milyen gyöngéd vagy! Olyan jó vagy nekem!

— Szeretlek.

— Ezért szántam el magam ma este, és látod!...

Simogattam kibontott, hosszú haját.

— Majd mellettem rendbe jössz. Meglátod, mindent elfelejtesz.

— Félek... Nagyon félek, hogy én már sohasem szabadulhatok meg attól, amit *ott* átéltünk!

Reggel hatkor percnyi pontossággal ébredtem. Megint beleszédültem, hogy ott láttam magam mellett Juditot. Magamhoz öleltem, ő azonban felébredt és riadtan mondta:

— Nem, nem szabad!... Reggelre még csak megnyugszom valahogy, de ha így kezdeném a napot, képtelen lennék dolgozni.

Negyed hét volt, felkeltem.

— Sietek, még haza kell mennem inget váltani!

— Amiatt nem kell hazamenned. Éjjel, amikor elaludtál, kimostam.

— Köszönöm, drágám. Kedves vagy.

— Ugyan... Eredj, fürödj meg, közben készítek reggelit, és együtt megyünk, jó? — Pongyolájába búját, olyan lágy, boldogságról árulkodó mozdulatokkal, hogy a lélegzetem megszorult. Úristen, micsoda asszony! — gondoltam. Ha nem találkozom vele, sosem ismerem meg az igazi gyönyört. Átfontam hosszú karjaimmal. Megcsókolt, majd azt mondta:

— Őrülten szeretlek... csak azért mertem elkezdeni; de félek!... Attól rettegek, hogy ha melletted sem... Ha most sem tudok megmenekülni, akkor valami szörnyűséges következik!... Istenem, most segíts!

— Ne gondolj mindig erre... Meglátod, teljesen rendbe jössz, csak ne gondolj rá többet. Pár hónap, és emlék lesz az egész.

Reménykedőn emelte rám elgyötört arcát.

— Igazán hiszed, hogy rendbe jöhetek még?

— Hát persze, csak ne is gondolj rá.

Védelmet keresőn bújt hozzám.

— Köszönöm, drágaságom!... Most már hiszek... hiszem, hogy te megmenthetsz engem!

A hivatalban még volt annyi időm, hogy lehúzzam kiütköző sörtémet, utána nekiülhettem a négy levélnek. Nehéz volt az elmúlt éjszaka, és reggeli beszélgetésünk után egyszerre mással foglalkozni, de meg kellett tennem. Kilencre elkészültem a fogalmazványokkal, bevittem őket az öregnek. Letettem az asztalára, tekintetét azonban még nem vette le rólam.

— Mi történt, Dániel fiam, magát valósággal kicserélték! Sugárzik a boldogságtól, ahogy mondani szokták!... Láttam az ügyeletes naplójában, hogy a 15—917 alatt töltötte az éjszakát. Juditnál. Így hát tökéletesen megértem... Remélem, tőlem nem veszi zokon ezt az észrevételt?

— Alezredes elvtárstól nem.

— Gratulálok maguknak! Csak vigyázzon arra az asszonyra, túlságosan rosszak az idegei... És ha egyszer a házasságra is elszánnák magukat, hát elvárom, hogy engem hívnak meg egyik tanúnak... Most pedig lássuk a leveleket! — Figyelmesen elolvasta őket, néha kijavított vagy beszúrt egy szót. Végül azt mondta:

— Azt hiszem, a montreali rendőrségnek több érvet kell felsorolnunk, hogy meggyőzzük őket, okunk van arra, hogy most már a Judit által emelt vádban is bűnösnek gyanítsuk Redmart. És hivatkozzunk csak nyugodtan rá: a követség egyik titkára és a védőügyvéd jelenlétében folyik a nyomozás munkája... Különben mind a néggyel egyetértek, gépeltesse le, aztán küldhetjük a BM-nek, továbbításra.

A kiegészítéssel percek alatt elkészültem, a Montrealba küldendő levelet lefordíttattam Solymárral.

Áttelefonáltam Czabarnak, felhozattam az őrizetesből Redmart. Zákányi néhány perces késéssel érkezett.

Czabar a hónaljsebhelyet roncsolásos sérülésből eredő hegnek minősítette, a tetoválásokat eltávolító hegek pedig alig láthatóan vékonyak, egy idő után már észre sem lehet venni őket. A két harapás nyomát a sűrű szőrzet miatt nem láthatta jól, ezért keríttettem a házban egy borotvát, és Redmar tiltakozása ellenére megtisztíttattam a hegek környékét.

Czabar kis mérőszalagot vett elő táskájából, s méricskélni kezdett. Valamennyien szótlanul vártuk az eredményt, Pintericsné az írógép betűin zongorázott, Solymár szokása szerint orrcimpáit csípte össze, majd hirtelen elengedte, s ilyenkor éles hangon fújtatott.

Czabar elgondolkodva forgatta hosszú, vékony ujjai között a mérőszalag kerek fémdobozát, s érthetetlenül dünnyögött.

— Mondj már valamit!

— Amit találtam, azt egyelőre csak fenntartással merem kimondani, annyira meglepő. Feltétlenül ellenőriztetni kell még néhány kollégával, köztük fogorvossal.

— Tehát?

— Mondom, engem is meglepett, de megállapításom szerint mind a két harapás ugyanazon fogsortól származik!

Redmar idegesen ropogtatta ujjait.

— Mint tudják, a régi harapást egy szicíliai nőnek köszönhetem, a másikat pedig ennek a . . .

— Lehetséges két fogsor között ilyen hasonlóság? — kérdeztem Czabartól.

— Hasonlóság igen, ez a kettő azonban hajszálnyira azonosnak mutatkozik . . Márpedig, ahogyan nincs két teljesen egyforma arcú, testalkatú ember, ugyanúgy különböznek a fogsorok is. Az áldozat fogsora pedig annyira egyéni volt . . . Tessék meg-

nézni a felső fogsornak ezt az elöl csak nagyon enyhe ívét, amely a szemfogaknál teljesen derékszögben megy át az oldalsó és hátsó fogakra... Tessék, pontosan ezt a rajzot őrzi a régi harapás is.

— Ehhez mit szól, John Redmar?

Tekintetét elbizonytalanította a nyugtalanság, de hangja még őrizte fölényességét.

— Csak ismételhetném önmagamat!

— Ismétlésekkel ne vesztegessük az időnket, ma még sok munka vár ránk! Doktorkám, legkorábban mikorra tudnál összehozni konzultációt?

— Késő délutánnál előbb semmi esetre sem.

— Rendben van, addig várunk a levelekkel.

Fényképeket is kellett mellékelnünk a levelekhez, a laborból felhívtam a fotóst. Csinált néhány felvételt a szakállas, szemüveges Redmarról, aztán a fogoly ellenkezése ellenére szőrteleníttettem az arcát, a szemüveget is letétettem vele.

— Szóra sem érdemes az egész ügy — vigasztaltam Redmart. — Két-három hét alatt kinő a szakálla, s addig remélhetően megérkeznek a válaszlevelek. A szemüveget pedig mindjárt visszakapja.

Túlzott méltatlankodása mellett azonban a fotózás perceiben feltűnt nekem valami.

— John Redmar, amint látom, maga kitűnően mozog szemüveg nélkül is!... Mondja, mióta hord szemüveget?

Gyűlölet lobbant a szemében, a tehetetlen ember dühe. A hangján már jobban uralkodott.

— Kilenc-tíz esztendeje.

— És olvasáshoz, távollátáshoz is ezt használja?

— Igen.

— Doktor! Légy szíves, nézd már meg, egyáltalán szüksége van ennek az embernek szemüvegre?... Vagy csupán azért hordja, hogy elváltoztassa arckifejezését!

Mivel Solymár most már annyira hűen lefordított mindent, hogy Redmar ezt is nyomban hallhatta, felpattant a székről, ahová a fotós ültette.

— Kérem... ez ismét olyan gyanúsítás!...

— Üljön le, ember, és ne ugráljon! Ha nem jegyezte volna meg ennek az úrnak a foglalkozását, még egyszer bemutathatom: a megyei rendőrkapitányság orvosszakértője! Vagyis nem a sarki fűszerest kértem fel szakvéleményre!

Czabar megnézte Redmar szemüvegét, ujjaival is végigsimított rajta.

— Nem vagyok szemorvos, ha ez lényeges,. leküldhetem a szomszédos Ofotértba, öt másodperc alatt pontosan lemérik, hány dioptriás üveg. Azt hiszem, feles, egyesnél semmiképpen sem erősebb... De inkább feles.

— Őrmester elvtárs, legyen szíves, lépjen le az Ofotértba ezzel az üveggel! Pontos választ kérek: hány dioptriás?

Öt perc múlva megkaptuk az írásos választ: feles.

— Feltétlenül szüksége van az embernek egy féldioptriás szemüvegre? — kérdeztem Czabar doktortól.

— Gyakorlatilag csak nemmel felelhetek... Kivéve, ha az illető különösen hajlamos a könnyezésre. Egy szemészeti vizsgálat erre is gyors választ ad.

— John Redmar ellenben igazán rendkívüli hűséggel ragaszkodik ehhez az üveghez: inkább a régi aranykeretet is eldobta, kicserélte erre a vastag, műanyag keretre, de az üveget megtartotta!... Akárcsak mindez óráig a még feltűnőbb szakállát! Redmar, Redmar, nem gondolja, hogy ezekre a letartóztatásakor oly érthetetlen kérdésekre hirtelen nagyon is logikus feleletet adott az ön valódi kilétével kapcsolatos tanúvallomás?

— Nem gondolom, uram. — Ez a mindenbe beletörődő hang új volt Redmarnál.

— Hanem mit gondol?

— Azt, uram, hogy mondhatok én bármit, ön végül úgyis azt bizonyít rám, amit akar.

— John Redmar, ez megint nem volt fair! —

Rágyújtottam. — Maga most olyasmit állít, aminek pontosan az ellenkezőjéről győzhették meg a kihallgatások. No, jó. És még mit gondol?

Konokul hallgatott, idegesen szívta a cigarettát. Fejét kissé lehajtotta, s akkor sem emelte fel, amikor válaszolt.

— Semmit, uram ... Ha megengedi.

— Megengedem ... Őrmester elvtárs, kísérje le a foglyot az udvaron várakozó kocsiba ... Pár perc múlva én is megyek!

Kutatóutunk nem járt eredménnyel, pedig majdnem N. faluig elmentünk, ahol Redmar karambolozott. Minden bozótosnál kiszálltunk, tüzetesen átcserkésztük a terepet, a hamutartót mégsem találtuk meg. Abban, hogy Baba kesztyűjének nyomára akadunk, még kevésbé reménykedtem. Redmar két folyócskát is mutatott, hogy azokba dobta az áruló bűnjelet.

A négy orvos konzultációja egyöntetűen megállapította, hogy a Redmar karján található két harapás ugyanattól a fogsortól eredhet, Redmar azonban makacsul ismételgette marsalai kalandját a temperamentumos szicíliai fináncfeleséggel.

Egy hét múlva választ kaptunk Oswiecimből, az Auschwitz-múzeumtól. Közölték Walter Frank születési helyét, évét, a haláltáborban való tartózkodásának idejét. További sorsáról csak annyit tudtak, hogy amikor a lágerből szabadságra utazott, légitámadás érte a szerelvényt, ő is megsebesült, azért nem tért vissza a táborba.

Budapestről is megjött a levél, de ők semmit sem tudtak a nevezett SS-Obersturmführerről.

Tíz nap elteltével kaptuk meg a bécsi Auschwitz Bizottság értesítését. Igen, szerepel a nyilvántartásukban Walter Frank, egy egyenruhás fénykép is van a birtokukban, a másolatát elküldték, a hasonlóság még a borotválatlan Redmarral is gyanús volt. Ami Frank sorsát illeti: csak azt tudják róla,

hogy amerikai fogságba esett, aztán eltűnt a szemük elől.

Felolvastam a két levelet Redmarnak, a fényképet a kezébe adtam, ő azonban rendületlenül tagadott. Változatlanul megmaradt a harmadik változatnál, hogy önvédelemből, véletlenül ölte meg Babát.

Teltek a hetek, Redmar ügyében már semmi más dolgom sem volt, mint várni a montreali választ. Az öreg most mutatta meg, mennyire kedvel: nem adott újabb munkát. Ennek köszönhettem, hogy az inspekciózásokat leszámítva, majd minden estémet Juditnál töltöttem. Két ízben éjszakára is ott maradtam, Judit könyörgése ellenére, és mind a kétszer megismétlődött legelső éjszakánk hisztérikus kitörése. Vad marcangolások voltak azok az éjszakák, nekem gyönyörteljesek, Juditnak gyötrelmesek, mert mindegyre arra az őrült dörrenésre várt, és képtelen volt kielégülni.

Szakítani akart, könyörgött, ne kínozzuk egymást tovább, én meg azt hajtogattam: mielőbb házasságot kell kötnünk, rendezni kapcsolatunkat, minden tekintetben konszolidált feltételeket teremteni. Judit nehezen egyezett bele a házasságba, inkább a lakáscserét tartotta fontosabbnak és sürgősebbnek.

Végül mégis megadta magát, bár nem mert reménykedni gyógyulásában, amit én biztosra vettem. Kitűztük a házasságkötésünk napját. Én az öreget kértem fel tanúnak, Judit a barátnőjét, aki Baba temetésén gyámolítgatta, s azóta többször összetalálkoztam vele.

Meg kell mondanom, hogy én sohasem kételkedtem Judit gyógyulásában. Abban egyeztünk meg, hogy lakását átengedi férjes, kétgyermekes barátnőjének, aki maga ajánlott fel érte kölcsönösen elfogadható, méltányos összeget. Esküvőnk napján hozzám költözött. Az új környezet sokban segíthetett bennünket, ehhez azért ragaszkodtam.

Öt hét múlva érkezett válasz Montrealból, s az eldöntötte John Redmar, alias Walter Frank sorsát. A kanadai rendőrség kiderítette, hogy az Egyesült Államokból 1946-ban hozzájuk bevándorolt Walter Frankot 1947-ben szerencsétlenség érte. Berúgott, egy vasúti pályán elaludt. A vonat szétroncsolta a fejét, de a zsebében talált iratok kellően tanúsították személyazonosságát. John Redmarnak szülőfalujában már egyetlen rokona sincs, bizonyára ez az oka, hogy ő maga sem járt otthon 1946 óta. Szülőfalujában él egy katonatársa, vallomása szerint Redmar bal combján csúnya forradásnak kell lennie, elöl is, hátul is, egy pörgő golyótól sebesült meg Észak-Afrikában, Tobruknál. Együtt feküdtek a hadikórházban, ezért emlékszik oly tisztán az esetre. Barátja, amikor legutoljára együtt voltak, sem szakállt, bajuszt, sem szemüveget nem viselt. A szőrtelenített Redmar fényképéről nem tudta határozottan állítani, hogy azonos-e a barátjával, de az ellenkezőjét sem. „Nagyon hasonlít rá, az igaz" — mondta végül a távoli tanú.

Nekünk azonban ennyi is elég volt. Értesítettem Zákányit és Czabar doktort, s kihallgatásra elővezettettem John Redmart. Solymárral felolvastattam a montreali választ. Amikor az egykori katonacimbora vallomása elhangzott a bal combon esett sebesülésről, Redmar belesápadt, s felsőteste megrándult, mintha ütés érte volna. Néhány másodperc alatt azonban most is sikerült magát összeszednie, és közbevágott.

— Tévedés, rosszul emlékszik a barátom! Nem combsérüléssel voltam kórházban, hanem ezzel... A repeszsérüléssel a bal oldalamon.

— Tehát fölösleges is megkérnünk rá, hogy mutassa meg a lábát?

— Mondom, téved a földim.

— Mi azért mégis szeretnénk megnézni.

Redmar még mindig sápadtan, de vonakodás nél-

kul engedelmeskedett. Bal lába természetesen sértetlen volt.

— Walter Frank! Valóban ilyen tapasztalatlanoknak néz minket? — mondta az öreg. — Annyit mi is tudunk, hogy egy kis repeszsérüléssel még az amerikai egységeknél sem küldték hadikórházba a katonákat. Megtette egy ambulánciás kezelés és párnapi pihenő.

— Az a falubeli katonacimbora arra is emlékszik, hogy a pörgő golyó eltörte John Redmar combcsontját — jegyeztem meg. — Néhány hétbe kerül a dolog: újból írunk Montrealba, megkérjük őket, exhumálják a Walter Franknak hitt hullát, s ha a combcsonton ott a forradás, kétségtelenné válik, hogy előttünk Walter Frank, volt SS-Obersturmfuhrer áll... Nos, uram, csökönyösködik még? Kiböjtölteti velünk azt a pár hetet, vagy pedig beismeri minden bűnét?

Redmar lehajtotta fejét, a csönd megsűrűsödött körülöttünk.

— Csak azt vállalhatom, amit elkövettem — mondta aztán.

— Azt talán már csak a jóisten tudná, mit követett el maga — mondtam. — De hát rendben van, Walter Frank, ezen már nem múlik! Várunk még egy levélfordulót a teljes bizonyosság kedvéért... Most azonban még egy levelet kell önnel ismertetnem, néhány napja kaptuk Lengyelországból. — S én magam olvastam fel a levél magyar fordítását, melyben a lengyel hatóságok bejelentik: amennyiben a nálunk letartóztatott egyénről bebizonyosodik, hogy Walter Frankkal azonos, abban az esetben kérik kiadatását, hogy a Lengyelország haláltáboraiban elkövetett háborús bűntettekért ítélkezhessenek fölötte.

A kihallgatás után egyetértettünk az öreggel: Redmar igazi kiléte most már kétségtelen, tehát akár el is kezdhetnénk SS-múltjának felderítését.

Ezt azonban, mint illetékesebbnek, átengedhetjük a lengyel hatóságoknak, ők gazdag dokumentációval és tapasztalattal rendelkeznek e téren.

A következő napokban tehát elkészítettem a zárójelentést, és John Redmar alias Walter Frankot szándékos emberölés bűntettéért átadtuk a megyei ügyészségnek, a vele kapcsolatban folytatott s még folyamatban levő, igazi kilétét feltáró levelezésünkkel együtt.

Walter Frank ügyét most már röviden befejezhetem. A megyei ügyészség megkapta Montrealból a választ: kivizsgálták a régi halálesetet, s a combcsonton található forradás tanúsította, hogy annak idején John Redmar lelte halálát a síneken. Hogy gyilkosság történt-e vagy csak iratcsere a baleset után, nem tudhatják.

A megyei bíróság Walter Frankot erős felindulásban elkövetett emberölésért tízévi börtönre ítélte, amit másodfokon a Legfelsőbb Bíróság helybenhagyott. A jogerőre emelt ítélet kihirdetése után Frankot, háborús bűneiért való felelősségrevonásra, fölöttes hatóságaink átadták Lengyelországnak. Nálunk a tárgyalásokon végig ragaszkodott fölvett szerepéhez. John Redmart alakította, az önvédelemből elkövetett emberölést vállalta, s még Lengyelországban is ezt játszotta három hónapig. Végül is a fölhalmozott bizonyítékok és tanúvallomások súlya alatt megtört, beismerte valódi kilétét. Múltbeli bűneit ott is tagadta, parancsra, kötelességteljesítésre hivatkozott, ez azonban nem segített rajta, halálra ítélték. A tárgyalást követő éjszakán fölakasztotta magát.

Ami Judittal való kapcsolatom történetét illeti, tulajdonképpen most elkezdhetném a másik regényt... De hát a kifejletet még magam sem látom... A küzdelmet még nem adtam fel, a reményt, hogy minden jóra fordul, így hát talán stílusosabb is, ha egyelőre csak vázlatosan számolok be róla. Egy folyamat állomásai csak akkor

kaphatják meg véglegesen jelentőségüket, ha az egész pálya áttekinthető.

Esküvőnket november végén tartottuk, kéthetes nászútra Galyatetőre utaztunk, a BM-üdülőbe. Odafönt már tél volt, a táj istenien szép, az ellátás kitűnő. Délelőttönként kirándulással töltöttük az időt, délutánonként nagyokat úsztunk a SZOT-üdülő fedett uszodájában. Csodálatosan éreztük magunkat, az emberek megbámultak és irigyeltek bennünket. Talán a külső megjelenésünk volt feltűnő, talán az egymás iránti figyelmességünk, gyöngédségünk. Isteni volt kirándulni, úszkálni, étkezéseknél és esti borozásoknál társaságban beszélgetni, táncolni Judittal, odafönt a szobánkban olvasni, hol ezt, hol azt megvitatni, de valahányszor az ágyban találkoztunk, minden esetben megismétlődött a legelső jelenet, amikor Judit az enyém lett. Láttam odaadó, megfeszített igyekezetét, mindent elkövetett, hogy jól érezzem vele magam, és megpróbálta elhitetni önmagával, hogy végre neki is jó lesz, de együttlétünket mindig az a sírógörcsökbe fulladó kitörés zárta le.

Az utolsó napokban kijelentettem, nem gyötröm tovább, hogy ne rettegjen előre éjszakai találkozásainktól, s hogy pihenten térhessünk haza.

Otthon pontosan így alakult az életünk. Páratlanul remek nő mindenben, háziasszonynak, barátnak, akivel mindent megbeszélhetek, minden gondomat megoszthatom. Ha társaságban, moziban, színházban megjelentünk, megbámultak bennünket, s kollégáim körében éppen ilyen sikerem volt ezzel a házassággal.

Ragyogóan élhetnénk, csak testi vágyunk ne volna. Csak éjszaka ne volna, amikor nem mindig bírtam ellenállni, s ő sem volt mindig elég erős visszautasítani... Hogy mi van egy ilyen éjszakában! Csak föl kellene venni egy végtelen magnóra, készen is volna egy hátborzongatóan modern lélektani kórtörténet... Olykor órákig nem tud-

tunk elaludni, ő egyre csak mesélte a régmúlt idők iszonyú élményeit, mintha valami átok kényszere alatt tenné... Hiába kértem, ne beszéljen róla többé.

Egyre csak mesélt, éjfélig, hajnalig, közben egymás után szívtuk a bagót, és ittuk a konyakot, cherryt, vodkát. Mindig volt belőle, mert a sebészetről sosem fogynak el a betegek. Kezdtem rászokni erre a narkotikumra, már jólesett a kábulatuk, bizonyos védettséget kínált Judit lidérces múltjával és sokkos rohamaival szemben.

Walter Frank bírósági tárgyalása és elítélése után egy nap hívatott az öreg. Meglepődtem, mert nála volt Kondor ezredes is. Miután hellyel kínáltak, Kondor kezdett beszélni.

— Dániel elvtárs! Négyéves munkájával, különösen a Szentgály-üggyel, bebizonyította, hogy tehetséges nyomozó. Ezért úgy határoztunk, javasoljuk őrnagyi előléptetését, és kinevezzük a bűnügyi osztály helyettes vezetőjévé, Fábián elvtárs mellé... Maga is jól tudja, elődjét fél éve fölhelyezték a Belügybe, éppen ideje, hogy Fábián elvtárs megfelelő segítséget kapjon.

Jólesett az elismerés, hiszen az életemben egyre fontosabb helyet elfoglaló munkám jutalma volt.

Új beosztásomat másnap elfoglaltam, az őrnagyi előléptetés is hamarosan megjött. Így hát megint a munkám mentett meg jó időre, s én mindinkább bele is temetkeztem... Hozzá menekültem.

Juditot magam vittem el a város legjobb ideggyógyászához, felutaztunk Budapestre is. Tanácsokat és gyógyszereket kapott, de minden maradt a régiben. A sírógörcsös kielégületlenségei, az éjszakai múltidézések és a közös ivások.

Első alkalommal, amikor Judit szabadnapos volt, s az alkoholtól és a kimerültségtől nem ébredtem fel időben, másfél órás késéssel jelentem meg a hivatalomban, az öreg bejött hozzám, szótlanul szemügyre vett, majd így szólt:

— Mi van veled, Bandi fiam?... Az arcod gyűrött, szürke, a szemed kialvatlan... És nem először veszem ezt észre.

Rászántam magam, mindent elmeséltem.

— Gondoltam — mondta, miután közbeszólás nélkül végighallgatott. — Őszintén szólva, féltem ettől a házasságtól, de magam is abban reménykedtem, amiben te, hogy ilyen férfi... ilyen ember mellett helyrebillen az élete. Szóval nem... És mit akarsz tenni?

Cigarettáról gyújtottam cigarettára, akkor is talán már a tizenhányadikra. Rám szólt.

— Miért dohányzol ennyit?

— Narkotikum, tudod, amire minden embernek szüksége van... Kinek ez, kinek az.

— Tőle tanultad ezt az önámítást? Miért nézel így? Magad is tudod: ez a beteg, gyönge emberek filozófiája, nem a magunkfajtáé!

Elszégyelltem magam, lehajtottam a fejem.

— Igazad van. Érzem én ezt magam is, csak azt nem tudom, mit tegyek... Végigpróbáltam minden lehetőséget, s az lesz majd a legszörnyűbb, tudomásul venni, hogy tehetetlen vagyok!...

— Hallgass! Hagyd ezt, mert mindjárt goromba leszek! Az ember azért a legmagasabbrendű lény, mert tudattal, tehát akarattal rendelkezik, éppen ezért sohasem juthat ilyen kilátástalan helyzetbe!

— Én pedig érzem, hogy veszedelmesen közeledem ehhez a sanyarú... bölcsen mondod: emberhez méltatlan állapothoz... Az én segítőkészségem hatástalan maradt, nem használtak az orvosok és a gyógyszerek. Mit tegyek? Hagyjam ott, váljak el tőle?

— Végső soron, ha nincs tovább... és ha még mind a két érdekelt ilyen fiatal, mint ti, hogy új életet kezdhetnek, ez az egyetlen és legokosabb megoldás... A leghumánusabb is.

Sokáig néztem, csodálattal, haraggal, irigységgel; kicsit zavarba is hoztam vele.

— Vasember vagy, tudom — mondtam aztán —, az önuralmat tőled tanultam éveken át, de ebben nincs igazad. Én még újrakezdhetném, ez igaz... Most még, igen, de ő?... Számára én voltam az utolsó reménység, a legvégső próbatétel, amire még el merte szánni magát. Ha otthagyom, neki nincs tovább. Ezt elhiheted, ennyire már megismertem.

Fábián nesztelen lépteivel rótta a szobát, hol íróasztalomnál, hol az ablaknál állt meg egy pillanatra.

— Lehet, hogy így van — mondta csillapító basszusával. — De azt is tudod, hogy egy ember csődöt mondhat szexuálisan, hányan élik le így a fél életüket, vagy hosszú éveket, de azonkívül még van más is az életben. A munka, a barátság, az irodalom, szórakozások. Ne mondj prédikátornak vagy rossz szeminaristának. Eláruljak valamit? Most töltöttem be a hatvanat, de hét esztendeje nem élek nemi életet. Amióta a feleségem súlyos beteg. Pedig sosem voltam farizeus, szeretem az élet jó ízeit... Igyekeztem is a jó öreg Marx bölcs jelszava szerint élni... De nem is ő, hanem egy régi latin, Terentius mondta: Semmi, ami emberi, nem idegen tőlem... Olyan semmi ez az élet, mert mi is voltaképpen? Egy nekiszaladás, egy körülpillantás, és a végére értél. De végtelen is, gazdagságában, lehetőségeiben. Ostobaság és gyöngeség mindent eldobni, amikor csak egyik pályájáról kell levonulnunk.

Sírtam az öreg szavait hallgatva?... Nem tudom, talán csak befelé... Talán mert akkor is az forgott a fejemben, mint most, miközben felidézem azt az órát: miért is nem ilyen emberekkel van tele ez a rohadt föld, de másként alakulna akkor minden! Azóta érzékelem csak teljességében Baba különcködőnek tetsző mondását a XXI. századi emberről is. Mert az öreg az volt. Olyan, amilyenek

az emberek majd lesznek, csakhogy ő most, ebben a gyötrelmes XX. században volt ilyen.

De hogy a vázlatot folytassam, a késések, a lerészegedések sűrűsödtek, az ezredes fülébe is eljutottak. Fábián nem győzött tisztára mosni.

Aztán jött az újabb csapás: egy reggel Fábián nem jelent meg hivatalában, felesége hívott fel, és közölte, hogy hajnalban meghalt az öreg.

Hosszú idő után abban a másfél évben akkor sírtam másodszor. Először a feleségem, Judit egyik szörnyű kiborulásakor, amikor szánandóan vergődött a karjaimban, másodszor az öreg halálhírére. Mintha csak tudtam volna, hogy hirtelen elvesztettem támaszomat, legjobb s egyetlen igaz barátomat, aki szörnyű helyzetemben az én erősségem volt.

A temetésre Judittal együtt mentünk el, a maga módján ő is szerette Fábiánt. Nem volt alakoskodás, hogy sógornője mellett csak mi ketten álltunk a rokonságnak kijelölt oldalon, és úgy megsirattuk, mintha az apánkat vesztettük volna el. Azt is előre tudtuk, pokolian nehéz lesz, a temetés után mégis elkísértük Fábián sógornőjét az özvegyhez. Menynyire meglepődtünk, hogy Fábiánné nem sírva, ájuldozva fogadott bennünket, s amíg nála voltunk, egyszer sem könnyezett, noha tapintatoskodásunk ellenére is végig az öregről beszéltünk. Fábiánné arcvonásait, minden mozdulatát átitatta a fájdalom, s ő, aki maga is gyógyíthatatlan beteg volt, mégis úgy tartotta magát, hogy megcsodáltuk.

Kikísérni sem tudott bennünket, de azzal búcsúzott:

— Nagyon köszönöm, hogy meglátogattak... És hálás lennék, ha néha, amikor idejük és kedvük engedi, eljönnének egy órácskára.

Egyszer volt erre alkalmunk, három hét múlva Fábiánnét is eltemettük... Ők csakugyan olyan

egytest-emberpár voltak, nem bírtak élni egymás nélkül.

A bűnügyi osztály vezetésével a kapitányság egyik alezredesét bízták meg, nem engem, akit néhány hónapja még egyhangúan az egyetlen esélyesnek tartottak. Akkor értettem meg, hogy pályám íve megtörött. Nem mutattam sértettséget, de hát lehetetlen mindig és mindenki előtt elleplezni az ilyet.

Az ezredes nagyon fair volt. Az új főnök bemutatása előtt hívatott.

— Te vagy az első — mondta —, akivel közlöm: Huzsvári alezredes veszi át az osztályt! Igen, rád esett volna a választásom, de az utóbbi hónapokban tanúsított magatartásod miatt ezt nem tehettem. Felelős vagyok az osztályotok munkájáért is... Tudom, családi problémáid miatt milyen nehéz helyzetbe kerültél, Fábián alezredes sokat beszélt rólad — kifogyhatatlan jóakaratával és bölcsességével. Az a tény, hogy te maradsz továbbra is az osztály helyettes vezetője, azt mutatja, bízom benned, végül is rendbe teszed az életedet!

„Rendbe teszed az életedet!" Milyen szépen, imponálóan hangzik az ilyesmi, de hát az ember élete nem olyan, mint egy lakószoba, egy könyvtár, hogy bizonyos idő és munka segítségével biztosan rendet lehet teremteni benne.

Kiváltképpen, ha az a „rendetlenség" még tovább növekszik. Juditon új betegség tünetei mutatkoztak, a féltékenység jelei. Mivel számára minden ölelkezésünk gyönyörűségből kínszenvedéssé vált, megpróbáltam ritkítani ezeket a találkozásokat. Ez azonban felébresztette benne az asszonyi féltékenység fúriáit... Egy este, amikor munkám miatt jóval később értem haza, noha késésemet előre jeleztem, azzal fogadott:

— Hol voltál? Úgyis tudom, hogy megcsalsz, csak még azt nem tudom, kivel! De megtudom! Megtudom!

Nem bírtam kiverni fejéből a rögeszmét, így aztán megritkultak a régi kedves, megnyugtató baráti együttlétek, a jóízű beszélgetések is, szinte kölcsönösen kerüljük egymás társaságát. Pedig semmire sem vágyunk úgy, mint egymás társaságára. Micsoda pokol: csak azt nem tudom felfogni, hogyan bír az ember mindent elviselni!

Az elmúlt hónapokban hányszor eszembe jutott, mennyire nem voltam képes megérteni volt sógornőm különös éhségét, rendezetlen magánéletét... Judit maradéktalanul megértette velem, milyen iszonyatos pusztító ereje van az idegeinkben, az emlékeinkben hordott múltnak. Hogy kitörölhetetlen, megtagadhatatlan... Alattomosan lappangó legnagyobb ellenségünk, és bármely pillanatban utánunk nyúlhat, hogy ha akkor meghagyott, ma végezze el, amit az őrült háború számunkra is tartogatott.

Most már ilyen emlékezések közben is muszáj innom. Vannak dolgok, amiket sem megélni, sem megidézni nem lehet józan fejjel, narkotikum nélkül. A mi kettőnk sorsa ilyen.

Most veszem észre, hogy kapcsolatunknak csak erről a lidércnyomásos oldaláról beszélek, pedig mesélhetnék szépséges óráink ízeiről is, hiszen azok is voltak, különösen az első hónapokban. Kevesebb, mint a gyötrelmek órája, de voltak. De mit tegyek, ha mostanában már teljesen elpártoltak tőlünk a varázslatos órák, és csak a fájdalom, a kölcsönös gyötrés, a tehetetlen vergődés, a kiszolgáltatottság maradt meg... A kifürkészhetetlen, vak végzet rémsége...

Mert Judit az utolsó hetekben fejébe vette, hogy végez magával. Egyszer-kétszer megpróbált engem is rávenni, könyörgéssel, gyöngédséggel, kiborulásokkal: végezzünk magunkkal. Úgysem élet így az élet, és külön folytatni egyikünk sem tudná... És mert határozottan elutasítottam az őrült gondolatot, az önkéntes halált, most már csak a maga ha-

lálát készítgeti. Néhányszor megtaláltam otthon a kis fecskendőt és a méregfiolát. A két embernek való adagot. Mert mégis reménykedik, hogy ha végleg elszánja magát, én is vele tartok. Hogy akkor sem hagyom cserben, ha már eddig nem menekültem el mellőle. Mindig összetörtem a szörnyű halál szállászcsinálóit, nyomukat is eltüntettem. Néhány nap múlva ismét ott rejtőztek valahol a lakásunkban a halál kis eszközei.

Megértettem, nincs erőm őt eltéríteni az őrült tervtől.

III

Ma, fél év után, elmesélhetem a dráma harmadik felvonását.

Az elmúlt hónapokban még megpróbálkoztam néhányszor, hogy Juditot megmentsem. Igen, már arról volt szó, az életéért kellett hadakoznom.

Eszembe jutott, amit egyszer az öreg mondott, hogy hány embert tesznek nemi életre alkalmatlanná balesetek, háborús sérülések, betegségek, korai öregség, azért az élet megy tovább. Azt nem kockáztathattam, hogy ne szóljak róla Juditnak, féltékenységét teljesen igazoltam és felfokoztam volna. Egy nap hivatalomból hazatérve így szóltam:

— Drágám, azt gondoltam... azt hiszem, helyesen tennénk, ha nem együtt aludnánk. Két szobánk van, válaszd ki, amelyik jobban tetszik.

Dobbenten bámult rám.

— Hát már ennyire nem számítok neked? Ilyen nyíltan beismered, hogy van valakid, és a közelségemet sem bírod?

— Nem erről van szó, jól tudod... Ha nem változtatunk életmódunkon, mind a ketten tönkremegyunk. Itt fekszem melletted, nem vagyok fából, és ha tudom is, milyen szörnyű neked a végén, nem mindig bírok ellenállni a kísértésnek. De az én idegeim sincsenek kötélből. Az öreg halála után is ezért nem engem neveztek ki a helyére!

— Hányszor fogod még a szememre vetni? Szóval én tettem tönkre a karriered? Miattam lettél

kegyvesztett? De hát nem megmondtam előre? Kí akarta ezt a házasságot?

Sírni kezdett, nyüszítő, vacogó sírásban merült el, vitáink egyre sűrűbben így értek véget. Mert ha szót váltottunk, annak hamarosan vita lett a vége. Hol voltak már a régi édes beszélgetések, a megnyugtató, csendes órák!

Maradt minden a régiben, nem költöztünk szét, pedig az biztosan javított volna helyzetünkön. Úgy sokkal nehezebb volt megtartóztatnom magam, de amikor ellenálltam a csábításnak, négy hét múltán ismét jött a nagy jelenet, hogy biztosan megcsalom, azért nem kívánom őt. Mondhattam én, hogy miatta teszem, hogy senkim sincs rajta kívül. Hivatkozhattam az öregre is, a beteges kitörés akkor sem maradt el. Utána odabújt hozzám, cirógatott, csókolgatott. És mondta, nem szabad magamat is büntetnem, legyen csak minden úgy, mint azelőtt.

Valóban úgy lett. Nekem még mindig gyönyörűség az a pár perc, neki gyötrelem az utána következő néhány óra. Öleltük, marcangoltuk egymást, és beszélgettünk éjfélig, hajnalig, közben bagóztunk, ittunk, szóval minden ment a maga útján.

Munkámban egyre több kifogásolni valót talált Huzsvári alezredes, aki szaktudásban semmi sem volt az öreg mellett, még emberségben, bölcsességben is hétmérföldre esett tőle. Először csak a négyszemközti korholások, főnöki leckéztetések, majd elkezdődtek az írásbeli megrovások, fegyelmi dorgálások, végül pokol lett az életem odabent is. Én, akit a kapitányságon mindenki becsült vagy irigyelt, akit Fábián II-nek neveztek a hátam mögött, akinek szép jövőt jósoltak, már nem számítottam, már semmi sem voltam.

És elkövetkezett, amit várhattam: leváltottak osztályvezető-helyettesi tisztségemből, ismét egyszerű, beosztott nyomozó lettem. De valamit elvesztettem az elmúlt másfél évben: azt a különös érzékenységemet, ami a jó nyomozó legjellemzőbb

sajátja, aminek régebben legtöbb sikeremet köszönhettem. Hivatalnokká züllöttem olyan pályán, amelyhez tehetség, hivatásérzet, szenvedély szükséges. És a hivatalnoknak is a rosszabb fajtájához hasonlítottam; pontatlan, feluletes és megbízhatatlan voltam. Állandóan valami bénító kábulatban éltem, az idegeimbe befészkelődött félelemmel, szorongásokkal, nem csoda, hogy egyik hibát a másik után követtem el. Végül is leváltottak és elbocsátottak a rendőrség kötelékéből.

Talán még örültem is, hogy elkerültem a rendőrségtől, mert rettenetesen szégyelltem magam kollégáim előtt, Czabar előtt. Naponta bezsebelni a néma szánakozásokat, kárörvendő mosolyokat, a hátam mögötti sugdolózásokat — elég volt belőle.

Aznap, amikor elbocsátásom után hazamentem, elbőgtem magam. Egyedül voltam, megittam néhány kupica konyakot, nyilván az is segített az elérzékenyülésben. Úgy talált rám Judit, hogy ott dobáltam magam az ágyon, és bőgtem tehetetlen kínomban, mint egy állat. Mellém ült, szótlanul a hátamra hajtotta a fejét, tenyerét a vállamra borította. Abbahagytam a sírást, és sokáig maradtunk úgy, némán összebújva, egybekucorodva, mint az elemeknek kiszolgáltatott, védtelen állatok.

Juditnak is megszaporodtak a kellemetlenségei a kórházban, csak a főorvos atyai jóindulatának köszönhette, hogy nem helyezték el a műtőből. Ez az állapot azonban őt is bántotta, tönkrement idegeit még kegyetlenebbül megzilálta.

Egy reggel azzal állt elő, hogy elköltözik. A főorvos megengedte, hogy beköltözzön a kórházba, egy megüresedett orvosi garzonlakásba, este át is szállítja a bútorát és személyes holmiját.

Láttam rajta, mennyire várja a marasztalást, én azonban csak annyit mondtam:

— Úgysem tudod megtenni. Túlságosan összenőttünk már.

Milyen is az ember! Egész nap valahogy jobban éreztem magam, még új munkahelyem teljességgel aktakukaci beosztása sem volt annyira elviselhetetlen, még az új kollégák vicceit is végighallgattam, nevettem is rajtuk. Hivatal után beültem a presszóba, megittam két konyakot, és elég későn tértem haza. Egész nap egyre az zakatolt az agyamban, talán most megmenekülök, és így lesz a legjobb nekem is, Juditnak is. Amikor azonban hazaértem, a hálószobában ott találtam Juditot. A vetetlen kettős ágy közepén ült, maga alá húzott lábakkal, megereszkedett vállal, és szenvedő tekintetét az ajtóra meresztette. Elém szaladt, átölelt.

— Igazad volt; nem bírtam elmenni! Bocsásd meg nekem, de nem tudok nélküled élni!

Bátorítón megveregettem a hátát.

— Tudom — mondtam. — Én sem.

És ez volt a legborzasztóbb, mert világossá vált előttem, hogy egymást fogjuk elpusztítani.

Arra, hogy én költözzem el, nem is gondolhattam, a biztos halállal sújtottam volna Juditot.

Néhány hétig ismét mind a ketten megpróbáltuk együttélésünket elviselhetőbbé tenni. Judit még sohasem volt olyan odaadó, sőt, amit azelőtt oly ritkán tett, kezdeményező, de az ölelkezés vége mindig az a dermesztő kiáltás lett: nem, nem, és éppen úgy verte a mellemet az öklével, mint először.

Halála mégis váratlanul ért. Egy nap, délután, a hivatalomban kerestek a kórházból, és közölték, hogy Judit öngyilkosságot követett el. Vénába adott injekcióval ölte meg magát. Egyetlen búcsúlevelet találtak a zsebében, s az nekem szólt . . . Azóta itt hordom a levelét.

Drágám! Drágám! és Mindenem!

Bocsáss meg, bocsásd meg, nem tehettem mást. Szerettelek, imádtalak, minden vágyam az volt, hogy én is az lehessek számodra, aki

te voltál nekem. Nem mi tehettünk róla, hogy képtelen voltam szabadulni mindattól, ami *ott* belém ivódott... Igen, ma rájöttem, állandó lidércnyomásban éltem, csoda, hogy nem előbb pusztított el, csoda, hogy két évig kibirtuk együtt... És tudom, neked köszönhetem életem leggyönyörűbb és leggyötrelmesebb két esztendejét, hogy nagyon szerettük egymást.

Te még fiatal és egészséges vagy, folytathatod az életet, és biztosan találsz másik asszonyt, akitől megkaphatod mindazt, amit én nem nyújthattam neked. Olyan ember vagy, akit nagyon-nagyon lehet szeretni. Sose feledd el: azt akarom, hogy visszatalálj a munkádhoz is, amit miattam vesztettél el, és boldog légy!

Én erőm végére értem, nem bírom tovább. Rájöttem, most, éppen ma kell megtennem, amikor nem volt műtétünk, s én mindent zavartalanul végiggondolhattam. Ha nem teszem meg most, egyszer talán elveszteném a fejem, és téged is magammal rántanálak. Tudom, hogy ölni a legnagyobb bűn, mert minden embernek joga van ehhez az egyetlen élethez.

Mindent köszönök, és bocsásd meg, hogy találkoztál velem.

Judit

Még ott feküdt a műtő melletti kis szobában, amikor odaértem. Fehér köpenyben, idegenül, arca szinte csak emlékeztetett arra, aki volt, vonásait már átrendezte a halál. Kolléganői és az orvosok kis időre magunkra hagytak. A könnyeim nem tudtak felfakadni, pedig rettenetes sírás fojtogatott. Csak álltam felette némán, a fájdalom állati üvöltései feszegették a torkomat, de egy jajdulás nem hagyta el a szám. Megbénított a fájdalom. Kezem meg-megrándult, hogy tudtam volna akkor ütni és

ölni is, csak lett volna kit, az ismeretlen bűnösök közül csak egy, akik büntetlenül meggyilkolhattak egy embert huszonkét év múlva is.

Eltemettem Juditot. Amikor a temetésről hazamentem, kinyitottam a bárszekrényt, kivettem egy érintetlen konyakosüveget, két poharat tettem az asztalra, és inni kezdtem. Egyik poharat a jobb kezembe, másikat a balba, és koccintottam. És egymás után megittam a két pohárral. Alig ettem Judit halála óta, az éhségtől is szédelegtem, az első pohár a fejembe szállt. Nem emlékszem rá, utána még hányszor koccintottam az örökre láthatatlanná és érzékelhetetlenné vált asszonnyal, reggel ébredtem föl. A szőnyegen feküdtem, ruhástul, meresztgettem a szemem, s csak fokozatosan értettem meg, mi történt.

Fejem még egyetlen nagy zsibbadás volt, azért fel tudtam állni. Levetkőztem, hosszú perceken át zuhanyoztam, közben szomjasan nyeltem a hideg vizet, míg magamhoz nem tértem. Megborotválkoztam, felöltöztem, egy szatyorba raktam az egész italkészletet, lesétáltam az utcára és ráakasztottam az első szeméttartóra.

Azóta egy korty szeszt nem ittam.

Még egy hétig pontosan bejártam a tanácshoz, új hivatalomba. Mindent hibátlanul elvégeztem, már dicsérgetni kezdtek buzgalmamért. Munka után nagyokat sétáltam, és egyre csak Babára és Juditra gondoltam. És a bátyámra meg magamra. Arra, hogy ha bátyám nem lett volna olyan goromba pokróc, nem bomlik fel a házasságuk, Babát nem ölti meg Walter Frank, akkor én sem találkozom Judittal, nem szeretjuk meg egymást, és ő ma is élhetne. Szóval lelkiismeretem ítélőszéke előtt álltam egy hétig, és nem volt könnyű az a vizsgálat. Hogy nem követtem Judit példáját, most itt vagyok, annak köszönhető, hogy nagyon szeretem a munkámat, és szigorú önvizsgálatom napjaiban egyre sűrűbben szólt közbe elfojtott vágyam.

Egy hét után kihallgatást kértem Kondor ezredestol. Szépítgetés nélkul elmondtam mindent, és kértem, vegyen vissza a rendörség állományába. Emberségben ő sem ér fel az öreghez, de akkor bölcsen és nagylelkűen viselkedett.

— Bizom benned, tehát visszaveszlek — mondta. — De örülnék, ha hallgatnál rám, és rögtön kérnéd az áthelyezésedet. Több szempontból jobb lesz neked, ha valahol máshol folytatod a pályát.

Áthelyezésem ügyében már jártam a Belügyminisztériumban. Két hét múlva kezdem a munkát az egyik keruleti kapitányságon, bűnügyi nyomozóként. Úgy látszik, sikerül a lakásomat is elcserélnem, egy hozzánk lehelyezett épitész főmérnökkel.

Nem hiszem, hogy én még egyszer megnősülök. Asszonyok biztosan lesznek az életemben, hiszen egészséges vagyok, talán még szerelmes is leszek, de feleséget nem akarok többet . . . Talán kisdiákos romantikusság, de ebben biztos vagyok. Igen, mert tudom. nem találkozhatom még egy olyan nővel, amilyen Judit volt. Aki a szerelem aszúját ízleltette meg velem, s nem ő volt a bűnös, hogy abba az aszúba méreg is keveredett.

Nem láthat jövőjébe az ember, én mégis határozottan érzem, sosem fogom elfeledni Juditot. És az ő szörnyű erejű tanítását sem: halálodig emlékezz azokra, akik elpusztitották a neked kedves embereket. és téged is megmérgeztek — gyógyíthatatlanul, hogy ne lehessél boldog.

10,— Ft

GERGELY MIHÁLY

A HÁBORÚNAK NINCSEN VÉGE

Egy rendőrtiszt elmeséli egyik drámai nyomozását, amely saját életének megrázó fordulatához kapcsolódik.

Véletlen baleset vagy gyilkosság áldozata-e az üdülésből éppen hazatért fiatalasszony? Apró mozaikokból alakul ki a tényállás: egy kanadai üzletember ölte meg az asszonyt, heves szerelmi kalandjuk borzalmas záróaktusaként. A menekülni, majd bujkálni próbáló tettest bravúros nyomozással kerítik kézre, s a gyilkos kénytelen beismerni tettét...

Az áldozat barátnője szerelmet ébreszt a rendőrtisztben. Mindkét asszony — a halott is, az élő is — megjárta Auschwitz poklát, s borzalmas élményeik gyógyíthatatlan sebeket ejtettek lelkükön. A nyomozó kedvese szörnyű igazságra döbben rá egy véletlen találkozáskor: a „kanadai" férfi nem más, mint az egykori SS-pribék, az ő haláltáborbeli kínzójuk. Így derül ki a gyilkosság tényleges oka: az áldozat is felismerte a bűnöst, s az megölte, majd a gyilkosságot is vállalta, hogy háborús bűncselekményeinek tanúját és áldozatát eltüntesse.

A gyilkos sorsa beteljesül, de új tragédia bontakozik ki. S a kibontakozó tragédia példázza, hogy a háborúnak nincsen vége.